

Doradztwo edukacyjno-zawodowe

Egzamin ósmoklasisty

**Rozszerzona rzeczywistość
w szkole**

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl
ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– redaktor naczelna

Magdalena Urbaś – z-ca redaktor
naczelnej

Beata Symbor

Joanna Aleksandrowicz

Justyna Konkul

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Beata Kwaśniewska

WSPARCIE TECHNICZNE:

Andrzej Cylwik

Dorota Gmerek

Anna Szablowska

Jarosław Szablowski

WSPÓŁPRACA:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku

Biuletyn Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Organ prowadzący:

Samorząd Województwa
Pomorskiego

Placówka posiada
akredytację – decyzja

Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006

z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych

Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku

pod nr ewidencyjnym

2.22/00057/2007

PUBLIKUJ W „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucjonalnych, podejmujących inicjatywy korzystnie wpływające na kształt oświaty w naszym regionie. Zachęcamy do nadsyłania ciekawych artykułów na adres: edukacjapomorska@cen.gda.pl, oraz korzystania z możliwości uzyskania patronatu medialnego „Edukacji Pomorskiej”. Szczegółowe informacje dot. zasad publikacji, a także numery archiwalne naszego dwumiesięcznika są dostępne na stronie internetowej: www.cen.gda.pl.

W NASTĘPNYM NUMERZE m.in.: fonoholizm

Fot. pixabay.com

słowo wstępne

*Wszystkim Dyrektorom, Nauczycielom, Wychowawcom
oraz Pracownikom Oświaty,
w tym jednym z najważniejszych dni w roku szkolnym
– Dniu Edukacji Narodowej,
składamy serdeczne życzenia:
dużo zdrowia, cierpliwości, wytrwałości, satysfakcji
i radości wynikającej z pracy, dalszych sukcesów
i osiągnięć zawodowych, mnóstwa kreatywnych pomysłów
i inicjatyw oraz pomyślności w życiu osobistym*

*Renata Ropela
dyrektor
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku*

spis treści

■ SŁOWO WSTĘPNE	3
■ TEMAT NUMERU	
Rozwój sieci doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim	5
Barbara Szymańska	
Dlaczego uczniowie szkół technicznych potrzebują doradcy zawodowego?	7
Justyna Wróbel	
Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego – potrzeba wprowadzenia w szkołach	10
Alina Urbańska	
■ CENne praktyki	
Wybrana oferta szkoleniowa CEN (XI-XII 2017)	12
oprac. Justyna Konkul	
■ FORUM EDUKACYJNE	
Brama Poznania otwarta dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną	13
Lucyna Kaczmarska	
Ręce, które leczą?!	16
Agnieszka Trendel, Urszula Kropidłowska	
Metoda CLIL w Finlandii – narracja z wizyty studyjnej	19
Karolina Żyra	
■ PRAWO OŚWIATOWE	
Działalność innowacyjna szkoły	21
Dorota Suchacz	
■ ZMIANY W OŚWIACIE	
Egzamin ósmoklasisty	23
oprac. Małgorzata Bukowska-Ulatowska	
■ ZMIANY W OŚWIACIE	
Wojewódzki konkurs przedmiotowy z biologii	26
Magdalena Urbaś	
■ TIK W SZKOLE	
Czy warto rozszerzać świat?	28
Bożena Nowak	
■ WOKÓŁ NAS	
Teatr w edukacji – językowej i nie tylko	31
Małgorzata Zauliczna	
Zachęcanie do czytania – to nasza pasja	34
Monika Bryłowska-Dumańska, Anna Michnikiewicz	
Chcieć znaczy móc, czyli kilka słów o aranżacji sali lekcyjnej	38
Marta Młyńska	
Uczniowie Conradinum na BALTEXPO 2017	43
Anna Wasilewska	
■ BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA	
Edukacja przyrodnicza	45
oprac. Klaudia Malinowska	
■ ROZMOWY O EDUKACJI	
Rozmowa jubileuszowa (część I)	48
oprac. Ewa Furche	

temat numeru

Rozwój sieci doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim

Barbara Szymańska,
konsultant wojewódzki ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego,
Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Doradztwo zawodowe w Polsce stale się rozwija. Jego rola i ranga powoli, ale systematycznie wzrasta. Jest to pozytywna i ważna tendencja. Współczesny świat (w tym rynek edukacji i pracy) charakteryzuje znaczna dynamika oraz zmienność. Rozwój gospodarczy, postęp technologiczny, globalizacja i łatwy dostęp do informacji są źródłem potencjalnych szans związanych z karierą zawodową oraz rozwojem osobistym. Mogą też jednak powodować trudności w adaptacji do zmian czy podejmowaniu decyzji życiowych i zawodowych. Z tych powodów tak istotne jest nabycie umiejętności planowania oraz decydowania o własnej karierze zawodowej, zgłębianie wiedzy na temat rynku pracy, a także świadomość swoich talentów, możliwości i pragnień w perspektywie całego życia. Dziedzina, która w sposób profesjonalny zajmuje się wspomaganie podejmowania decyzji zawodowych, jest doradztwo zawodowe.

Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego

Świadomość wagi i roli doradztwa zawodowego jest źródłem podejmowanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego działań wspierających rozwój poradnictwa zawodowego w regionie. Ważnym przedsięwzięciem realizowanym obecnie w naszym województwie jest inicjatywa pn. „Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego”. Oczekiwanym efektem podejmowanych działań jest zbudowanie spójnego modelu poradnictwa zawodowego na kolejnych etapach nauki i w okresie aktywności zawodowej, integracja środowiska doradców zawodowych, utworzenie regionalnego partnerstwa, skupiającego instytucje świadczące usługi poradnictwa zawodowego (w szczególności WUP, CEN, PUP, OHP, organy prowadzące szkoły, a także szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, akademickie biura karier, agencje zatrudnienia, organizacje pozarządowe oraz pracodawców), jak również promocja i upowszechnianie informacji o dostępie do usług poradnictwa zawodowego.

Zmiany w doradztwie edukacyjno-zawodowym

Publiczne doradztwo zawodowe funkcjonuje w Polsce w resorcie pracy (urzędy pracy) oraz w resorcie edukacji (szkoły, poradnie psycho-

logiczno-pedagogiczne). W najbliższych kilku latach bardzo wiele będzie się działo w sferze doradztwa edukacyjno-zawodowego dla dzieci i młodzieży (resort edukacji). Już w roku szkolnym 2017/2018 doradztwo zawodowe zostało wskazane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej jako jeden z sześciu podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa. W tym roku szkolnym wprowadzono również obowiązkowe godziny doradztwa zawodowego od VII klasy szkoły podstawowej. Aktualnie trwają prace nad opracowaniem standardów programowych i organizacyjnych doradztwa w szkole, które będą wdrażane od roku szkolnego 2018/2019.

System wsparcia w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim

W województwie pomorskim powstaje *system wsparcia w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego*. Jego głównym celem jest wspieranie osób i instytucji związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym w regionie oraz promocja idei doradztwa zawodowego.

Wdrażany system wsparcia opiera się na koncepcji sieci współpracy i samokształcenia. W ramach jego struktury funkcjonują:

1. **Doradcy-konsultanci powiatowi ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego.** Na terenie każdego

Fot. B. Kwaśniewska

Pomorska sieć doradców zawodowych

powiatu powołano konsultanta powiatowego ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego, który jest lokalnym liderem odpowiedzialnym za budowanie sieci współpracy doradców zawodowych, koordynatorów doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz osób i instytucji związanych z doradztwem zawodowym na terenie powiatu.

2. Konsultant wojewódzki ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego. Działania w ramach systemu wsparcia koordynowane są przez konsultanta wojewódzkiego ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego. Konsultant działa z ramienia Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

3. Sieci współpracy i samokształcenia. W ramach systemu wsparcia w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego działa w województwie pomorskim co najmniej 16 sieci lokalnych oraz 2 sieci zorganizowane przy Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, objęte wspólną nazwą „Pomorska sieć doradców zawodowych”.

Oczekiwane efekty wdrożenia systemu wsparcia w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim

Jednym z najważniejszych efektów wdrożenia przedsięwzięcia jest sieć pozytywnych relacji i kontaktów w środowisku doradców edukacyjno-zawodowych. Integracja środowiska wzmocni naturalny przepływ informacji, doświadczeń i dobrych praktyk na obszarze województwa. Utworzenie systemu sieci skupiających doradców edukacyjno-zawodowych oraz zwiększenie dostępu do bezpłatnych szkoleń i informacji zawodowej z pewnością wpłynie na podniesienie jakości usług z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego świadczonych w szkołach i placówkach systemu oświaty.

Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy do włączenia się w prace sieci. Więcej informacji można uzyskać na stronie internetowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku: www.cen.gda.pl/strona-doradztwa-edukacyjno-zawodowego oraz na portalu Facebook: www.facebook.com/pomorskasiecdoradcow.

Dlaczego uczniowie szkół technicznych potrzebują doradcy zawodowego?

Justyna Wróbel

Młodzież uczęszczająca do ponadgimnazjalnych szkół technicznych i zawodowych podjęła już ważne życiowe decyzje. Po trzech lub czterech latach nauki absolwenci otrzymają kwalifikacje oraz uprawnienia do wykonywania konkretnego zawodu i ruszą na rynek pracy. Wydaje się, że podjęcie nauki w szkole oferującej uzyskanie specjalistycznych umiejętności świadczy o zdecydowaniu i jasno wytyczonej ścieżce kariery. Czy w tym układzie zostaje jeszcze miejsce na doradztwo zawodowe? Jako zespół doradczyń takie pytanie zadawałyśmy sobie na samym początku pracy w projekcie „Gdańsk Miastem Zawodowców. Podniesienie jakości edukacji zawodowej”. W poszukiwaniu odpowiedzi koniecznością było sięgnięcie do źródeł zewnętrznych, które pomogłyby nam – przynajmniej wstępnie – ustalić, jak możemy pomóc w kształtowaniu ścieżki kariery uczestników projektu. Prawdziwą weryfikacją były jednak początki bezpośredniej pracy z uczniami oraz ankieta przedstawiona nauczycielom podczas rad pedagogicznych.

Wizja a rzeczywistość

Przede wszystkim należy zadać pytanie: na ile młodzież na etapie ostatniej klasy gimnazjum jest w stanie zwizualizować sobie kilka lat nauki, mając do dyspozycji jedynie program nauczania? Ilu uczniów faktycznie ten program przeczyta? Na ile realistyczna jest przedstawiona w nim wizja realizacji przedmiotów zawodowych? Jak dobrze młody człowiek zna siebie i na ile jest w stanie określić własne preferencje? I wreszcie, czy młodzież na tym etapie rozwoju zawodowego potrafi sięgnąć trzy lub cztery lata w przyszłość i stwierdzić, że na pewno odnajdzie się w realiach konkretnego zawodu? Spośród osób, z którymi pracujemy na spotkaniach indywidualnych, tylko nieliczni mieli faktyczny kontakt z pracą zawodową w swojej specjalizacji. Drastyczne rozminięcie się wyobrażeń z poszkolną rzeczywistością może doprowadzić do poważnego dysonansu poznawczego, a w rezultacie – załamania się planów na przyszłość lub szybkiego wypalenia zawodowego.

Świadomy wybór, tradycja czy dobra rada? Dylematy dotyczące podjętych decyzji

Istotną weryfikacją naszych obaw co do zapotrzebowania na doradztwo zawodowe są powody wyboru konkretnej szkoły i zawodu. Przyczyn jest wiele, a każdy uczeń trochę inaczej przedstawia swoją motywację. Często pojawiającymi się powodami są porady rodziców czy kolegów. Niejednokrotnie, na przykład gdy dany zawód jest wykonywa-

ny w rodzinie od pokoleń, decyzja wynika z tradycji. Duża część młodzieży wybiera profil edukacji ze względu na zainteresowania mniej lub bardziej związane z jego tematyką. Część osób podjęła decyzję drogą selektywną – na początku wykluczając liceum, jako mało opłacalną i niepewną inwestycję w przyszłość, następnie odrzucając kierunki najmniej atrakcyjne pod kątem perspektyw kariery lub mało interesujące. Wybór często pokierowany jest kwestią ekonomiczną – pada więc na zawody dobrze płatne. Wśród uczestników projektu występują również pasjonaci, którzy od dziecka wiedzą, co chcą robić w życiu i to właśnie spowodowało wybór konkretnej szkoły ponadgimnazjalnej oraz kierunku kształcenia.

Można przypuszczać, że w przypadku uczniów szkół technicznych i zawodowych odpowiedź na pytanie o ich przyszły zawód powinna być oczywista. Z naszych doświadczeń jednak wynika, że wcale tak nie jest. Nasi klienci nierzadko przychodzą do nas z wątpliwościami lub wręcz kilkoma alternatywnymi planami na przyszłość. Należy tu jednak zaznaczyć, że mimo braku sprecyzowanej wizji lub konkretnych powodów podjęcia nauki w danej szkole, większość odwiedzającej nas młodzieży jest zadowolona ze swoich dotychczasowych wyborów edukacyjnych i pozytywnie patrzy na przyszłą karierę zawodową.

Ważne pytania

Na spotkaniach indywidualnych pytamy uczniów o ich oczekiwania i o to, co chcieliby osiągnąć pod-

Fot. Agnieszka Marusiak

Adam i Michał, Zespół Szkół Łączności, Sandra, Państwowe Szkoły Budownictwa

Sebastian, Zespół Szkół Energetycznych

czas procesu doradczego – większość z nich nie ma żadnej wizji. Odpowiedź na nasze pytanie znalazłyśmy jednak w ankietach, które wypełnili nauczyciele szkół projektowych podczas rad pedagogicznych. Na pytanie wielokrotnego wyboru o problemy, jakie są dostrzegane wśród młodzieży szkolnej, dwa najczęściej wskazywane to brak motywacji do nauki (79,5% respondentów) i słaba wiara w siebie (54,8%). Trudności mogą wynikać m.in. z braku poczucia celowości. Udział pracodawców w kształtowaniu programu nauczania technicznego i zawodowego wciąż jest zbyt mały, zaś słaba integracja rynku pracy ze szkołą powoduje, że młodzież nie do końca jest w stanie utożsamić swoje wysiłki w zakresie nauki z perspektywą przyszłej pracy. Często brakuje możliwości szybkiego przełożenia wiedzy teoretycznej na zastosowanie praktyczne, co niewątpliwie jest czynnikiem osłabiającym motywację.

Co jest kluczowe we wspieraniu ucznia przygotowującego się do ukończenia szkoły i wejścia na rynek pracy?

Według nauczycieli najważniejsza jest praca nad potencjałem i pomoc w określeniu mocnych stron ucznia (67,9%), organizowanie praktyk i staży zawodowych – nacisk na przyuczenie do zawodu (65,4%) oraz integracja szkoły i rynku pracy poprzez spotkania pracodawców z przyszłymi absolwentami (63,4%). Na te potrzeby odpowiada projekt „Gdańsk Miastem Zawodowców”.

W głąb procesu – najważniejszy jest uczeń

Zarówno z informacji uzyskanych od nauczycieli, jak i z rozmów z samymi uczniami wynika, że doradztwo zawodowe jest nie tylko potrzebne, ale wręcz kluczowe w procesie kształtowania ścieżki zawodowej.

Każdy spośród 2 750 uczniów uczestniczących w projekcie ma do dyspozycji ponad osiem godzin indywidualnego doradztwa zawodowego. Ten czas staramy się wykorzystać w sposób najlepiej dopasowany do potrzeb każdego klienta. Proces rozpoczynamy od ustalenia celu wspólnej pracy, rozpisania wszystkich możliwości zawodowych, które uczeń bierze pod uwagę, a także określenia jego predyspozycji. Uczestnik projektu ma okazję lepiej poznać siebie i swoje mocne strony, zyskuje pomoc w ich nazwaniu oraz uczy się o nich mówić. Wykorzystujemy testy predyspozycji i zainteresowań zawodowych jako narzędzia wspierające. Wielu młodym ludziom dużo łatwiej jest opowiadać o sobie, o tym jacy są i w czym są dobrzy, opierając się na uzyskanych wynikach. Podczas ich omawiania podkreślamy jednak, że nie są one prawdą ostateczną i zachęcamy do dodatkowej refleksji na temat tego, co uczeń rzeczywiście uważa za swoją mocną stronę, a z czym się nie zgadza. Dążymy jednak do tego, aby na koniec spotkania każdy uczestnik projektu wyszedł z wiedzą i przekonaniem, że jest dobry w konkretnej dziedzinie i posiada talenty do wykorzystania w przyszłej pracy zawodowej.

Warsztaty, networking i podróż dookoła świata pracodawców

W celu kształtowania umiejętności potrzebnych na rynku pracy organizujemy również warsztaty grupowe. Są one podzielone tematycznie na cztery moduły: kreatywność i elastyczne podejście do kształtowania przyszłej ścieżki kariery; pozyskiwanie informacji o zawodach, możliwościach rozwoju i zatrudnienia; poszukiwanie oraz pozyskiwanie pracy; organizacja procesu rekrutacji i selekcji pracowników. Uczniowie otrzymują harmonogram zajęć i zapisują się na nie samodzielnie – tej metodzie

Fot. Zuzanna Czerniak

przyświeca idea kształtowania kompetencji związanych z networkingiem. Każda grupa warsztatowa składa się z uczniów reprezentujących przynajmniej kilka szkół projektowych, dzięki czemu już na etapie szkoły ponadgimnazjalnej nawiązują znajomości z osobami z innych branż. Jest to dodatkowa, bardzo istotna korzyść płynąca z uczestnictwa w projekcie.

Wychodząc naprzeciw potrzebom integracji systemu edukacji i rynku pracy oraz dla urealnienia wizji przyszłej pracy zawodowej, organizujemy dla uczestników projektu wybieżki zawodoznawcze do firm z wybranej branży. Zależy nam, aby uczniowie zapoznali się z działającymi na lokalnym rynku pracodawcami i oferowanymi przez nich warunkami pracy. Przybliżenie młodym ludziom perspektyw zatrudnienia i możliwości pokierowania ścieżką kariery jest kluczowe w dążeniu do wzmocnienia w nich myślenia w kategorii odpowiedzialnych wyborów. Spotkania z przedstawicielami firm, którzy mówią o rzeczywistych oczekiwaniach w stosunku do kandydatów, jest nieocenioną pomocą w procesie uświadamiania młodzieży, że szkoła i nauka mają konkretny cel, a wiedza, którą wyniosą po ukończeniu tego etapu edukacji, zostanie zweryfikowana na rynku pracy.

Ważna rola nauczycieli

Do zadań doradców zawodowych projektu z Centrum Rozwoju Talentów należy również prowadzenie rad pedagogicznych dla nauczycieli szkół projektowych, organizacja paneli ekspertów oraz spotkań World Cafe. Dzięki tym wydarzeniom poznajemy potrzeby nie tylko uczniów, ale również nauczycieli. W ten sposób jesteśmy w stanie o wiele lepiej wspierać obie grupy. Działania te wspomagają również integrację międzyszkolną nauczycieli i wymianę dobrych praktyk, związanych z przygotowaniem uczniów do wejścia na rynek pracy.

Projekt nie jest skierowany do całych klas, lecz wyłącznie do uczniów, którzy wyrażą chęć uczestnictwa. Dlatego też, aby przybliżyć nowym rocznikom idee projektu i korzyści z niego płynące, co roku organizujemy szkolne eventy, podczas których opowiadamy o poszczególnych działaniach i korzyściach, które się z nimi wiążą. Dzięki bardzo dobrej współpracy ze szkołami, a w szczególności ze Szkolnymi Opiekunami Projektu, możemy realizować spotkania z młodzieżą w godzinach zajęć szkolnych, dzięki czemu cały system doradztwa jest zintegrowany z działaniami edukacyjnymi, a uczniowie nie muszą rezygnować z zajęć pozaszkolnych. Z perspektywy młodych ludzi jest to bardzo istotne, zwłaszcza

że niektórzy z nich dojeżdżają do Gdańska z mniejszych miejscowości lub pracują w innych okolicznościach nie mogliby wziąć udziału w projekcie.

Szkoły, zawody i kluczowe branże

Projekt „Gdańsk Miastem Zawodowców. Podniesienie jakości edukacji zawodowej” jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 3.3.1. Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Biorą w nim udział uczniowie dziewięciu gdańskich szkół: Państwowych

Szkół Budownictwa, Szkół Okrętowych i Ogólnokształcących Conradinum, Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2, Zespołu Szkół Łączności, Zespołu Szkół Samochodowych, Zespołu Szkół Energetycznych, Zespołu Szkół Morskich oraz Zespołu Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Usługowych. Wybór konkretnie tych instytucji edukacyjnych związany jest przede wszystkim z zapotrzebowaniem szybko rozwijających się branż kluczowych na lokalnym rynku pracy. Pracownicy potrzebni są już teraz, dlatego działania wspierające edukację muszą być kompleksowe, tak aby szkoły mogły określić swoich absolwentów mianem fachowców w pełni gotowych do podjęcia zadań zawodowych.

Co jeszcze w projekcie?

Kompleksowość projektu zakłada – oprócz modułu doradztwa – szereg innych inicjatyw. Uczniowie zyskują możliwość pozyskania finansowania staży i praktyk w firmach oraz kursów specjalistycznych i językowych. Nauczyciele nabędą dodatkowe kwalifikacje oraz będą mieli okazję zapoznać się z działaniami firm podczas dedykowanych im staży. Każda szkoła otrzymała dofinansowanie na rozbudowę i/lub unowocześnienie pracowni.

Doradztwo zawodowe pełni w projekcie funkcję spajającą działania, indywidualna praca z uczniem pomaga mu zaplanować swoją przyszłość i rozważyć, co jeszcze może zrobić na tym etapie edukacji, aby jak najefektywniej wykorzystać ten czas. Podstawą jest tu celowy dobór kursów i działań, tak aby były one spójne z ich wizją przyszłości zawodowej.

Centrum
Rozwoju Talentów
nr telefonu: 58 500 56 30
adres e-mail:
informacja@centrumtalentow.pl
strona internetowa:
www.centrumtalentow.pl

Justyna Wróbel – socjolog, doradca zawodowy, pracownik Centrum Rozwoju Talentów; jest jednym z sześciu doradców zawodowych w projekcie „Gdańsk Miastem Zawodowców”.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego – potrzeba wprowadzenia w szkołach

Alina Urbańska

Czy w świetle zmian, jakie obserwujemy w systemie edukacji: przeznaczenia godzin dydaktycznych w ramowych planach nauczania na realizację zajęć z doradztwa zawodowego, nadal istnieje potrzeba wprowadzania Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) w szkołach?

Mogłoby się wydawać, że nie. Nic bardziej mylnego. Po pierwsze, istnieją ku temu podstawy prawne, które sankcjonują istnienie WSDZ we wszystkich typach szkół. Po drugie, doradztwo zawodowe to jedno z najważniejszych narzędzi do budowania nowoczesnego kapitału ludzkiego – jego znaczenie zarówno w kontekście indywidualnego rozwoju jednostki, jak i powiązania edukacji z rynkiem pracy nie podlega dzisiaj dyskusji. Wreszcie po trzecie, z punktu widzenia wymogów współczesnego rynku pracy, wymuszającego na szkołach coraz to intensywniejsze działania związane z doradztwem zawodowym, których skutkiem ma być wyposażenie absolwentów w zestaw kompetencji pozwalających na skuteczne ulokowanie się na rynku pracy, WSDZ jest niezbędnym elementem pracy szkoły. Potwierdza to również fakt wprowadzenia do szkół obowiązkowych zajęć z doradztwa zawodowego, które doskonale wpisują się w główne założenia WSDZ.

Co należy rozumieć przez Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego?

Z reguły WSDZ jest definiowany jako ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu oraz poziomu i kierunku kształcenia. System powinien określać: role i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty oraz formy i metody pracy (oprac. A. Łukaszewicz).

Obecnie bardziej adekwatne wydaje się określenie WSDZ jako zbioru działań szkoły w zakresie przygotowania uczniów/słuchaczy do efektywnego zaistnienia i poruszania się na rynku edukacyjnym oraz rynku pracy. Tak rozumiany WSDZ wpisuje się w oblicze polskich szkół, które ulega ciągłym zmianom, ponieważ rzeczywistość wokół nich się zmienia i to ona wyznacza określone działania szkół.

Dodatkowo, rozbudowany rynek edukacyjny, oferujący mnóstwo kierunków kształcenia na poziomie wyższym,

w szkołach policealnych czy na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, wymaga od uczniów znajomości własnych zasobów, umiejętności podejmowania trafnych decyzji i zarządzania własną ścieżką edukacyjno-zawodową. Stąd, systematyczne, odbywające się przez cały pobyt ucznia w szkole, zaplanowane i celowe działania z doradztwa zawodowego, realizowane w ramach WSDZ, wydają się konieczne.

Jakie są podstawy prawne WSDZ w szkołach?

Organizacja działań szkoły w zakresie WSDZ wynika wprost z ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r., gdzie w artykule 98 ustęp 1 punkt 16 czytamy, że statut szkoły zawiera w szczególności: organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego. Ponadto, w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. 2001 nr 61 poz. 624 z późn. zm.), w załączniku dla odpowiedniego typu szkoły – § 2.1 – znajduje się zapis, iż statut szkoły określa w szczególności: organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa.

Wskazania kto, na jakich zasadach i jakie zadania w zakresie doradztwa zawodowego realizuje w ramach WSDZ, zawierają kolejne akty prawne: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i pla-

Podstawą działań w ramach WSDZ jest współpraca szkoły z:

- pracodawcami,
- rodzicami,
- instytucjami rynku pracy,
- instytucjami edukacyjnymi,
- instytucjami świadczącymi usługi z poradnictwa zawodowego,
- innymi interesariuszami.

Współpraca ta pozwala dostosować kształcenie do potrzeb rynku pracy.

cówkach oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach – zmiany dotyczą Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532).

Kto realizuje zadania w ramach WSDZ i do kogo są skierowane działania?

Istota WSDZ polega na tym, że w inicjatywy prowadzone w jego ramach mają być włączeni wszyscy pracownicy szkoły. Powinny to być działania systemowe. System, jak wiadomo, składa się z wielu różnych wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, które w efekcie tworzą całość. Dlatego też działania powinny być rozłożone w czasie, zaplanowane, celowe, systematyczne, a nie doraźne i wycinkowe. Taki system tworzą wszyscy pracownicy szkoły: wychowawcy/opiekunowie klas, doradca zawodowy lub koordynator WSDZ, nauczyciele przedmiotów, pedagog szkolny, psycholog, bibliotekarz, samorząd uczniowski, pielęgniarka szkolna, dyrekcja, obsługa szkolna, instytucje zewnętrzne (np. poradnie psychologiczno-pedagogiczne, pracodawcy, przedstawiciele konkretnych zawodów), wpisani w roczny plan działań, który jest bardzo praktycznym sposobem realizacji zadań w ramach WSDZ w szkole. Taki plan zawiera zadania i termin ich realizacji, cele oraz zamierzone efekty, przypisane osoby realizujące określone działania, a także metody i narzędzia pracy.

Bardzo ważną rolę w całym systemie pełni dyrektor szkoły, który nie tylko powinien widzieć potrzebę tego typu działań i wspierać wszystkich, którzy tworzą WSDZ, ale przede wszystkim winien budować pozytywne nastawienie wobec podejmowanych działań, ukierunkowanych na przyszłość uczniów, a w dalszej perspektywie – absolwentów szkoły.

Głównymi adresatami WSDZ są uczniowie.

Przed opracowaniem tego dokumentu należy wykonać diagnozę potrzeb uczniów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego tak, aby zostały wskazane obszary wsparcia najważniejsze z perspektywy ucznia. Dzięki temu realizowane działania będą adekwatne do oczekiwań młodych ludzi. Należy też pamiętać, że równie istotnymi beneficjentami WSDZ są rodzice uczniów i nauczyciele.

W licznych Wewnętrznych Systemach Doradztwa Zawodowego rodzice są postrzegani jako odbiorcy usług doradczych, a skierowane do nich zajęcia mają przede wszystkim charakter informacyjny. Wzbogacanie wiedzy rodziców np. na temat współczesnego rynku pracy jest bardzo ważne, bowiem w sytuacji zmieniających się wymagań rynku i oczekiwań pracodawców to, jak uczeń myśli o własnej przyszłości, często jest uwarunkowane też tym, co o tych kwestiach przekazują mu rodzice.

Nauczyciele są jednocześnie adresatami i współrealizatorami WSDZ w szkole. W przypadku rady pedagogicznej konieczne jest jej przeszkolenie w tym zakresie, poprzedzone rozpoznaniem potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych (najlepiej w oparciu o deklaracje samych nauczycieli). Dopiero to pozwoli kadrze efektywnie realizować zadania przewidziane dla niej w ramach WSDZ.

Opracowując WSDZ należy pamiętać, że struktura i zakres oraz forma tego dokumentu powinny być dostosowane do typu oraz specyfiki danej szkoły/placówki. WSDZ ma zawierać kluczowe zagadnienia oraz propozycje działań, dostosowane do potrzeb oraz wewnętrznej kultury organizacyjnej i pracy szkoły. Stąd wszystkie działania szkoły, które są cyklicznie organizowane w każdej z nich, mieszczą się także w WSDZ. Są to np. organizacja dni otwartych szkoły, przygotowywanie oferty edukacyjnej w oparciu o potrzeby lokalnego rynku pracy, czy też udział uczniów w giełdach zawodów, targach edukacyjnych i targach pracy, dniu przedsiębiorczości, spotkaniach z pracodawcami oraz przedstawicielami zawodów, a także współpraca szkół z pracodawcami w zakresie wyjazdów studyjnych, organizacji staży i praktyk itp. Szkoły często nie kojarzą tych działań z WSDZ i nie mają świadomości, iż tego typu przedsięwzięcia dokładnie wpisują się w ich własny Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego.

Każdy dobrze opracowany program zawiera element oceny i ewaluacji – z Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego nie jest inaczej. Czas, metody i techniki ewaluacji określa rada pedagogiczna. Systematycznie prowadzona ewaluacja pozwoli na zbieranie wskazówek oraz pomysłów (zarówno od realizatorów, jak i od beneficjentów poszczególnych działań), dotyczących możliwości udoskonalenia WSDZ w szkole.

Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego jest zatwierdzany do realizacji uchwałą rady pedagogicznej. ■

Bibliografia:

Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym, Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2004.

Między szkołą a rynkiem pracy, Małgorzata Rosalska, Anna Wawrzonek, Difin SA, Warszawa 2012.

Szkolny doradca zawodowy, A. Łukaszewicz, G. Sołtyśńska, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2003.

Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego, oprac. M. Górczyński, Szkolny Ośrodek Kariery w Lubelskim Centrum Edukacji Zawodowej.

Alina Urbańska – powiatowy konsultant ds. doradztwa edukacyjno-zawodowego w Szkolnym Ośrodku Kariery „Kreator”, szkolny doradca zawodowy w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chojnicach.

CENne informacje

Wybrana oferta szkoleniowa CEN (XI-XII 2017)

oprac. Justyna Konkul,
specjalista CEN ds. organizowania doskonalenia

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku zaprasza nauczycieli z województwa pomorskiego do zapoznania się z ofertą szkoleniową na okres listopad – grudzień 2017 r. Propozycje opublikowane na stronie www.oferta.cen.gda.pl są bezpłatne. Zainteresowanych obowiązuje rejestracja elektroniczna.

Nauka programowania w edukacji wczesnoszkolnej

W dniach 4 i 17 listopada oraz 2 grudnia br. odbędą się w CEN kolejne edycje warsztatów z programowania. Szkolenia mają na celu zapoznanie uczestników z możliwościami wykorzystania tabletów, a także zestawów Lego Wedo 2.0 oraz Sam Labs w procesie nauczania programowania w klasach I-III szkół podstawowych. Podczas 8-godzinnych zajęć uczestnicy w praktyczny sposób – w grupach lub indywidualnie – przećwiczą możliwości wykorzystania wspomnianych narzędzi w pracy dydaktycznej. Szkolenie wpisuje się w 2. kierunek realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018: *Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej.*

Chemia w szkole podstawowej

W listopadzie nie zabraknie w CEN szkoleń bezpośrednio odnoszących się do podstawy programowej obowiązującej od września 2017 r. Już 8 listopada br. zapraszamy na 4-godzinne spotkanie z chemią w szkole podstawowej. Celem szkolenia jest wdrażanie nauczycieli chemii pracujących z uczniami na II etapie edukacyjnym do realizacji celów kształcenia oraz treści nauczania podstawy programowej na zajęciach poprzez rozwijanie i doskonalenie umiejętności tworzenia wybranych narzędzi dydaktycznych przydatnych w pracy nauczyciela-chemika. Spotkanie wpisuje się w dwa kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w bieżącym roku szkolnym: 1. *Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego* oraz 2. *Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej.*

Lapbook na lekcjach języka polskiego

15 listopada 2017 r. zapraszamy na spotkanie z lapbookiem. Szkolenie ma charakter blended-learning: 2 godziny dydaktyczne zajęć stacjonarnych oraz 2 godziny pracy na platformie edukacyjnej. W trakcie warsztatów zostanie pokazanych wiele możliwości wykorzystania lapbooka na lekcjach języka polskiego. Omówione będą również techniczne aspekty tworzenia narzędzia jako aktywnej

formy pracy z uczniem. Uczestnicy, pracując wspólnie pod kierunkiem prowadzącego, wykonają przykładowe lapbooki. Szkolenie wpisuje się w 1. kierunek realizacji polityki oświatowej państwa: *Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego.*

Przestępstwa w sieci – edukacja prawna

Szkolenie rozwijające warsztat wychowawczo-profilaktyczny, realizowane 25 listopada 2017 r. w CEN, kierujemy do nauczycieli-wychowawców starszych klas szkół podstawowych i gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Podczas spotkania uczestnicy zapoznają się ze scenariuszem lekcji wychowawczej dotyczącej wybranych przestępstw popełnianych w sieci (m.in. obrażania innych osób, podszywania się pod inne osoby oraz publikowania wizerunku osób bez ich zezwolenia), otrzymają także materiały do przeprowadzenia takiej lekcji w szkole. Propozycja obejmuje zarówno zagadnienia prawne zwiększające poziom świadomości uczniów w zakresie przestępstw w sieci, jak i ćwiczenia rozwijające poczucie odpowiedzialności wychowanków za podejmowane decyzje oraz dokonywanie świadomych wyborów. Szkolenie wpisuje się w dwa kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w bieżącym roku szkolnym: 3. *Bezpieczeństwo w internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych* oraz 5. *Wzmacnianie wychowawczej roli szkoły.*

Wprowadzenie do GeoGebry

25 listopada br. zapraszamy do CEN również nauczycieli matematyki gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na spotkanie z podstawami GeoGebry. Będzie to 4-godzinne szkolenie z wykorzystaniem dynamicznego oprogramowania, które łączy geometrię, algebrę i analizę matematyczną. GeoGebra służy do wizualizowania problemów matematycznych, dzięki czemu poznawanie matematyki staje się atrakcyjne dla uczniów. Szkolenie wpisuje się w dwa kierunki realizacji polityki oświatowej państwa: 1. *Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego* oraz 2. *Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej.*

forum edukacyjne

„Deutsch mit Socke” na lekcjach języka niemieckiego

Kolejny warsztat odbywający się w CEN 25 listopada 2017 r., realizowany w ramach programu Fokus Grundschule, adresujemy do nauczycieli języka niemieckiego ze szkół podstawowych województwa pomorskiego. „Deutsch mit Socke” to cykl filmów telewizji WDR, który zachęca uczniów do nauki języka niemieckiego, rozwija kompetencje językowe i motywuje do wspólnego działania. Uczestnicy warsztatu zapoznają się z przykładami filmów oraz materiałów edukacyjnych, a także stworzą własnego bohatera – „skarpetkę”. W trakcie szkolenia wspólnie wypróbują „Sockenheft” i zastanowią się nad możliwościami zastosowania filmów oraz materiałów na własnych lekcjach. Szkolenie wpisuje się w 1. kierunek realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018: *Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego*.

Tom 6. „CENnych Praktyk”

Zachęcamy do lektury tomu 6. „CENnych Praktyk”, zatytułowanego „Doskonale(nie) z CENem – 65-lecie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku” i udostępnionego pod adresem: www.cen.gda.pl/publikacje. Wydawnictwo ukazuje bogaty dorobek placówki oraz prezentuje najważniejsze tendencje w rozwoju Centrum.

Brama Poznania otwarta dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną

Lucyna Kaczmarkiewicz,
edukatorka i specjalistka ds. działań edukacyjnych
Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT

Społeczna misja Bramy Poznania oraz obowiązujące przepisy prawne sprawiły, że otwartość, przełamywanie barier w dostępie do kultury oraz tworzenie rozwiązań zapobiegających ich powstawaniu znakomicie wpisały się w działania centrum interpretacji dziedzictwa.

Brama Poznania, zlokalizowana w najstarszej części Poznania, zaprasza do zrozumienia, a tym samym poszanowania dziedzictwa Ostrowa Tumskiego – wyspy katedralnej, której losy nierozzerwalnie splotły się z początkami państwa polskiego. Położona nad rzeką Cybiną, zajmuje specjalnie zaprojektowany kompleks obiektów: nowoczesny budynek główny i zrewitalizowaną Służbę Katedralną (pozostałość umocnień z czasów pruskiego panowania), które łączy przerzucona nad rzeką kładka. Budynek główny przecina szczelina kierująca wzrok zwiedzającego na pierwszą na ziemiach Polski katedrę – serce wyspy.

Jako centrum interpretacji dziedzictwa¹, poprzez multimedialną i interaktywną ekspozycję, działania edukacyjne, turystyczne i wydarzenia kulturalne, chcemy opowiedzieć o losach miejsca, z którym sąsiadujemy (Ostrów Tumski

¹ Centra interpretacji dziedzictwa są tworzone, by wskazywać na walory dziedzictwa kulturowego danego obszaru. Czynią to głównie poprzez działania z zakresu ekspozycji, edukacji, turystyki i kultury. Istnienie centrów zapewnia ich gościom wgląd w krajobraz kulturowy danego obszaru (możliwość jego bezpośredniego doświadczenia), a jednocześnie pomoc w odpowiedzi na pojawiające się wówczas pytanie: co sprawia, że obszar ten jest wyjątkowy i wart uwagi. Centra powstają więc, by pomagać i ułatwiać zwiedzającym interpretację danego obszaru, by podnosić świadomość jego wartości kulturowych. Źródło: Heritage Interpretation Centres. The Hicira Handbook, http://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=63952a92-928c-4eb9-a698-587bea5cf637&groupId=99058, (dostęp: 03.02.2013 r.)

Brama Poznania zaprasza na Ostrów Tumski

Fot. Lukasz Gdák

Fot. Lukasz Gdank

Zajęcia aktywizujące uczestników

w Poznaniu) skierować, a także dostosować do różnych odbiorców. Nasze działania są skupione wokół człowieka, którego potrzeby i oczekiwania są odmienne, ale też możliwości percepcyjne otaczającego go świata nie są takie same. Staramy się do grona naszych odbiorców włączyć osoby o znacznie obniżonych możliwościach psychofizycznych czy intelektualnych.

Zwrócenie uwagi na osoby sprawne inaczej wynika również z obowiązującej Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*²). Dokument ten zobowiązuje kraje, które go ratyfikowały, do sukcesywnego wprowadzania standardów umożliwiających korzystanie z praw człowieka oraz z podstawowych praw wolnościowych osobom z niepełnosprawnościami. Kluczowy zapis Konwencji mówi, że niepełnosprawność „jest wynikiem interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami środowiskowymi i wynikającymi z postaw ludzi, będących przeszkodą dla pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (...)”. Punkt ciężkości i odpowiedzialności jest przesunięty w stronę działań otoczenia, w którym żyje osoba z niepełnosprawnościami, z dotychczasowego skupiania się wyłącznie na podnoszeniu poziomu jej funkcjonowania.

O ile niwelowanie barier w obszarze bezpośredniej komunikacji czy przemieszczania się ma miejsce wobec osób z niepełnosprawnością ruchową, z dysfunkcją słuchu bądź wzroku, o tyle osoby z niepełnosprawnością intelektualną wydają się pomijane w procesie wprowadzania standar-

dów umożliwiających im pełne funkcjonowanie. Chociażby dostosowanie dla nich informacji w tekście łatwym do czytania³ wciąż nie należy do standardowych działań, a niezrozumienie informacji w społeczeństwie, które jest na niej oparte, stanowi sporą przeszkodę w samodzielnym funkcjonowaniu.

Te dwa powody: charakter naszego miejsca jako centrum interpretacji dziedzictwa oraz zapisy Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych są wystarczające, aby oferta programowa Bramy Poznania – zwłaszcza oferta edukacyjna – była dostępna dla każdego. Staramy się niwelować różne bariery poprzez specjalny program edukacyjny dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.

Każde nasze działanie edukacyjne tworzymy, bazując na dokładnym rozpoznaniu uczestników. Do współpracy zapraszamy specjalistów, z którymi razem przygotowujemy propozycje zajęć. Taki sposób działania umożliwia właściwe dobranie tematyki i metodyki do potrzeb adresatów. Na podstawie konkretnych scenariuszy zajęć przeprowadzamy pilotaże oraz wsluchujemy się w opinie uczestników, co pozwala nam starannie budować działania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Zajęcia prowadzone dla nich w instytucjach kultury z uwagi na swój cel i charakter wymagają szczególnego przystosowania.

Główną barierę w dostępie do zajęć edukacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną stanowi stopień trudności i obszerności treści, które dla uczniów szkół ogólnodostępnych nie stanowią przeszkody. Dłate-

2 <https://www.rpo.gov.pl/konwencja-o-prawach-osob-niepełnosprawnych>

3 <http://www.psouu.org.pl/publikacje-wai>

go, tworząc ofertę edukacyjną dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Bramie Poznania, kierowaliśmy się celami wynikającymi z zapisów podstawy programowej właściwej dla szkół specjalnych. Skupiliśmy się na metodach i formach pracy, które pozwalają rozwijać autonomię ucznia oraz wyposażać go w umiejętności, poprzez które będzie mógł postrzegać siebie jako niezależną osobę. Wdrożą go do funkcjonowania społecznego, zwłaszcza poprzez usprawnienie umiejętności komunikacyjnych. Kluczową kwestią jest elastyczność i empatia edukatora, którego zadanie polega na dostosowaniu zajęć do potrzeb i możliwości percepcyjnych konkretnej grupy uczestników. Mając na uwadze różny poziom funkcjonowania tej grupy odbiorców, przygotowaliśmy pomoce dydaktyczne o różnym stopniu trudności. Podczas wybranych zajęć w Bramie Poznania udajemy się z uczniami na interaktywną ekspozycję tylko do tych obiektów, które poprzez swoją formę oraz treść są jednocześnie przyjazne i ciekawe dla danej grupy odbiorców.

Przygotowaliśmy cztery, zróżnicowane pod względem formy i tematów, zajęcia⁴. Jedne z nich to „Z modą przez wieki”. Zajęcia rozpoczynają się od zapoznania uczniów z przebiegiem kolejnych zadań do wykonania, przedstawionych w formie hasłowych tekstów oraz piktogramów. Uczniowie wiedzą więc, że po przywitaniu z edukatorem udadzą się na ekspozycję, potem odpoczną w sali warsztatowej, a następnie powrócą do kolejnych aktywności zakończonych uroczystym finałem i pożegnaniem z edukatorem. Już na wstępie uczniom zostaje przybliżony temat zajęć – stroje, poprzez nawiązanie do ich osobistych doświadczeń. Na ekspozycji korzystają z interaktywnego nośnika „Historyczna przymierzalnia”, dzięki któremu „przebijają się” w stroje z różnych epok. Znajduje się tu ubiór księżnej, księcia, mieszkańca grodu czy biskupa, do każdego stroju uczniowie dobierają właściwe nakrycie głowy (poprawne wzory zostają im wcześniej przedstawione). Następnie grupa udaje się do sali warsztatowej, gdzie po relaksującej przerwie rozwiązuje zadania utrwalające informacje zdobyte na ekspozycji. Wybrane metody (np. układanie puzzli z przedstawieniem sylwetki człowieka) mają ćwiczyć koncentrację i usprawniać motorykę małą. Finałem zajęć jest pokaz strojów współczesnych oraz historycznych. Uczniowie mają za zadanie poprawnie skompletować części stroju – znajdą tu zarówno ubrania sportowe, jak i suknię księżniczki; odróżnić współczesne ubiory od tych z epoki oraz zaprezentować się w nich, idąc w pochodzie do dźwięków muzyki. Podsumowaniem warsztatów jest podziękowanie za pracę oraz wręczenie pamiątkowych dyplomów uczestnictwa w zajęciach. Uczniowie

4 Proponujemy następujące zajęcia: *Komu w drogę, temu mapa!*, *Wyprawa do grodu, Wiwat Mieszko i Dobrawa!* oraz *Z modą przez wieki*. Ponadto w ofercie Bramy Poznania znajduje się specjalne oprowadzanie tematyczne po ekspozycji dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną powyżej 13. roku życia. Więcej informacji – na www.bramapoznania.pl w zakładce Oferta/Edukacja.

więc, obok poznania strojów historycznych, ćwiczą samodzielną umiejętność ubrania się oraz poczucie estetyki. Łączymy tym samym treści związane z dziedzictwem kulturowym z tym, co bliskie odbiorcy w jego codziennym życiu.

Każdorazowo tematyka zajęć odnosi się do doświadczeń odbiorcy, tego, co jest mu znane na co dzień, co jest jego osobistym dziedzictwem. Działania edukacyjne, które podejmujemy, są zgodne z zasadami edukacji na rzecz dziedzictwa, towarzyszącymi nam podczas budowania oferty dla wszystkich odbiorców. Taka edukacja stawia sobie za główny cel kształtowanie postaw i doskonalenie umiejętności przy jednoczesnym poszerzaniu wiedzy uczestników. Nasze zajęcia edukacyjne kształtują zatem kompetencje kluczowe: kompetencje osobowe i interpersonalne, przygotowujące do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także świadomość kulturalną w kontekście przestrzeni historycznej Ostrowa Tumskiego.

Mamy nadzieję, że zajęcia edukacyjne w Bramie Poznania przygotowane dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną przyczyniają się w dwojaki sposób do włączania ich w życie społeczne i kulturowe. Z jednej strony czynią to poprzez wykorzystywanie metod kształtujących przede wszystkim kompetencje społeczne, z drugiej zaś – poprzez niwelowanie barier w dostępie do oferty edukacyjnej, co wzmacnia proces rehabilitacji i pokazuje tym samym, że instytucja kultury może być otwarta i przyjazna dla każdego.

Bibliografia:

- Heritage Interpretation Centres. The Hicira Handbook*, http://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=63952a92-928c-4eb9-a698-587bea5cf637&groupId=99058, (dostęp: 03.02.2013 r.)
<https://www.rpo.gov.pl/pl/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>
- Irena Ramik-Mażewska, *Osoby niepełnosprawne intelektualnie, [w:] Sprawnie dla niepełnosprawnych. Profesjonalna obsługa turysty niepełnosprawnego*, Szczecin 2008
- Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia. Załącznik do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*, [w:] *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z dnia 30 grudnia 2006 r.*
- Realizacja badania ścieżek edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci, uczniów i absolwentów – Raport końcowy*, Paweł Grzelak, dr Paweł Kubicki, Marta Orłowska, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014

Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT

operator Bramy Poznania i Traktu Królewsko-Cesarzkiego
 instytucja kultury miasta Poznania
 ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.bramapoznania.pl
<https://www.facebook.com/BramaPoznania>

Ręce, które leczą?!

Agnieszka Trendel, Urszula Kropidłowska

C. Bernard (1965) mawiał, iż niepodobna oddzielić dwóch rzeczy: głowy i ręki. Ręka zręczna bez głowy, która nią kieruje, jest narzędziem ślepym. Głowa bez ręki, która realizuje jej poczynania, intelektualne jest bezsilna.

Jeszcze do niedawna bardzo niewiele mówiło się o terapii ręki. A cóż to takiego?! Terapia ręki ma na celu przede wszystkim dostarczyć odpowiednich wrażeń dotykowych i umożliwić dziecku poznanie różnych kształtów i struktur materiałów, które następnie będzie w stanie rozróżnić. Innym ważnym celem jest usprawnienie tak zwanej małej motoryki, czyli precyzyjnych ruchów dłoni i palców. Terapia ręki to także wyuczenie zdolności skupienia uwagi, koncentracji i poprawa koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz ukształtowanie umiejętności przekraczania linii środkowej ciała. Warto zaznaczyć, że terapia ręki obejmuje nie tylko pracę nad samą dłonią, ale nad całą kończyną górną, a także korekcją postawy dziecka, ułożenia łopatek i miednicy. W związku z tym w całej terapii istotna jest samoobsługa, zabawa, umiejętności motoryczne (np. zapinanie guzików, samodzielne ubieranie itp.), komunikacja, interakcje społeczne i oczywiście pisanie. **Terapia to nie tylko zajęcia. To życie codzienne!**

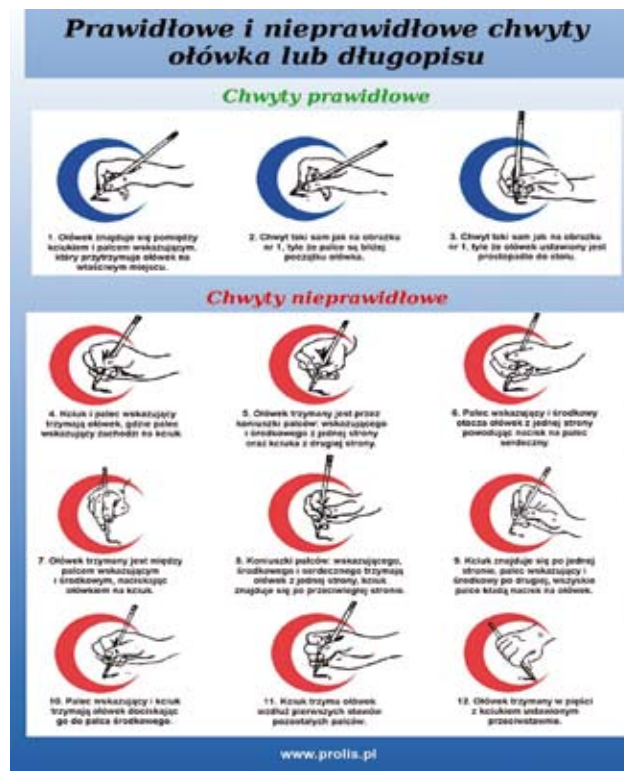
Należy podkreślić, jakie funkcje pełni ręka/ręce. Tak więc kolejno jest to funkcja chwytana, ruchowa, poznawcza, obronna, komunikacyjna oraz samoobsługowa; ręka zastępuje wzrok niewidomym, a mowę – głuchoniemym. Za pomocą rąk bardzo często wyrażamy towarzyszące nam emocje. Funkcji tych jest bardzo dużo i każda z nich jest tak samo ważna.

Jakie czynniki mogą zaburzać pracę rąk? Na sam początek wysuwają się nieprawidłowości w pracy mózgu, do których zaliczają się uszkodzenia korowe, mózdzka czy pnia mózgu. Mamy też nieprawidłowości w budowie ręki spowodowane chociażby porażeniem. Inne aspekty dotyczą obniżonego rozwoju intelektualnego, podwrażliwości lub nadwrażliwości, zaburzeń propriocepcji i przedsionka – integracja bodźców sensorycznych. Nieprawidłowe napięcie mięśniowe również może zaburzać poprawną pracę rąk. Ponadto należy zwracać uwagę, czy pojawiają się zaburzenia somatognozji (orientacji w schemacie ciała), praktyki, pozycji ciała podczas pisania, nieodpowiedniego trzymania narzędzia pisarskiego, złe dobranie krzesła, biurka, oświetlenia, a także czy występują problemy w rozwoju lateralizacji, zaburzenia emocjonalne bądź wady wzroku.

Przedstawimy teraz kilka przydatnych wskazówek. Prawidłowa pozycja w czasie pisania to taka, podczas której plecy dziecka są proste bez przechylania się w jedną stronę, natomiast pośladki dotykają oparcia krzesła. Stopy powinny być oparte na podłodze, a kolana – ugięte pod kątem prostym. Dzięki temu tułów jest oddalony nieco od krawędzi stołu, a przedramiona swobodnie się na nim opierają. Niewłaściwa pozycja to taka, w której dziecko oplata stopami nogi krzesła, chowa kończyny pod krzesło lub na nie siada. Istotne jest, jak już pisałyśmy, odpowiednio dobrane krzesło i stół, co świetnie prezentuje poniższa ilustracja.

źródło: <http://www.projektoskop.pl>

źródło: <http://www.prolis.pl>

Właściwe ułożenie kartki/zeszytu podczas pisania odgrywa wbrew pozorom bardzo ważną rolę. Polega ono na lekkim przesunięciu kartki w lewą stronę u osób praworęcznych i w prawą stronę – u leworęcznych. Optymalna odległość oczu od kartki to 25-30 centymetrów. Oprócz prawidłowego chwytu narzędzia pisarskiego, również samo narzędzie musi być dobrze dobrane. Jak wiadomo, odpowiedni chwyt wiąże się z ułożeniem palców w konkretny sposób: ołówek lub długopis jest trzymany między kciukiem a palcem wskazującym, spoczywa zaś na palcu środkowym. Taki układ nazywamy chwytem trójpunktowym. Druga dłoń, pozostająca w tym momencie w spoczynku, powinna znajdować się na kartce, zapewniając tym samym równowagę ciała.

Niezmiernie istotny jest dotyk, jeden z najlepiej rozwiniętych zmysłów u niemowlaka. To właśnie za pośrednictwem dotyku jednostka odbiera około 80% bodźców z otoczenia, poznając świat. Zmysł dotyku i ruch uznaje się za pierwszych nauczycieli dziecka. Zdaniem ekspertów, dzieci głaskane, masowane, tulone – krótko mówiąc: CZĘSTO dotykane – są bardziej pogodne, radosne i zdrowsze. Można zaryzykować stwierdzeniem, iż dotyk to pokarm dla mózgu.

Czas na kilka słów na temat etapów rozwoju funkcji ręki. Rozwój motoryki przebiega równolegle z rozwojem różnych części układu nerwowego. W momencie narodzin lepiej rozwinięte są niższe ośrodki nerwowe, zlokalizowane w rdzeniu kręgowym, niż ośrodki znajdujące się w mózgu. W związku z tym najpierw pojawiają się odruchy, później – czynności dowolne. Do 4. miesiąca życia dziecka ma odruchy bezwarunkowe. Około 3. miesiąca następuje wyhamowanie odruchu chwytowego, w celu kształtowania się ruchów wolicjonalnych rąk (np. sięganie po przedmioty). Następnie w okresie 5. miesiąca życia dziecka pojawia się prosty chwyt dłoniowy. 6. miesiąc to chwyt promieniowo-dłoniowy (palec wskazujący, środkowy, serdeczny i mały przekierowują przedmiot w stronę kciuka). W taki sposób zaczyna kształtować się kolejny chwyt – nożycowy. Mniej więcej około 6. miesiąca życia dziecka kształtuje się koordynacja wzrokowo-ruchowa, w wyniku czego ręce zaczynają być używane w asymetrycznej i symetrycznej linii ciała (rozwój barków i tułowia). 7. miesiąc to czas podejmowania próby chwytania małych przedmiotów, zaś w 8. miesiącu życia można zaobserwować u dziecka łapanie przedmiotu chwytem promieniowo-palcowym, w wyniku czego łokieć jest coraz bardziej aktywny. Około 12. miesiąca życia ukształtowany jest już chwyt pensetkowy (trzymanie przedmiotu opuszkami palca środkowego i kciuka; pozostałe palce są wygięte). Kiedy chwyt pensetkowy jest już w pełni ukształtowany, dokonuje się rozwój bardzo ważnej funkcji ruchowej: pronacji i supinacji (naprzemienne ruchy brzegów ręki do góry i do dołu). W przyszłości dobre rozwinięcie tej funkcji da prawidłową umiejętność pi-

sania. W momencie, kiedy w rozwoju ręki nie pojawi się zdolność pronacji i supinacji, tworzy się napięcie mięśni ręki, czego konsekwencją jest obniżona sprawność grafomotoryczna.

źródło: <http://www.loogomowa.pl>

W jaki sposób planować terapię ręki, jeśli okazuje się ona konieczna? Prawidłowe opanowanie umiejętności szkolnych, do których zalicza się pisanie, wycinanie, wydzieranie czy malowanie, jest związane nie tylko ze sprawnością ręki, ale również z ogólną sprawnością ruchową. Jednostka z nieprawidłową pracą rąk będzie miała problem z zapięciem guzika, zawiązaniem sznurowadeł, ubraniem się, czynnościami samoobsługowymi (myciem zębów czy rąk, posługiwaniem się sztućcami itp.) W związku z tym należy pamiętać, że „ręce, które leczą” (mamy tu na myśli terapeutę) nie wyeliminują problemu samodzielnie, bez ścisłej współpracy rodzica i dziecka w życiu codziennym. Należy pamiętać bowiem, że rozwój motoryki zawiera się w rozwoju psychomotorycznym dziecka, przebiegając równolegle do jego ogólnego rozwoju. W samej terapii istotne są ćwiczenia rozmachowe, czyli takie, które normalizują zbyt małe lub zbyt duże napięcie mięśniowe, ćwiczenia manualne oraz ruchy precyzyjne stawów śródreczę i palców. Jak wiadomo, prawidłowe napięcie mięśniowe ma wpływ na prawidłowe wzorce ruchowe, za czym idzie odpowiednia stabilizacja ciała i postawa.

Dzięki odpowiednio dobranym ćwiczeniom, wykonywanym systematycznie, zdecydowanie zwiększa się sprawność ruchowa całej kończyny górnej, poprawia się sprawność manipulacyjna dłoni oraz chwyt i koordynacja między obiema dłońmi.

Informacji na podjęty przez nas temat jest bardzo wiele. W artykule zaprezentowałyśmy zaledwie garść tego, co według nas najistotniejsze, co może ukierunkować na pojawiające się problemy. Ważne, aby pamiętać,

że w momencie, kiedy pojawią się trudności, sam terapeuta nie zdziała cuda... Konieczna jest współpraca dziecka i rodzica, a wówczas sytuacja poprawi się znacznie szybciej. Pamiętajmy, że dziecko szczęśliwe, to dziecko określane jako „brudne”. Dajmy poczuć dziecku, jaki w dotyku jest piasek, mąka czy cukier. Jak to jest dotknąć trawy, kisielu, czegoś ciepłego i zimnego, a czasem – zjeść zupę dłonią, bo przecież się da

Literatura:

C. S. Krasnowitz, *Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie*. Harmonia, 2012.

L.J. Miller, *Dzieci w świecie doznań*. Harmonia, 2016.

A. Franczyk, K. Krajewska, *Zabawy i ćwiczenia na cały rok*, Impuls, 2009.

E. Minor, M. Minor, *Poznanie przez działanie*, Difin, 2009.

P. E. Dennison, *Kinezylogia edukacyjna dla dzieci*, Impuls, 2003.

Agnieszka Trendel – psycholog, studiuje na Gdańskim Uniwersytecie Medycznym; wykładała psychologię kliniczną na Uniwersytecie Trzeciego Wieku; prowadzi grupę dla osób w żałobie, terapię dzieci nieśmiałych i uczniów z trudnościami emocjonalnymi; nauczyciel świetlicy szkolnej w Szkole Podstawowej nr 39 w Gdyni.

Urszula Kropidłowska – pedagog szkolny w Szkole Podstawowej nr 39 w Gdyni; terapeuta w gabinecie SI „Anisto” w Gdyni; kierownik/wychowawca na obozach RadsasSport; w wolnych chwilach prowadzi zajęcia dla studentów (tematyka terapeutyczna); autorka artykułów dot. wsparcia rozwoju dziecka; wolontariusz-terapeuta dzieci z autyzmem.

Europejski kalendarz roku szkolnego

Narzędziem pomocnym m.in. przy realizacji projektów międzynarodowych może być europejski kalendarz bieżącego roku szkolnego *The organization of school time In Europe. Primary and general secondary education – 2017/18*, dostępny w wersji anglojęzycznej na portalu Eurydice (<http://eurydice.org.pl>).

Przykładowe ćwiczenia:

- wzmacniające napięcie mięśniowe:
 - w czasie leżenia na brzuchu dziecko unosi głowę i ręce, aby popatrzeć przez papierową lornetkę
 - dziecko w leżeniu na plecach dostaje do rąk obręcz; udaje, że kieruje kierownicą, trzymając obręcz w wyprostowanych rękach
 - w trakcie leżenia na brzuchu dziecko unosi ręce i głowę; udaje, że pływa (pływanie na sucho)
- wzmacniające obręcz barkową:
 - „walki kogutów” – siłowanie się na obie ręce
 - „taczki” – dziecko chodzi na rękach, rodzic trzyma je za nogi (początkowo – za uda, a w miarę ćwiczeń – zbliża się do kolan)
 - czołganie się
 - rysowanie kół w powietrzu (oburącz oraz raz jedną, raz drugą ręką)
 - rysowanie i malowanie na dużych powierzchniach (np. na kartonie przypiętym do ściany) w pozycji stojącej
- doskonalące ruchy przedramion:
 - wyklaskiwanie rytmów ze zmianą ustawienia przedramienia
 - gra w łapki
 - odbijanie jo-jo
 - zabawy wachlarzami lub pacynkami, wymagające zmiany ustawienia przedramienia – dłoń wewnętrzną stroną raz w górę, a raz w dół
- usprawniające pracę nadgarstka:
 - zakręcanie i odkręcanie butelek, słoików itp.
 - wycinanie
 - „przykręcanie żarówek”
 - naśladowanie wycieraczek samochodowych
 - nakręcanie zabawek
- ćwiczące palce:
 - wszelkiego rodzaju zabawy paluszkowe
 - zabawy z użyciem pacynek
 - zabawy patyczkami
 - wydzieranie
 - lepienie, ugniatanie
- wyrabiające prawidłowy trójpalcowy chwyt pisarski:
 - wydzieranie małych skrawków papieru
 - zapinanie guzików
 - gra w bierki
 - przypinanie spinaczy w wyznaczone miejsce
 - zastosowanie odpowiednich nakładek w czasie pisania czy rysowania
- grafomotoryczne:
 - układanie mozaiki, patyczków, figur itp.
 - rysowanie na dużych powierzchniach, w lustrzanym odbiciu, po śladzie, kalkowanie lub przerysowywanie.

Metoda CLIL w Finlandii – narracja z wizyty studyjnej

Karolina Żyra

Obecnie w Polsce pojawia się coraz więcej podręczników do nauki języka angielskiego, które zawierają dodatkowe materiały bądź nawet fragmenty rozdziałów oparte na metodzie CLIL. Jednak sama metoda nie jest czymś nowym.

Termin *Content and Language Integrated Learning (CLIL)* został po raz pierwszy zaadoptowany w kontekście europejskim w 1994 r. w celu opisanego i dalszego zaprojektowania dobrych praktyk w różnych typach szkół, w których językiem wykładowym był język dodatkowy (obcy). Metoda ta polega na skupianiu się zarówno na treści przedmiotowej, jak i na języku. Często jest określana jako zespolenie edukacji przedmiotowej z edukacją językową (Marsh, Hood & Coyle, 2010). W Polsce metoda ta zyskuje coraz większą popularność, jednak nadal nie jest powszechnie stosowana w szkołach. Finlandia natomiast jest dobrze znana w całej Europie z najlepszych programów opartych na metodzie CLIL. Osiąga się tam wysokie wyniki, wprowadzając tę metodę na wszystkich etapach kształcenia. Podczas studiów magisterskich miałam przyjemność znaleźć się w gronie 10 osób, które mogły na własne oczy zobaczyć CLIL na zajęciach szkolnych w miejscowości Jyväskylä w Finlandii. Pierwszą placówką, którą odwiedziliśmy, była szkoła podstawowa (Kortepohjan Koulu). To tam właśnie mogliśmy nie tylko zobaczyć zajęcia prowadzone metodą CLIL, ale także porozmawiać z nauczycielami oraz dyrektką.

Zajęcia, które obserwowaliśmy, były poświęcone Wielkanocy i zostały przeprowadzone w grupie 6-latków. Nauczycielka przez całe zajęcia zwracała się do uczniów w je-

zyku angielskim. Lekcja rozpoczęła się od krótkiej rozmowy dzieci na temat Wielkanocy oraz rzeczy z nią związanych. Następnie nauczycielka powiedziała dzieciom, że w całej klasie ukryły się kolorowe jajka, a zadaniem maluchów było odnalezienie ich. Po wykonaniu zadania uczniowie mieli uporządkować jajka w zależności od koloru i umieścić je w odpowiednim koszyku. Kolejnym elementem zajęć była projekcja krótkiej bajki o królikach, które jeden po drugim odskakiwały. Filmik ten miał na celu przećwiczenie umiejętności matematycznych dzieci, które za każdym razem były pytane o liczbę zwierząt, jaka pozostała. Następnie nauczycielka wyświetliła materiały do rysowania wykresu słupkowego na tablicy interaktywnej. Uczniowie, jedynie z drobną pomocą, wspólnie stworzyli wykres, a następnie wykonali go samodzielnie na kartach pracy. Warto także zaznaczyć, że całe zajęcia odbywały się w bardzo swobodnej atmosferze. Dzieci mogły bez ograniczeń poruszać się po klasie, a także nawet kręcić się na ławce – tak długo, jak brały udział w zajęciach.

Po obserwacji zajęć oraz obejrzeniu całej szkoły mieliśmy czas na rozmowy z nauczycielami oraz dyrektką. To właśnie oni przedstawili nam dokładniej, jak wygląda edukacja zawierająca CLIL. Po pierwsze, CLIL jako metoda jest wykorzystywany w wielu szkołach i to na wszystkich etapach edukacji. Placówki te tworzą jedną wspólnotę (*CLIL cascade*) i ściśle współpracują ze sobą. Nauczyciele mogą się ze sobą kontaktować i wymieniać pomysłami,

Fot. Karolina Żyra

Fot. Karolina Żyra

Fot. Karolina Żyra

a także materiałami. W szkole podstawowej, którą obserwowaliśmy (Kortepohja Koulu) zajęcia CLIL odbywały się przynajmniej raz w tygodniu i to właśnie nauczyciel wybierał, na jakiej lekcji je poprowadzi. Dodatkowo specjaliści oraz inni nauczyciele są zawsze gotowi do pomocy. Zapewnienie odpowiednich warunków oraz autonomności powoduje, zdaniem nauczycieli, większą satysfakcję oraz gotowość do pracy metodą CLIL. Podczas zajęć z użyciem tej metody nauczyciele stosują różne rodzaje oceniania: od oceniania kształtującego (formative assessment), poprzez samoocenę (*self-assessment*), aż po ocenę koleżeńską (*peer assessment*). Z naszej rozmowy z nauczycielami mogliśmy się także dowiedzieć, że uczniowie preferują zajęcia prowadzone przy użyciu metody CLIL, ponieważ – zdaniem dzieci – są ciekawsze. Sami nauczyciele przyznali, że jest to nauczanie całościowe i skupia się na rozwijaniu autonomności oraz odpowiedzialności ucznia za własny proces kształcenia. Bardzo często pojawiają się dyskusje czy też sugestie ze strony uczniów, które są brane pod uwagę przez nauczycieli. CLIL zakłada stworzenie takich warunków pracy, które pozwolą uczniom na wyrażenie ich indywidualności. Nauczyciele zaznaczali również, jak bardzo istotne jest jak najwcześniejsze rozpoczęcie pracy tą metodą. Ich zdaniem na początku edukacji wiele rzeczy oraz zagadnień nawet w ojczystym języku jest dla dziecka nowością, więc wprowadzenie ich w obu językach prowadzi do szybkiego rozwoju oraz jest o wiele bardziej efektywne.

W Finlandii nauczyciele mają dużą swobodę wyboru oraz wsparcie przy realizacji zajęć z użyciem metody CLIL. Stworzenie odpowiedniego środowiska, w którym pedago-

dzy mogą ze sobą współpracować, a także wymieniać się materiałami powoduje, że są oni bardziej zaangażowani i dużo chętniej wybierają dodatkowe godziny pracy metodą CLIL. Prowadzenie tego rodzaju zajęć pozwala dzieciom na rozwijanie autonomności oraz odpowiedzialności za własny proces uczenia się. Dyskusje, które bardzo często pojawiają się w zajęciach z metodą CLIL, umożliwiają nauczycielom sprawdzenie, co ich uczniowie już wiedzą, a co za tym idzie – dopasowane zajęć do umiejętności oraz wiedzy dzieci. Metoda ta zakłada także użycie różnorodnych technik ewaluacji, takich jak samoocena, ocena koleżeńską, a także ocenianie kształtujące. CLIL pozwala uczniom na naukę nie tylko języka obcego, ale jednocześnie również treści przedmiotowych. Nauczyciel natomiast podczas zajęć może nie tylko nauczyć dzieci nowego słownictwa, lecz także przekonać się, czy rozumieją one treści przedmiotowe. Stosowanie takiego dualnego systemu pozwala uczniom rozwijać ich umiejętności rozumienia oraz strategie uczenia się, co jest bardzo przydatne na dalszych etapach rozwoju. ■

Bibliografia

Coyle, D., Hood, P. & Marsh, D. *CLIL. Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 173. ISBN-13: 978-052113021

Karolina Żyra – wychowawca klasy 3 w International School of Gdańsk, doktorantka studiów pedagogicznych na Uniwersytecie Gdańskim. Interesuje się nauczaniem języka angielskiego metodą CLIL oraz edukacją przyrodniczą.

prawo oświatowe

Działalność innowacyjna szkoły

Dorota Suchacz

Nowy rok szkolny przyniósł zmiany w wielu aspektach edukacji. Jednym z nich jest działalność innowacyjna szkoły. Według obecnych przepisów, które uzyskały wyższą rangę, ponieważ zostały przeniesione na poziom ustawy Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2017 poz. 60 z późn. zm.) obowiązującej od dnia 1 września 2017 r., działalność innowacyjna szkoły jest jej integralnym elementem.

W porównaniu z dotychczas obowiązującymi przepisami zasadnicza zmiana dotyczy braku konieczności zgłaszania innowacji pedagogicznej kuratorowi oświaty właściwemu dla danej placówki. Ponadto, nie ma obowiązku zgłaszania wprowadzenia innowacji do organu prowadzącego – z jednym wyjątkiem: jeśli wprowadzona innowacja przewiduje generowanie dodatkowych kosztów w postaci np. zajęć prowadzonych dla uczniów odpłatnie czy inwestycji na terenie szkoły. W takiej sytuacji należy pozyskać zgodę organu prowadzącego na zwiększenie środków budżetowych w celu zapewnienia właściwej realizacji przewidzianych w innowacji działań i ich finansowania. Wreszcie, ustawodawca odszedł od wszelkich formalnych wymagań w zakresie działalności innowacyjnej.

Dzięki tym rozwiązaniom szkoły są w pełni autonomiczne w zakresie wprowadzania innowacji. Tym samym, wachlarz możliwości jest nieskończony. Innowacje mogą dotyczyć wszelkich aspektów pracy szkoły, począwszy od organizacji zajęć, poprzez działania wychowawcze czy profilaktyczne, skończywszy na najczęściej spotykanym obszarze: działaniach pedagogicznych. To, jaka innowacja będzie zastosowana w danej szkole, zależy tylko i wyłącznie od potrzeb placówki – nie ma bowiem żadnych ograniczeń w planowaniu, wdrażaniu i realizowaniu innowacji. Ponadto to, co dla jednej szkoły jest powszechnie stosowaną praktyką, dla drugiej może być działaniem innowacyjnym. I tak w przedszkolu, które nastawione jest na działalność ekologiczną, świetnym rozwiązaniem innowacyjnym będzie prowadzenie ogródka warzywnego, a dla przedszkola ukierunkowanego na rozwój artystyczny mogą to być zajęcia taneczne czy nawet mały zespół muzyczny. Szkoła, której nauczyciele mieli okazję podpatrywać swoich kolegów po fachu podczas staży czy wyjazdów zagranicznych może wprowadzić rozwiązania, które sprawdziły się gdzie indziej, jak np. skorzystanie z oferty uczelni wyższych i wspólne realizowanie zajęć laboratoryjnych z zakresu nauk przyrodniczych. Jeśli natomiast w okolicach szkoły znajduje się naturalny obszar zieleni, to te same lekcje biologii można przeprowadzić w terenie,

wplatając wizyty w ciekawych botanicznie lokalizacjach. Wykorzystanie klocków do nauki matematyki czy elementów gamifikacji – to kolejne rozwiązanie, które może być wykorzystane jako innowacyjne działanie. Ciekawą propozycją wydaje się też wprowadzenie elementów kultury czy języka regionalnego na przykład do lekcji języka polskiego.

Obecne regulacje przewidziane w przepisach ustawy Prawo Oświatowe wspominają o działalności innowacyjnej w kolejnych pięciu punktach. Po pierwsze, w art. 1 pkt. 18 jest mowa o konieczności zapewnienia przez system oświaty kształtowania u uczniów postaw przedsiębiorczości i kreatywności, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, w tym poprzez stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych. Ten punkt wskazuje na spectrum, w jakim działania innowacyjne mogą się znaleźć, ale też nakazuje wprost zapewnienie kształtowania postaw, dla których działania innowacyjne są niezbędne. Mogą to być rozwiązania programowe, ale też organizacyjne czy metodyczne. W związku z taką rozpiętością opcji, prawie każda gałąź szkolnej codzienności może być potraktowana innowacyjnie. Ten sam punkt pozwala na uwzględnienie działań innowacyjnych w zakresie metod stosowanych przez nauczyciela (np. gamifikacja), ale też samej organizacji zajęć (np. uwzględnienia wyjść czy wycieczek).

Kolejny aspekt wskazany w ustawie to obowiązek tworzenia przez szkoły i placówki warunków do rozwoju aktywności, w tym kreatywności uczniów (art. 44 ust. 2 pkt 3). Tutaj znajduje się bezpośrednia delegacja dla działań podejmowanych przez szkołę w formie obowiązku. Oznacza to, iż w zasadzie każda szkoła czy placówka oświatowa musi realizować działania prowokujące rozwój kreatywności i to nie tylko ucznia, ale też nauczyciela. Jest to na pewno wskazanie dla dyrektora, żeby uwzględnić tego typu działania w planie nadzoru pedagogicznego i systemie doskonalenia zawodowego nauczycieli poprzez działania wewnątrzszkolne, ale też poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk z innymi szkołami czy wreszcie poprzez udział w oferowanych szkoleniach przygotowujących na-

uczycieli do rozwoju własnej bazy aktywizujących metod nauczania.

Podobny wydzźwięk ma kolejny punkt, dający możliwość wspierania nauczycieli, w ramach nadzoru pedagogicznego, w realizacji zadań służących poprawie istniejących lub wdrożeniu nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów oraz nauczycieli (art. 55 ust. 1 pkt 4). Dzięki temu zapisowi możliwe jest uwzględnienie działań innowacyjnych zarówno w odniesieniu do uczniów, jak i do kadry pedagogicznej.

Dyrektor szkoły, jako odpowiedzialny za organizację pracy całej placówki, ma też obowiązek stwarzania warunków do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki (art. 68 ust. 1 pkt 9). W celu realizacji powyższego zadania, dyrektor powinien inicjować działania, których efekty spełnią pokładane przez ustawodawcę oczekiwania, a do ich realizacji podejmować się wdrażania innowacyjnych działań w szkole. Ważnym elementem współpracy szkoły ze środowiskiem jest pozyskiwanie współpracy zewnętrznej. Nowe przepisy wskazują na taką możliwość, ale jednocześnie określają, iż warunki, na jakich w szkole lub placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki (art. 86 ust. 1) powinny być wskazane w statucie szkoły, który jest naczelnym aktem prawa wewnątrzszkolnego. Działalność innowacyjna we współpracy z partnerami zewnętrznymi może ułatwić szkole realizację ww. zadań, ale należy wówczas przewidzieć taką możliwość w statucie szkolnym.

Istotnym jest, żeby pamiętać, że jeśli przed wejściem w życie nowych przepisów prawa oświatowego rada pedagogiczna podjęła w danej szkole uchwałę, na mocy której wprowadzona została innowacja pedagogiczna, dochowano wszelkich procedur, czyli autorzy wyrazili zgodę na jej wprowadzenie, a organ prowadzący na finansowanie działań – to obowiązkiem dyrektora jest zgłoszenie tej innowacji do właściwego Kuratorium Oświaty przed 1 września 2017 r., zgodnie ze wskazaniem, jakie powinno się znaleźć w treści wspomnianej uchwały. Wykonanie uchwały w tym przypadku powierza się dyrektorowi – stąd też na dyrektorze ciąży obowiązek dochowania procedur wskazanych w przepisach. Jeśli natomiast sama procedura pracy nad innowacją została rozpoczęta przed 1 września, ale jej finał,

czyli wdrożenie, nastąpiło po 1 września 2017 r., wówczas nie ma potrzeby zgłaszania tego faktu do KO.

Obowiązujące przepisy nie wskazują również żadnej preferowanej procedury w zakresie przygotowywania czy wdrażania innowacji. Jednakże koniecznym wydaje się opracowanie schematu, według którego należy postępować w danej szkole w celu właściwego zorganizowania całego procesu i uniknięcia ewentualnych nieporozumień czy komplikacji. Stąd też racjonalnym wydaje się pomysł, aby procedura wdrażania innowacji jednak w szkole się pojawiła. O czym warto pamiętać w regulaminie? Na pewno należy określić, czym – w rozumieniu prawa oświatowego – jest innowacja oraz jaki jest cel wprowadzanej procedury i kogo ona dotyczy. Ponadto, należy wskazać obowiązki, zakres odpowiedzialności oraz upoważnienia dla osób realizujących zadanie będące przedmiotem procedury. W następnym punkcie warto wskazać kolejność podejmowanych działań: od zapewnienia warunków realizacji, w tym odpowiedniej kadry i organizacji, poprzez takie aspekty, jak rekrutacja do udziału w innowacji, a skończywszy na warunkach, jakie powinien spełniać wniosek wraz z opisem innowacji. Warto pamiętać o tym, aby po podjęciu decyzji o wdrożeniu innowacji zamieścić jej opis wraz ze wskazaniem oczekiwanych efektów na stronie szkoły czy przedszkola tak, aby wszyscy zainteresowani mogli mieć możliwość zapoznania się z nim. W każdym działaniu powinna pojawić się ewaluacja – tym samym i taki punkt (wraz z trybem dokonywania zmian) należy zawrzeć w naszej procedurze. Trzeba pamiętać, że działanie innowacyjne może podlegać zmianom, korektom itp. Nie należy obawiać się dokonywania zmian, ponieważ działania innowacyjne z natury rzeczy są nowościami i nie można z góry zakładać pewności co do tego, jak potoczy się ich wdrażanie w placówce oświatowej.

Na koniec warto dodać, że propozycje działań innowacyjnych zgłaszać mogą też rodzice i uczniowie, jako wewnątrzszkolni partnerzy nauczycieli. Stąd też należy pamiętać o tej możliwości i umieścić informację na ten temat w szkolnym regulaminie dot. innowacji. ■

Dorota Suchacz – mgr prawa i filologii angielskiej; przewodnicząca Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Pomorskim; dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku; koordynator, doradca pedagogiczny i metodyczny wielu krajowych i międzynarodowych projektów edukacyjnych.

zmiany w oświacie

Egzamin ósmoklasisty

oprac. Małgorzata Bukowska-Ulatowska
na podstawie informacji z www.cke.edu.pl

Egzamin ósmoklasisty obejmuje wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej¹ w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w klasach I-VIII szkoły podstawowej. Po raz pierwszy egzamin zostanie przeprowadzony w roku szkolnym 2018/2019.

Do egzaminu ósmoklasisty przystępują: uczniowie VIII klasy szkoły podstawowej, uczniowie szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej (w klasie, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej), a także słuchacze szkół podstawowych dla dorosłych. Jest to egzamin obowiązkowy – każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Natomiast nie jest określony minimalny wynik, jaki zdający powinien uzyskać, dlatego egzaminu ósmoklasisty nie można nie zdać. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej. W latach 2019–2021 ósmoklasista przystępuje do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj.:

1. języka polskiego
2. matematyki
3. języka obcego nowożytnego (jednego z następujących: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, ukraiński lub włoski; uczeń może wybrać tylko ten język, którego uczy się w szkole w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych).

Od roku 2022 ósmoklasista będzie przystępował do egzaminu z czterech przedmiotów obowiązkowych – wymienionych powyżej oraz (4) z jednego przedmiotu do wyboru spośród przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia lub historia.

Rodzice / prawni opiekunowie ucznia nie później niż do 30 września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany egzamin, składają dyrektorowi szkoły pisemną deklarację o przystąpieniu do egzaminu z jednego z języków obcych nowożytnych, którego uczeń uczył się w szkole jako przedmiotu obowiązkowego. Osoby pełnoletnie składają taką deklarację samodzielnie. Egzamin z języka obcego jest zdawany na jednym poziomie, zakładającym kontynuację nauki tego przedmiotu od I do VIII klasy szkoły podstawowej.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym... (Dz.U. 2017 poz. 356).

Egzamin odbywa się w kwietniu. Uczeń, który z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpi do egzaminu w tym terminie, przystępuje do niego w czerwcu. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany przez trzy kolejne dni:

1. pierwszego dnia – egzamin z języka polskiego (120 minut)
2. drugiego dnia – egzamin z matematyki (100 minut)
3. trzeciego dnia – egzamin z języka obcego nowożytnego, a od roku 2022 również egzamin z przedmiotu do wyboru (oba po 90 minut).

Na egzamin uczeń przynosi ze sobą wyłącznie przybory do pisania: pióro lub długopis z czarnym tuszem/atramentem, a w przypadku egzaminu z matematyki – również linijkę. Na egzaminie nie można korzystać z kalkulatora oraz słowników. Nie wolno także przynosić i używać żadnych urządzeń telekomunikacyjnych.

W arkuszu egzaminacyjnym z każdego przedmiotu znajdują się zarówno zadania zamknięte (w których uczeń wybiera jedną odpowiedź z kilku podanych), jak i zadania otwarte (uczeń samodzielnie formułuje odpowiedź). Przykładowe zadania wraz z rozwiązaniami można znaleźć w informatorach o egzaminie ósmoklasisty z poszczególnych przedmiotów².

W dniu zakończenia roku szkolnego każdy uczeń otrzyma zaświadczenie o szczegółowych wynikach egzaminu ósmoklasisty. Na zaświadczeniu podany będzie wynik

Centralna Komisja Egzaminacyjna zapowiada publikację na stronie internetowej www.cke.edu.pl:

- materiałów informacyjnych i dydaktycznych – od XI 2017 r.
- arkuszy pokazowych – w XII 2017 r.
- harmonogramu, komunikatów i informacji – od 1 IX 2018 r.
- arkuszy próbnego egzaminu – w XII 2018 r.
- wyników pierwszego egzaminu – w VI 2019 r.

² Zestaw informatorów o egzaminie ósmoklasisty od roku szkolnego 2018/2019 jest dostępny na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.edu.pl).

Język polski

Arkusze egzaminacyjne z języka polskiego będzie składał się z dwóch części.

Pierwsza część arkusza to dwa teksty: literacki (poezja, epika lub dramat) oraz nieliteracki (naukowy, popularnonaukowy albo publicystyczny). Łącznie oba teksty będą liczyły nie więcej niż 1 000 wyrazów. Większość zadań w tej części arkusza będzie się odnosić bezpośrednio do ww. tekstów. Wśród zadań mogą pojawić się także takie, które zawierają fragmenty innych tekstów literackich i nieliterackich, teksty ikoniczne (np. plakat, reprodukcję obrazu), przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp. i/lub zadania samodzielne, nieodnoszące się do wymienionych tekstów. W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zarówno zadania zamknięte (m.in. wyboru wielokrotnego, prawda-falsz oraz na dobieranie), jak i otwarte.

Druga część arkusza to propozycje dwóch tematów wypracowań, z których uczeń będzie wybierał jeden i pisał tekst nie krótszy niż 200 słów. Uczeń będzie dokonywał wyboru pomiędzy tematem o charakterze twórczym (np. opowiadanie twórcze) a tematem o charakterze argumentacyjnym (np. rozprawka, artykuł, przemówienie). Każdy temat będzie wymagał odwołania się do obowiązkowej lektury szkolnej i/lub do utworu bądź utworów samodzielnie wybranych przez ucznia.

W zadaniach egzaminacyjnych z języka polskiego szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzanie

umiejętności związanych z argumentowaniem, wnioskowaniem oraz formułowaniem opinii. Udzielenie poprawnej odpowiedzi będzie wymagało również kompetencji literackich (np. rozumienia sensu utworów), kulturowych (np. interpretacji plakatu) oraz językowych (np. świadomego korzystania z różnych środków językowych). W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych. Pamiętajmy jednak, że w latach 2019–2021 na egzaminie będą pojawiały się pytania dotyczące lektur obowiązkowych tylko dla klasy VII i VIII, a dopiero od roku 2022 – pytania odnoszące się do lektur obowiązkowych dla klas IV–VIII.

Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego ma formę zbliżoną do egzaminu gimnazjalnego. Czas na rozwiązanie zadań egzaminacyjnych jest dłuższy – egzamin ósmoklasisty trwa 120 minut, a egzamin gimnazjalny był zaplanowany na 90 minut. Zwiększyła się liczba zadań otwartych. Wymagają one od ucznia precyzyjnych i spójnych odpowiedzi, skłaniają do wnikliwej analizy podanych fragmentów, formułowania własnych tez, argumentów i wniosków. Wykonując wiele poleceń, uczeń musi posłużyć się swoją wiedzą związaną z elementami retoryki. Nie chodzi tutaj o teoretyczne zasady, lecz o praktyczne formułowanie hipotez oraz tekstów argumentacyjnych.

Wyzwaniem dla ucznia mogą stać się zadania, które w bardzo dokładny sposób sprawdzają znajomość lektur obowiązkowych, rozumienie tekstów literackich oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Nauczyciele języka polskiego w szkole podstawowej powinni zwrócić szczególną uwagę na treści przeniesione z podstawy programowej IV etapu edukacyjnego (szkoły ponadgimnazjalnej) do różnych obszarów: od kształcenia literackiego i kulturowego poprzez kształcenie językowe aż po tworzenie wypowiedzi. Nie można również zapominać, że część lektur z IV etapu edukacyjnego również znalazła się w szkole podstawowej jako teksty obowiązkowe. To znaczy, że uczeń może znaleźć je w arkuszu egzaminacyjnym ósmoklasisty lub będzie musiał przywołać je, odpowiadając na pytania. Warto zwrócić uwagę na utwory poetyckie, które zawsze były dużym wyzwaniem dla ucznia; zmierzenie się w wierszami Krzysztofa Kamila Baczyńskiego lub Cypriana Norwida wymaga znajomości nie tylko środków poetyckich i ich funkcji, lecz również kontekstów historyczno-literackich.

*Dominika Ringwelska,
nauczyciel konsultant CEN
ds. diagnoz i analiz oraz edukacji
polonistycznej
i kulturalno-artystycznej*

■

procentowy oraz wynik na skali centylowej dla egzaminu z każdego przedmiotu. Wyniki egzaminacyjne są ostateczne i nie mogą być podważone na drodze sądowej.

Uczeń, który jest laureatem lub finalistą olimpiady przedmiotowej albo laureatem konkursu przedmiotowego o zasięgu wojewódzkim i ponadwojewódzkim, organizowanych z zakresu jednego z przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty, jest zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu. Zwolnienie jest równoznaczne z uzyskaniem z przedmiotu najwyższego wyniku.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniowie niepełnosprawni, niedostosowani spo-

lecznie oraz zagrożeni niedostosowaniem społecznym, oraz uczniowie, o których mowa w art. 165 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (cudzoziemcy) przystępują do egzaminu ósmoklasisty w warunkach i/lub formach dostosowanych do ich potrzeb. Szczegółowe informacje dotyczące dostosowań są ogłaszane w komunikacie o dostosowaniach, wydawanym przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Matematyka

Arkusz egzaminacyjny z matematyki będzie zawierał zadania zamknięte i otwarte (po 50%). Za poprawne rozwiązanie zadania zamkniętego będzie można otrzymać maksymalnie 1 punkt. Za poprawne rozwiązanie zadania otwartego będzie można uzyskać 2, 3 lub 4 punkty. Ocena zadania otwartego zależy od tego, jak daleko dotarł uczeń w drodze do całkowitego rozwiązania – zgodnie z zasadami oceniania holistycznego (podobne zasady obowiązywały przy ocenianiu egzaminu gimnazjalnego oraz sprawdzianu w klasie szóstej).

Zgodnie z nową podstawą programową kształcenia ogólnego z matematyki, działy XIV-XVII podstawy programowej dla klas VII i VIII mogą zostać zrealizowane po egzaminie ósmoklasisty. Są to: długość okręgu i pole koła, symetrie, zaawansowane metody zliczania oraz rachunek prawdopodobieństwa. Zadania z tych działów nie pojawią się na egzaminie.

Typy zadań zamkniętych i otwartych nie zmieniły się w stosunku do egzaminu gimnazjalnego. Mamy więc, między innymi, zadania zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru (wielokrotny – przy podpunktach), prawda-falsz, zadania z uzasadnieniem (T/N, ponieważ...), a także zadania otwarte, które trzeba rozwiązać w sposób typowy lub nietypowy – poprzez dobranie odpowiedniej strategii rozwiązywania.

Aleksandra Grzybowska, nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz oraz nauczania matematyki

Język obcy nowożytny

Arkusz egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego będzie składał się z pięciu części, sprawdzających kolejno opanowanie przez ucznia (1) umiejętności rozumienia ze słuchu, (2) znajomości funkcji językowych, (3) umiejętności rozumienia tekstów pisanych, (4) znajomości środków językowych oraz (5) umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnej.

W częściach 1 i 3, obok znanych z egzaminu gimnazjalnego rodzajów zadań zamkniętych (wybór wielokrotny, dobieranie), pojawi się również po co najmniej jednym zadaniu otwartym (z luką/lukami lub odpowiedzi na pytania). Można spodziewać się, że zadania otwarte sprawdzające rozumienie będą stanowiły duże wyzwanie dla wielu zdających.

Znajomość funkcji językowych również będzie sprawdzana poprzez zadania zamknięte (wybór wielokrotny, dobieranie) oraz otwarte (z luką/lukami). W przykładach zamieszczonych w Informatorach... często uczeń ma za zadanie ułożyć pytanie, co stanowi większe wyzwanie dla zdających niż udzielanie odpowiedzi. Warto przyjrzeć się dokładnie również przykładom zadań zamkniętych: znajdziemy tu m.in. polecenia wymagające wspólnego odniesienia się do dwóch tekstów czy wykazania się umiejętnością dostrzeżenia wewnętrznej logiki tekstu. Po raz pierwszy na egzaminie zewnętrznym z języka obcego pojawią się też polecenia, wymagające od ucznia zapoznania się z tekstem / tekstami w języku obcym i udzielenia odpowiedzi po polsku.

Znajomość środków językowych (zakres struktur gramatycznych – określony w Informatorze...) będzie sprawdzana poprzez zadania zamknięte (wybór wielokrotny, dobieranie) oraz otwarte (z luką/lukami, parafraza zdań, tłumaczenie fragmentów zdań na język obcy, układanie fragmentów zdań z podanych fragmentów leksykalnych).

W ramach wypowiedzi pisemnej zdający otrzyma jedno zadanie (bez możliwości wyboru), polegające na napisaniu krótkiego tekstu informacyjnego: notatki, ogłoszenia, zaproszenia, wiadomości, e-maila lub wpisu na blogu (z elementami opisu, opowiadania, zaproszenia, wyrażania i uzasadniania opinii itp.).

Zaproponowana formuła egzaminu ósmoklasisty sprzyja większemu różnicowaniu się wyników uzyskiwanych przez uczniów niż miało to miejsce w przypadku egzaminu gimnazjalnego, co skłania do większej indywidualizacji pracy dydaktycznej. Nowym wyzwaniem dla nauczycieli będzie również znalezienie naturalnych kontekstów do zmiany języka przekazu tak, aby ćwiczyć tłumaczenia, unikając stosowania anachronicznej metody gramatyczno-tłumaczeniowej.

Małgorzata Bukowska-Ulatowska, nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz oraz edukacji języków obcych

Sukces gdańszczan

15 września 2017 r. poznaliśmy laureatów III Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego *Public Speaking Contest*, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Angielskiego w Polsce IATEFL Poland, w tym roku pod hasłem: *Europe – your hopes*. Wśród trzech nagrodzonych licealistów na II miejscu znalazł się Krzysztof Jagoda z III Liceum

Ogólnokształcącego w Gdańsku, przygotowujący się do konkursu pod kierunkiem Anny Orłowskiej, nauczyciela języka angielskiego. Gratulujemy sukcesu!

badania i analizy

Wojewódzki konkurs przedmiotowy z biologii

Magdalena Urbaś,
nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji biologii i przyrody

Wojewódzkie konkursy przedmiotowe to przedsięwzięcie ogólnopolskie, o długoletniej tradycji i doniosłym znaczeniu, odbywające się rokrocznie w całym kraju. Pomimo wieloletniej tradycji konkursy te jednak nie doczekały się wielu opracowań. Ogrom dostępnych danych (tysiące prac uczniowskich na etapie szkolnym i setki na etapie rejonowym oraz wojewódzkim każdego konkursu) stanowią prawie niewyczerpane źródło danych i duże wyzwanie analityczne.

Podczas tegorocznej konferencji Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej na forum ogólnopolskim zaprezentowano wyniki analizy rezultatów ubiegłorocznego konkursu biologicznego w województwie pomorskim, skoncentrowanej na wynikach uczestników etapu finałowego. Poniższy tekst jest zaproszeniem do zapoznania się z pełnym raportem dotyczącym konkursu, dostępnym na stronie internetowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w sekcji poświęconej badaniom i egzaminom: www.cen.gda.pl/egzaminy-i-badania-edukacyjne. Przedmiotem zainteresowania autorki opracowania były wyniki uczestników konkursu biologicznego dla uczniów gimnazjum przeprowadzonego w roku szkolnym 2016/2017 w województwie pomorskim, ze szczególnym uwzględnieniem wyników uczniów na etapie finałowym (202 osoby).

Głównym celem konkursu jest sprzyjanie rozwojowi jego uczestników. To dążenie realizowane jest dzięki powszechnemu udziałowi uczniów w zmaganiach konkursowych. Nie każdy z uczestników zostanie laureatem, ale każdy może odnieść sukces na swoją miarę. Już samo podjęcie wyzwania i udział ucznia w konkursie na etapie szkolnym stanowi sukces warty odnotowania.

W jakim stopniu udaje się realizować powyższy cel?

Na I etapie konkursu biologicznego w województwie pomorskim w roku szkolnym 2016/2017 wzięło udział 3 197 uczniów, czyli 4,7% wszystkich uczniów w wieku 13-15 lat², dla porównania w województwie podkarpackim było to odpowiednio 2,5%, a w mazowieckim 3,5% uczniów. Gimnazja, które zgłosiły swój udział w konkursie, a co za tym idzie – umożliwiły udział w nim uczniów na swoim terenie, znajdują się w 110 ze 126 pomorskich gmin. Największe białe plamy na konkursowej

² Liczba osób w wieki 13-15 lat wg danych GUS, stan na 31.12.2016 r.

mapie uczestnictwa znajdują się w powiecie bytowskim (5 na 10 bytowskich gmin). Dla zainteresowanych konkursem uczniów oznacza to konieczność poszukiwania gimnazjum organizującego etap szkolny poza najbliższą okolicą, co może nastrojać trudności i zniechęcać do udziału.

Do jakich szkół uczęszczali laureaci konkursu biologicznego?

Największa grupa laureatów konkursu to uczniowie gimnazjów o ponadprzeciętnym wskaźniku edukacyjnej wartości dodanej (EWD) w części przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego i jednocześnie wyższym od przeciętnego wyniku egzaminu gimnazjalnego w tym zakresie (EWD trzyrocznikowe 2014-2016). Tytuł laureata zdobywali jednak także uczniowie ze szkół o innej charakterystyce, w tym szkół wymagających pomocy. Sukces ucznia w konkursie nie jest więc bezwzględnie zdeterminowany efektywnością pracy szkoły.

Warta prześledzenia jest także ścieżka awansu uczniów w poszczególnych powiatach. Odsetek gimnazjalistów awansujących z etapu szkolnego do etapu rejonowego, a następnie wojewódzkiego znacznie się różnił. Najwięcej uczestników etapu szkolnego awansowało do kolejnego etapu konkursu w powiecie malborskim (20%), najmniej natomiast (0,8%) – w powiecie bytowskim. Pytanie o przyczyny takiego zróżnicowania pozostaje otwarte.

Umiejętności finalistów

Szereg interesujących informacji o umiejętnościach finalistów konkursu biologicznego przynosi już przywołanie podstawowych wskaźników statystycznych. W ramach przeprowadzonej analizy obliczono m.in.:

1. wskaźniki łatwości poszczególnych zadań dla całej populacji (202 uczestników etapu wojewódzkiego);
2. moc różnicującą zadań;
3. wskaźniki łatwości zadań dla grup uczniów o najniż-

szym, średnim i najwyższym wyniku sumarycznym testu (analiza graficzna);

4. łatwość zadań w odniesieniu do zakresu treści (objęte podstawą programową lub rozszerzające wymagania).

Wskaźniki statystyczne obliczone dla poszczególnych zadań, szczegółowa charakterystyka popełnianych błędów dla wybranych zadań oraz rekomendacje znajdują się w tekście pełnego raportu na stronie www.cen.gda.pl/egzamin-y-i-badania-edukacyjne.

Można stwierdzić, że główne zadanie postawione przed konstruktorem testu zostało zrealizowane: w teście znalazły się zadania o mocy różnicującej wystarczającej do wyłonienia grupy laureatów w liczebności proporcjonalnej do innych, podobnych pod względem charakterystyki województw (44 uczniów zdobyło 80% i więcej możliwych do zdobycia punktów). Test zawierał 31 zadań o zróżnicowanej formie (zamknięte: prawda-falsz, wielokrotny wybór, dobieranie, a także zadania otwarte) oraz treści (podstawa programowa i określone w regulaminie konkursu rozszerzenie).

Rola nauczyciela

Rozmowy przeprowadzane z uczestnikami III etapu konkursu biologicznego i ich nauczycielami wskazują na duże różnice we wsparciu, które otrzymuje uczeń. Z jednej strony skali znajdziemy systematyczne zajęcia dodatkowe z uczniami oraz wysokie zaangażowanie cza-

sowe i emocjonalne nauczycieli. Do takich szkół należy np. Gimnazjum nr 3 w Wejherowie, którego mury konsekwentnie rok po roku opuszczają laureaci konkursu biologicznego oraz Gimnazjum nr 24 w Gdyni (uczniowie tego gimnazjum najliczniej uczestniczą w poszczególnych etapach konkursu biologicznego i najliczniej także byli reprezentowani w gronie laureatów). Z drugiej strony skali znajdziemy przypadki zupełnego wycofania nauczyciela, skutkujące całkowitym skazaniem uczniów na poleganie na własnych siłach, spostrzegawczości oraz pomocy rodziców.

Bibliografia:

Jakubowski M., Pokropek A., *Badając egzaminy. Podejście ilościowe w badaniach edukacyjnych*, CKE, Warszawa 2009.

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty w województwie kujawsko-pomorskim w roku szkolnym 2016/2017, Regulamin szczegółowy wojewódzkiego konkursu przedmiotowego z biologii, www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl, [dostęp: 30.06.2017 r.]

Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999.

Ramowy regulamin wojewódzkich konkursów przedmiotowych dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych i dla uczniów gimnazjów województwa pomorskiego w roku szkolnym 2016/2017, www.kuratorium.gda.pl [dostęp 1.10.2016 r.]

Regulamin organizacji konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w województwie podkarpackim w roku szkolnym 2016/2017, www.ko.rzeszow.pl [dostęp 30.06.2017 r.]

Konkursy przedmiotowe

W roku szkolnym 2017/2018 Centrum Edukacji w Gdańsku koordynuje realizację następujących wojewódzkich konkursów przedmiotowych:

- dla uczniów szkół podstawowych od klasy IV: język polski, język angielski;
- dla uczniów gimnazjów i oddziałów gimnazjalnych: język polski, język niemiecki, biologia, chemia.

Szczegółowe informacje są dostępne pod adresem: www.cen.gda.pl/konkursy-przedmiotowe.

Rok szkolny 2017/2018 „Rokiem dla Niepodległej”

W związku ze zbliżającą się 100. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, Minister Edukacji Narodowej, Anna Zalewska, ogłosiła bieżący rok szkolny „Rokiem dla Niepodległej”.

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa

Zgodnie z informacją opublikowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl) podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018 to:

- Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego.
- Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej.
- Bezpieczeństwo w internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych.
- Wprowadzanie doradztwa zawodowego do szkół i placówek.
- Wzmacnianie wychowawczej roli szkoły.
- Podnoszenie jakości edukacji włączającej w szkołach i placówkach systemu oświaty.

TiK w szkole

Czy warto rozszerzać świat?

Bożena Nowak

**Czy można mieć smoka w swoim mieszkaniu?
Czy może on wyjść z blatu naszego biurka,
jak to widzicie na obrazku poniżej? Czy to bajka?
Jak to jest z otaczającym nas światem? Żyjemy
w realnym świecie, ale czasem słyszymy o wirtualnej
rzeczywistości, a czasem – o rozszerzonej...**

Wirtualna rzeczywistość to ta, gdzie przenosimy się w nierealny świat, korzystając z aplikacji komputerowych lub – obecnie coraz częściej – ze specjalnych okularów. A rozszerzona? Wikipedia definiuje rozszerzoną rzeczywistość w następujący sposób: *Augmented Reality (AR)* to system łączący świat rzeczywisty z generowanym komputerowo. Zazwyczaj wykorzystuje się obraz z kamery, na który nałożona jest generowana w czasie rzeczywistym grafika 3D. (...)

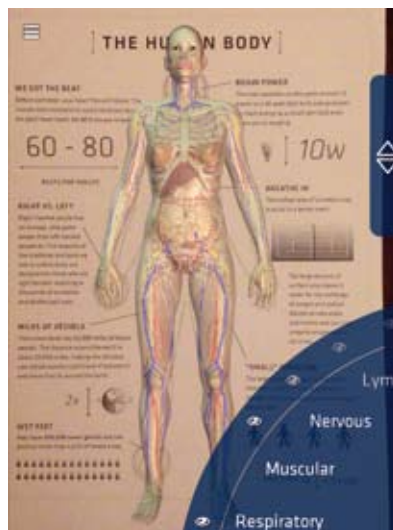
Na przykład użytkownik AR może za pomocą półprzezroczystych okularów obserwować życie toczące się na ulicach miasta, jak również elementy wytworzone przez komputer nałożone na rzeczywisty świat. Mówiąc inaczej, rozszerzona rzeczywistość to technologia, która łączy elementy świata realnego i wirtualnego. Korzystając z AR, widzimy świat z nałożonymi na niego dodatkowymi elementami, takimi jak filmy, obrazki i animacje. Niejednokrotnie do uzyskania takiego efektu potrzebujemy odpowiednio przygotowanej grafiki, czyli markera.

Rozszerzona rzeczywistość to technologia o ogromnym potencjale. Zostało to dostrzeżone w wielu dziedzinach naszego życia, również i w edukacji. Coraz chętniej wykorzystują ją, z powodzeniem, muzea na całym świecie, aby zachęcić odwiedzających do interakcji, współpracy czy po prostu do zabawy. Jednym z pierwszych przykładów, z naszego pomorskiego podwórka, mogłaby być wystawa w Centrum Eksperyment w Gdyni, gdzie firma CTAdventure przygotowała wirtualną prezentację prac Leonarda da Vinci. AR na stałe zagościła również w czasopiśmie popularno-naukowych (np. Fokus) czy też podręcznikach (podręczniki do historii i przyrody – Nowa Era).

Idąc z duchem czasu, warto sięgnąć po aplikacje z rozszerzoną rzeczywistością podczas lekcji, nie tylko, aby ją uatrakcyjnić, ale również wzbogacić o nowe doznania estetyczne, pobudzić wyobraźnię i kreatywność uczniów.

Na rynku znajdziemy spory wachlarz aplikacji godny naszej uwagi. Poniżej przedstawiam Państwu subiektywny wybór zastosowania kilku z nich na różnych przedmiotach. Do każdej z tych aplikacji należy pobrać ze strony producenta i wydrukować kartki ze znacznikami wywołującymi AR.

Anatomy 4D – aplikacja przydatna na przyrodzie lub biologii; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <http://anatomy4d.daqri.com>. Na stronie znajdziemy dwa markery. Pierwszy z nich pozwala na zobaczenie postaci człowieka i wszystkich układów (korzystając z menu z prawej strony możemy wybierać, który układ chcemy oglądać). Drugi znacznik pokazuje nam serce człowieka.

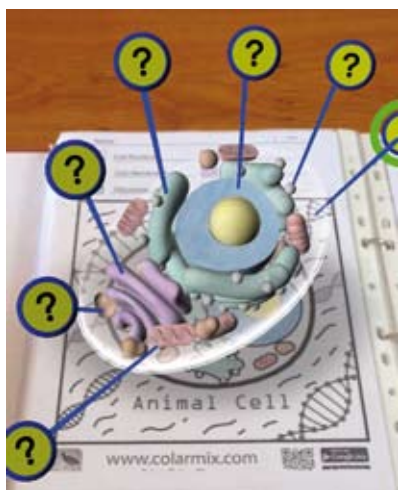

Elements 4D – aplikacja do nauki chemii; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <http://elements4d.daqri.com>. I tym razem, aby rozpocząć pracę z aplikacją, należy wydrukować markery. W tym przypadku są to siatki sześcianów z nadrukowanymi nazwami pierwiastków na ścianach. Po ich złożeniu w obiektywie kamery zobaczymy sześcianik zawierający pierwiastek, którego nazwa była na górnej ścianie. Po dosunięciu

do siebie dwóch sześcianów, jeśli pierwiastki widniejące na ich ściankach mogą wejść w reakcję, zobaczymy związek, będący jej efektem oraz wzór chemiczny reakcji.

Gniezno 3D – aplikacja na lekcje historii; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <http://www.mppp.pl/makieta-ar>. Aplikacja została przygotowana na zlecenie Muzeum Początków Państwa Polskiego i przedstawia średniowieczny gród Gniezno. Oprócz widoku ogólnego grodu, po przybliżeniu można zobaczyć wnętrze chaty, łaźni, katedry, czy też poznać konstrukcję wałów obronnych.

Quiver – aplikacja do wykorzystania w edukacji wczesnoszkolnej, na języku angielskim, przyrodzie, biologii oraz geografii; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <http://www.quivervision.com>. Ta cenna aplikacja stale się rozwija. Na początku zawierała przede wszystkim obrazki do kolorowania dla młodszych dzieci. Po wydrukowaniu kartki z obrazkiem (markera) i pokolorowaniu go, a następnie ustawieniu w oku kamery urządzenia mobilnego, dziecko na ekranie może zobaczyć, jak obrazek ożywa i obserwować przygotowaną animację. Niezmiernie ważne dla dzieci jest to, że ruchomy obraz jest w kolorach, jakie wybrało dziecko w trakcie kolorowania. W ten sposób najbardziej oporne dzieci godzą się na pokolorowanie obrazka, ciesząc się na nagrodę, jaką jest oglądanie animacji. Z czasem producent do swojej kolekcji markerów dołączył takie, które świetnie nadają się na lekcje biologii (komórka roślinna i zwierzęca) i geografii (przekrój wulkanu). Warto podkreślić, że przygotowane do tych markerów animacje pozwalają na naukę elementów budowy komórek czy wulkanu oraz sprawdzenie się w teście z wiedzy na te tematy.

Spacecraft 3D – aplikacja do wykorzystania na geografii, astronomii, technice; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <https://www.jpl.nasa.gov/apps>. Świetna aplikacja przygotowana przy udziale NASA. Zawiera bogate zestawienie pojazdów kosmicznych. Używając markera, możemy zobaczyć „jak żywe” statki kosmiczne, które badały Marsa, krążą wokół Ziemi albo uczestniczyły w misjach poznających Układ Słoneczny.

Obejrzymy również rakiety czy inne obiekty służące eksploatacji wszechświata, jak chociażby teleskop Hubble’a.

Wirtualna wystawa wynalazków – aplikacja na lekcje historii, plastyki, techniki; dostępna na systemy iOS i Android. Strona aplikacji: <http://leonardo.ctadventure.pl>. Do aplikacji można wydrukować 14 znaczników, które przedstawiają konstrukcje i maszyny zaprojektowane przez słynnego Leonarda da Vinci. Ekspozycje stanowią elementy wystawy, po której oprowadza nas sam autor. Opowiada on, kiedy została wykonana każda z konstrukcji.

Korzystanie z gotowych aplikacji to tylko część możliwości. Najciekawsze jest samodzielne rozszerzenie rzeczywistości w celach edukacyjnych. Jedną z aplikacji umożliwiających to jest **Aurasma** (iOS i Android, <https://www.aurasma.com>). Dzięki niej możemy przygotować materiał filmowy lub fotograficzny i połączyć go – jako rozszerzoną rzeczywistość – do dowolnego obrazu. Po pobraniu aplikacji ze sklepu konieczne jest stworzenie swojego konta i zarejestrowanie się. Po zalogowaniu mamy dostęp do różnych aur przygotowanych przez użytkowników aplikacji. Aby wyszukać konkretne rozszerzenia, musimy ich nazwę wpisać na pasku z lupą. Warto pamiętać, że po ich znalezieniu musimy wybrać nazwisko autora, a po przejściu do nowego okna – koniecznie nacisnąć przycisk *follow*. Tylko wtedy zobaczymy filmy lub obrazki dołączone do markerów.

Aby stworzyć swoją aurę, dobrze jest wcześniej przygotować film lub zdjęcie oraz wybrać obraz, do którego zamierzamy dołączyć nasz obiekt. Następnie klikamy plusik w prawym górnym rogu ekranu. Na początku przechodzimy do wskazania obrazka pełniącego rolę markera wyzwalającego aurę. Unikalność obrazka sprawdza suwaczek znajdujący się u góry ekranu. Aura wyzwoli się tylko w wypadku, gdy suwak będzie na kolorze żółtym lub – najlepiej – zielonym. Następnie definiujemy obiekt rozszerzenia. Może to być gotowa animacja z ogromnej biblioteki bądź (po wyborze *device*) obiekt z albumu lub na bieżąco nagrany z kamery. Po wybraniu obiektu (przycisk *selekt*) oglądamy podgląd naszej aury. Klikając przycisk *next* (w prawym górnym rogu ekranu) podajemy nazwę dla stworzonego rozszerzenia rzeczywistości. Przed naciśnięciem końcowego *submit* warto zastanowić się, czy nie stworzyć osobnego kanału (*channel*) dla wszystkich tworzonych przez nas aur. Istnienie kanału ułatwi naszym uczniom znalezienie przygotowanych dla nich aur – przy wyszukiwaniu podamy nazwę kanału.

Aury stworzone w ten sposób można wykorzystać na wiele różnych sposobów. Oto przykłady niektórych z nich:

- informacje na drzwiach klaso-pracowni
- animowane rozwiązania problemów matematycznych
- instrukcje używania sprzętu szkolnego
- wyjaśnienie historii i znaczenia obrazów
- wprowadzenia do korzystania z nowych aplikacji
- przybliżenie znanych postaci – ich wypowiedzi, życiorysów itp.
- foldery, prospekty szkolne, kartki okolicznościowe

- wyjaśnienia nauczyciela dołączone do ilustracji w podręczniku
- projekty e-twinning
- gry szkolne
- i wiele innych.

Użycie AR nie tylko w pełni angażuje uczniów w proces uczenia się, ale przede wszystkim dostarcza treści w sposób, który powoduje, że całe doświadczenie jest naprawdę autentyczne i indywidualne. Podczas gdy technologie takie jak kody QR i hiperłącza oddają cenne usługi w zarządzaniu danymi i kierowaniu osób do stron zewnętrznych, *Augmented Reality* łączy realne przedmioty życia oraz miejsca i ludzi wokół nas z różnymi informacjami i multimediami. Wpływa to w wyjątkowy sposób na doznania uczniów i stymuluje doświadczanie świata. Myślę, że rozszerzona rzeczywistość ma szansę zmienić środowisko szkolne i wprowadzić je na nowe tory, gdzie naturalnym będzie oglądanie świata rozszerzonego.

Bożena Nowak – dyplomowana nauczycielka informatyki i matematyki w Szkole Podstawowej nr 4 w Pruszczu Gdańskim; prelegentka wielu konferencji informatycznych i matematycznych; prowadzi warsztaty dla nauczycieli; jest Apple Distinguished Educator i Apple Education Trainerem; uwielbia jazdę na rowerze i służy kajakowe.

wokół nas

Teatr w edukacji – językowej i nie tylko

Małgorzata Zauliczna

W kalendarzu konkursów dla szkół można znaleźć takie, które nie tylko sprawdzają wiedzę przedmiotową, ale dają szansę również uczniom mniej uzdolnionym, a ponadto mogą sprawić wiele frajdy opiekunowi. Konkursy teatralne od pewnego czasu są moim pierwszym wyborem, od ich wyszukiwania zaczynam każdy rok szkolny. Oczywiście, nie byłabym w stanie przygotować tylu grup bez pomocy Agnieszki Czapiewskiej, która najpierw studzi mój zapał, a potem, pełna optymizmu, poświęca swój wolny czas i energię na realizację czasem naprawdę szalonych pomysłów.

Patrząc wstecz na zrealizowane przedstawienia widzę, na ile rozwinęły się moje umiejętności pisania scenariuszy, reżyserowania, przygotowania scenografii oraz... sztuka kompromisu. Już nie walczę o realizację moich pomysłów, daję uczniom prawo dokonania wyboru nawet kosztem zmniejszenia szans na wygraną. W końcu to nie moje przedstawienie, tylko nasze wspólne, prawda?

Największą zabawę najczęściej mamy w trakcie układania scenariusza, jednakże często już pierwsze próby pokazują, że nie każdy nadaje się na scenę. W założeniu zawsze ma być dowcipnie, merytorycznie, z puentą na końcu. W trakcie grania i testowania na losowo wybranej klasie okazuje się, że niektóre żarty śmieszą tylko autorów, słownictwo jest za trudne, a ruch sceniczny powoduje bałagan i ruinę scenografii. Poprawki pochłaniają czasem tyle energii, że niektórzy chcą zrezygnować. Brak cierpliwości u uczniów i opiekunów to duży problem, chociaż nie największy. Najtrudniej jest wybrać aktorów; wielu organizatorów konkursów ściśle określa liczbę uczestników, a naszym jedynym kryterium wyboru najczęściej jest po prostu chęć udziału. Casting przeprowadzałyśmy tylko raz – generalnie ogłaszamy nabór i szybko zamykamy listę. Scenariusze zazwyczaj pisane są „pod aktora”, dlatego

Fot. archiwum szkolne

From the Feminine Point of View – I miejsce na IV Wojewódzkim Konkursie Kultura i Obyczaje Kraju Anglojęzycznych

ani wada wymowy, ani brak koordynacji ruchowej ucznia nie są dyskwalifikujące. To niewiarygodne, jak bardzo nastolatki chcą grać, zupełnie nie mają zahamowań przed włożeniem damskich części garderoby i zagrania postaci płci przeciwnej, nie odstrasza ich nawet konieczność nauczania

Jak zacząć przygodę z przedstawieniami anglojęzycznymi?

- Najważniejsze to znaleźć osobę, razem z którą można się tym zająć. Przy tak dużym przedsięwzięciu niezbędne jest wsparcie i możliwość podziału obowiązków.
- Nie należy się obawiać ingerencji uczniów w scenariusz. Pomysły młodych ludzi są naprawdę świeże. Pracując z piętnasto- lub szesnastolatkami możemy pozwolić im na dużą samodzielność, oczywiście pilnując poprawności językowej.
- Można również skorzystać z banku scenariuszy. Ja polecam te publikowane na stronach amerykańskich szkół, czasem wymagają tylko niewielkiego uproszczenia języka.
- Brak dostępu do kostiumów czy scenografii (nasze występy często były wyjazdowe, a poruszaliśmy się korzystając z transportu publicznego, co oznaczało redukcję kostiumów do minimum) nie powinien zniechęcać. Charakter roli można podkreślić jednym elementem. *Romeo i Julia* było przedstawieniem czarno-białym, z minimalistycznymi kostiumami i nieistniejącą scenografią, a dwukrotnie zdobyło miejsce na podium!

Fot. archiwum szkolne

A Cup of British Tea – wyróżnienie na IV Wojewódzkim Konkursie Kultura i Obyczaje Krajów Anglojęzycznych

Fot. archiwum szkolne

Kabaret na zakończenie roku szkolnego

Fot. archiwum szkolne

Przed konkursem

się czasem dużej ilości tekstu w języku angielskim, a ponadto udział w próbach odbywających się zawsze po lekcjach. Na naszych spotkaniach jest wyjątkowa atmosfera. I muszę przyznać, że nie tylko Oni uczą się od nas, opiekunów, ale również i my wiele się od Nich uczymy. Z całą pewnością do moich umiejętności reżyserskich dochodziłabym dłużej, gdyby nie podpowiedzi moich aktorów. Każda kolejna grupa czerpie z wiedzy i umiejętności swoich poprzedników.

Koło teatralne i przygotowywanie przedstawień to wiele korzyści na różnych płaszczyznach. Na pewno główną korzyścią jest wyrobienie odruchu sprawdzania wymowy nowych słówek – moi aktorzy wyzbyli się nawyku próbowania wypowiedzenia jakiegoś zwrotu „z kartoflem w ustach”, za to strona how-j-say.com należy do ich ulubionych. Poszerza się ich słownictwo (zawsze dbamy o to, aby rozumieć tekst, który się mówi), a ponieważ uczą się zwrotów w całych klastrach, używają ich potem poprawnie w tych związkach frazeologicznych, w jakich się ich nauczyli. Uczniowie nabierają swobody w mówieniu, nie boją się własnego głosu, mówienie w języku angielskim nie jest dla nich czymś nadzwyczajnym. Słyszałam moich uczniów rozmawiających z native-speakerami – byli swobodni i bardzo komunikatywni. Byłam z Nich i z siebie bardzo dumna! Ich umiejętności językowe potwierdził ostatni egzamin gimnazjalny: wszyscy biorący udział w przedstawieniu *Romeo i Julia* uzyskali wynik 100% z języka angielskiego!

Ale nabycie umiejętności językowych to nie jedyne beneficjum płynące z uczestnictwa w przedstawieniach. Najważniejsze, moim zdaniem, jest budowanie poczucia własnej wartości. Miałam kiedyś ucznia, który do mojej klasy został przeniesiony karnie za złe zachowanie w poprzednich dwóch. Miał piękną wymowę, więc poprosiłam Go o pomoc przy realizowaniu konkursu; potem zgłosił się, żeby grać. Konkursu nie wygrał, ale nie miałam z Nim większych problemów wychowawczych. Przypadek? A może znalazł inny sposób na promowanie siebie wśród rówieśników? W szkole średniej wybrał klasę artystyczną o profilu aktorskim.

Fot. archiwum szkolne

Casting do filmu *The Little Red Riding Hood* (1 miejsce w Międzyszkolnym Konkursie Filmowym)

Występowanie w przedstawieniach anglojęzycznych dało mi możliwość rozwinięcia umiejętności językowych poprzez pasję i było dla mnie cennym doświadczeniem aktorskim. I tę pasję dalej rozwijam.

*Oliwia Woźnicka, absolwentka
Gimnazjum nr 29 w Gdańsku
z roku 2014*

Występowanie w teatrze anglojęzycznym pomogło mi otworzyć na język i dzięki temu łatwiej przychodzi mi porozumiewanie się. Również nie czuję tak wielkiej tremy przed występami publicznymi. Generalnie to doświadczenie pomogło mi się otworzyć pod wieloma względami, językowymi i społecznymi (jeśli tak można to nazwać).

*Ola Czyżewska, absolwentka
Gimnazjum nr 29
z roku 2017*

Przez udział w przedstawieniach anglojęzycznych poprawiła się moja znajomość oraz wymowa języka angielskiego, nauczyłam się lepiej pracować w grupie, a także zyskałam więcej pewności siebie i dobrze się bawiłam.

*Marta Dymarska,
absolwentka Gimnazjum nr 29
z roku 2017*

Teatr anglojęzyczny dał mi pewność siebie zarówno na scenie, jak i w prawdziwym życiu, pozwolił mi również swobodniej i płynniej rozmawiać w języku angielskim.

*Ola Józwiak, absolwentka
Gimnazjum nr 29
z roku 2017*

Udział w przedstawieniach w języku angielskim otworzył mi drzwi na wiele nowych możliwości zarówno w aktorstwie, jak i w posługiwaniu się językiem angielskim. Dzięki temu doświadczeniu znalazłam coś, czym chciałabym zajmować się w przyszłości – aktorstwo.

*Nina Szulc, absolwentka
Gimnazjum nr 29
z roku 2017*

Brałem udział w paru przedstawieniach po angielsku i dzięki temu nabyłem łatwość w mówieniu po angielsku: przestałem się stresować, że coś powiem nie tak, a także zacząłem zwracać uwagę na pewne szczegóły w wymowie, o których wcześniej nie myślałem.

*Paweł Golonko, absolwent
Gimnazjum nr 29 z roku 2017*

Ach, i jeszcze nagrody! Kilka razy znaleźliśmy się na podium w konkursach organizowanych przez Gimnazjum nr 1 w Rumii, Gimnazjum nr 27 w Gdańsku, Gimnazjum nr 2 w Gdańsku, otrzymaliśmy też wyróżnienie i Grand Prix na Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Anglojęzycznych MiniGlobe. I ta najważniejsza nagroda – słowa Pana Dyrektora po powrocie z konkursów: *Pani Małgosiu i Pani Agnieszko! Świetna robota, jestem z Was dumny!*

Fot. archiwum szkolne

Romeo i Julia – wyróżnienie oraz Grand Prix na V Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Anglojęzycznych MiniGlobe

Fot. archiwum szkolne

Romeo i Julia na Uniwersytecie Gdańskim (współpraca z Polskim Towarzystwem Neofilologicznym – Koło w Gdańsku)

Fot. archiwum szkolne

Po występie

Małgorzata Zauliczna – nauczycielka języka angielskiego w Szkole Podstawowej nr 43 (dawniej: Gimnazjum nr 29) w Gdańsku; pasjonatka nauczania, po lekcjach prowadzi koło teatralne; wielbicielka literatury i gofrów.

Zachęcanie do czytania – to nasza pasja

Monika Bryłowska-Dumańska,
Anna Michnikiewicz

„Dinozaury nie czytały i wyginęły. Przypadek?” – to jedno z ulubionych przez młodzież naszej szkoły haseł promujących czytelnictwo podczas obchodów Światowego Dnia Książki zorganizowanych w Towarzystwie Edukacyjnym Vizja w Gdańsku. W niedawno zakończonym roku szkolnym 2016/2017 właśnie to wydarzenie było prawdziwą perełką i eksplozją kreatywności naszych uczniów, napełniając nauczycieli oraz rodziców poczuciem wielkiej dumy i radości z poczynań dzieci.

Wielkie święto książki stało się pretekstem do zacieśnienia oraz budowania cieplej i pozytywnej relacji między młodymi czytelnikami a książkami, do uświadamiania sobie, że tekst literacki może być bliski oraz przyjacielski człowiekowi i że książka jest po prostu dobrą zabawą.

Do zadań konkursowych przygotowanych dla uczniów wszystkich klas (tj. I-III oraz V i VI szkoły podstawowej, a także I i II gimnazjum) należało samodzielne wybranie książki, która nie musiała być lekturą, przygotowanie w zespołach klasowych makiet przedstawiających scenę z wybranej pozycji literackiej, a następnie ucharakteryzowanie wszystkich uczniów na bohaterów i przygotowanie się do prezentacji na holu głównym naszej szkoły 23 kwietnia, podczas obchodów Światowego Dnia Książki. Dodatkowo punkty uzyskiwano za zaprojektowanie okładki oraz za wszelkie dodatkowe realizacje uczniowskich pomysłów na wybrany temat.

Mocną stroną tego pomysłu było danie uczniom autonomii w wyborze książki. To nauczyciele i wychowawcy podążali za swoimi uczniami, a nie odwrotnie. Nasi wychowankowie, dokonując samodzielnych decyzji, brali tym samym odpowiedzialność za powodzenie projektu i z wielkim zaangażowaniem zabrali się do pracy w grupach. Makiety stanowiły serce

działań, więc pochłonęły znaczną ilość czasu i wywoływały największe emocje. Powstały wspaniałe prace, które budziły podziw i zainteresowanie oglądających je osób. Makieta Koloseum godnie reprezentowała „Quo vadis”, zamiłowanie klasy I gimnazjum

do Harry’ego Pottera symbolizowało okazałe boisko do quidditcha, natomiast klasy V i VI sięgnęły po dwie inne powieści fantasy: „Opowieści z Narnii” oraz „Hobbita”. Młodszych uczniów ujął literacki świat „Akademii Pana Kleksa”, „Zaczarowanej za-

Fot. archiwum szkolne

Światowy Dzień Książki

Fot. archiwum szkolne

Światowy Dzień Książki

Światowy Dzień Książki

Fot. archiwum szkolne

Aktywna biblioteka

Fot. archiwum szkolne

Aktywna biblioteka

Fot. archiwum szkolne

grody”, „Baśni” Andersena, a pierwszoklasiści postawili na „Kubusia Puchatka”.

W dniu prezentacji nasza szkoła wypełniła się ożywionymi postaciami literackimi, radość tryskała z twarzy uczniów, a chęć prezentowania efektów swoich wspólnych wysiłków była trudna do opanowania. Trzeba zaznaczyć, że klasa VI poza elementami ocenianymi przygotowała w sali lekcyjnej scenografię do „Opowieści z Narnii” z prawdziwą ściółką leśną, mgłą i odgłosami ptaków. Pokazała tym samym, że w naszej szkole nie ma pomysłów niemożliwych do realizacji. Można sobie wyobrazić, jakie wrażenie zrobiły na przyszłych czytelnikach powieści S.T. Lewisa odwiedziny w zaciemnionej sali lekcyjnej, przypominającej las magicznej krainy.

Miłym dopełnieniem tego wyjątkowego dnia był bookcrossing oraz konkurs towarzyszący, polegający na odgadnięciu, do którego nauczyciela należą przedstawione na zdjęciu ręce, trzymające wybraną przez niego książkę. Na naszą prośbę uczniowie przynieśli też zdjęcia swoich domowych biblioteczek, które ozdobiły tablicę w holu głównym szkoły. Otwierając przed nami swoje prywatne zbiory, pokazali pozostałym, ku naszej radości, że książki są obecne w domach.

Wielki Maraton Czytelniczy

Fot. archiwum szkolne

Fot. archiwum szkolne

Światowy Dzień Książki

Fot. archiwum szkolne

Światowy Dzień Książki

Z ogromną satysfakcją, widząc miny i zaangażowanie uczniów, możemy uznać Światowy Dzień Książki za niezwykle udane i radosne wydarzenie w szkolnym kalendarzu imprez. Już szukamy inspiracji na kolejną edycję tego wydarzenia w naszej szkole.

Rozwijanie kompetencji czytelnicych pozostaje priorytetem dla polonistek pracujących w TE Vizja, więc miło nam się chwalić licznymi, innymi przedsięwzięciami realizowanymi w ciągu roku szkolnego, które zachęcają uczniów do czytania.

Już drugi rok z rzędu uczestniczymy w Wielkim Maratonie Czytelniczym. Z naszego kameralnego grona w konkursie wzięło udział szesnaścioro uczniów edukacji wczesnoszkolnej, jedenaścioro z klas IV-VI oraz pięcioro

gimnazjalistów. Dwie uczennice otrzymały tytuł finalisty, a dwóch uczniów – wyróżnienie. Wysiłki nauczycielek są wspierane przez działania dyrekcji naszej placówki, która wyraża zgodę na zakup kilku egzemplarzy wszystkich tytułów pojawiających się w tym konkursie. Nasz uczeń zatem ma łatwy dostęp do lektur i do książek wymaganych w konkursie, a trudnych do zdobycia na rynku wydawniczym.

Jednym ze stałych wydarzeń czytelniczych w kalendarzu szkolnym jest też ogólnopolski projekt pt. „Narodowe Czytanie”, w którym nauczyciele i uczniowie czytali fragmenty „Quo vadis” w bibliotece szkolnej na początku września 2016 r.

W codziennej pracy z uczniami na lekcjach języka polskiego usilnie się staramy wywołać atmosferę entuzjazmu wokół lektur i pobudzić uczniów do kreatywności w oparciu o książki. I tak na stałe zagościły lekcje pt. „Lektura kreatywnie”, realizowane na pożegnanie omawianego tekstu. Do najciekawszych zajęć należy np. „Uczta na Olimpie”, nawiązująca do „Mitów dla dzieci” Grzegorza Kasdepki, gdzie zadaniem uczniów było wybranie boga, ucharakteryzowanie siebie oraz przygotowanie fragmentu z mitów mówiącego właśnie o tym bogu. Uczta odbyła się na lekcji, na której nie zabrakło nektaru i ambrozji uczniowskiej, a odwiedził nas nawet pupil Hadesa, czyli żywy, przemyły Cerber. Natomiast powieść

„Chłopcy z Placu Broni” skłoniła nas do odwiedzenia sali gimnastycznej, na której odtworzyliśmy wiernie układ Placu Broni z wszelkimi zabudowaniami, a następnie zrekonstruowaliśmy dramatyczną i wzniosłą walkę Czerwonych Koszul z chłopcami z Placu Broni. Kule piaskowe zastąpiły plastikowe piłeczki, zabawa była przednia, a zadowolenie uczniów – ogromne. Hasłem tych zajęć było: „Najpierw czytasz, a później świetnie się bawisz.” Innym razem, przy okazji omawiania „Tajemniczego ogrodu”, odwiedzamy ogródek edukacyjny – uczniowie pielili, siali, sadzili i próbowali zrozumieć złożone wewnętrzne życie bohaterów: Mary Lennox, Dicka czy Colina, odkrywając przy tym radość płynącą z bliskości natury.

Dodatkowymi projektami związanymi z propagowaniem czytelnictwa wprowadzonymi na lekcje języka polskiego są „Trzy minuty czytania” oraz „Dziesięć minut czytania”. Środowe lekcje języka polskiego w różnych oddziałach klasowych zaczynamy od trzech minut czytania tekstu samodzielnie przygotowanego i wybranego przez ucznia. Pozostała część uczniów słucha oraz zastanawia się, o czym dany fragment opowiada. Następnie w jednym zdaniu zapisuje swoją refleksję na ten temat w zeszytcie przedmiotowym. W tym zadaniu zyskujemy bardzo wiele dla rozwoju kompetencji czytelniczych. Uczniowie przynoszą swoje ulubione pozycje literackie, promują te książki, przygotowują się do pięknej interpretacji głosowej i skłaniają pozostałych do uważnego słuchania. Natomiast wdrażanie pomysłu na „Dziesięć minut czytania” realizujemy w ostatnich minutach piątkowych lekcji języka polskiego. Wtedy to uczniowie i polonistka wyciągają dowolne książki, zamieniając klasę w czytelnię. Atmosfera ciszy, skupienia i relaksu udziela się wszystkim, nawet tym, którzy z jakichś powodów rzadko pochylają się nad samodzielną lekturą. Jako czytelnicy tworzymy wtedy wyjątkową wspólnotę osób sięgających po książkę i de-

Fot. archiwum szkolne

Dziesięć minut czytania

Fot. archiwum szkolne

Lektura kreatywnie

lektujemy się tą dziesięciominutową chwilą.

Propagując czytelnictwo wśród dzieci już od najmłodszych lat, wprowadziliśmy w naszej szkole program „Aktywnej biblioteki”. Uczniowie edukacji wczesnoszkolnej raz w miesiącu biorą udział w lekcjach bibliotecznych, które rozwijają ich umiejętności czytelnicze i pisarskie. Podczas warsztatów w semestrze zimowym

dzieci uczestniczyły w szkolnym projekcie „Piszemy książkę”. W trakcie pierwszych zajęć uczniowie zaprojektowali okładki, proponując tematy i tytuły książek, nad którymi mieli pracować przez kolejne miesiące. Następnie nauczyciele w formie głosowania wybrali cztery okładki, które stały się podstawą do dalszej pracy uczniów. Kolejne zajęcia polegały na wymyśleniu, zapisaniu i stworzeniu ilustracji do opowiadań o kosmicznych przygodach pieska Pimpusia, losach żołnierzy podczas powstania warszawskiego, tajemniczej wyspie i koniu Lawie, mieszkającym przy wulkanie. Nie było to jednak zwyczajne pisanie opowiadania, ponieważ dzieci nigdy nie wiedziały, nad którym tekstem będą pracować i co od ich ostatnich zajęć dopisali inni uczniowie. Dlatego każdą lekcję biblioteczną dzieci rozpoczynały od czytania dotychczasowego

tego tekstu, aby dowiedzieć się, jakie losy spotkały bohaterów opowiadań. Praca nad tekstem w tej formie ćwiczyła umiejętność rozbudowywania świata przedstawionego oraz tworzenie otwartych zakończeń. Projekt „Piszemy książkę” wymagał od uczniów ogromnej kreatywności, jednak przyniósł im także wiele satysfakcji z efektów kilkumiesięcznej pracy.

Kolejną odsłoną lekcji bibliotecznych był projekt „Moje opowiadanie w teatrze”, w którym uczniowie wzięli udział w semestrze letnim. Praca dzieci polegała na stworzeniu ilustrowanych opowiadań przedstawionych następnie w formie teatru obrazkowego Kamishibai. W trakcie lekcji bibliotecznych uczniowie zapoznali się z technikami wykonywania papierowego teatru. Następnie dzieci, podzielone na kilkusobowe grupy, napisały krótkie opowiadania, do których później stworzyły ilustracje. Na ostatnich zajęciach uczniowie zaprezentowali swoje projekty przed zespołem klasowym. Podczas kilkumiesięcznej pracy przy projekcie uczniowie wykazali się niezwykłą pomysłowością, oryginalnością i wytrwałością.

Wszelkie nasze starania mają na celu stworzenie wewnętrznej motywacji do czytania wśród uczniów Towarzystwa Edukacyjnego Vizja. Ośmielamy się powiedzieć, że optymistycznie patrzymy w przyszłość: TE Vizja czyta!

Monika Bryłowska-Dumańska – nauczycielka języka polskiego w szkole podstawowej i gimnazjum Towarzystwa Edukacyjnego Vizja w Gdańsku; trenerka Odysei Umysłów; stała uczestniczka warsztatów Kreatywnej Pedagogiki; pomysłodawczyni i współorganizatorka szkolnych obchodów Światowego Dnia Książki; szczęśliwa i dumna mama Mikołaja, Marcela i Ludmiły.

Anna Michnikiewicz – nauczycielka języka polskiego i etyki w szkole podstawowej oraz nauczyciel bibliotekarz w Towarzystwie Edukacyjnym Vizja w Gdańsku; opiekunka kół zainteresowań: Planszówkomania oraz Guzik z pętelką; kreatorka szkolnego projektu „Aktywnej biblioteki”, współorganizatorka szkolnych obchodów Światowego Dnia Książki.

Chcieć znaczy móc, czyli kilka słów o aranżacji sali lekcyjnej

Marta Młyńska

Jaki wpływ na naukę języka ma kolor ścian w klasie czy przestawienie ławek? Po co komu kącik relaksacyjny w szkole lub kolorowe poduszki? Czy naprawdę warto tworzyć pomoce dydaktyczne, plakaty, działać w zespole i wspólnie podejmować wiele decyzji? Na te i mnóstwo innych pytań odpowiadają uczniowie biorący udział w projekcie „Deutsch hat Klasse“.

Organizatorem tej inicjatywy jest Goethe Institut w Warszawie, a swojego patronatu udzieliło Ministerstwo Edukacji Narodowej, zaś partnerami i instytucjami wspierającymi są Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznym Republiki Federalnej Niemiec. Szkoła, która spełni wszystkie wymogi, otrzyma specjalny certyfikat, a uczniowie – dyplomy i upominki oraz... oczywiście swoją wymarzoną salę lekcyjną. Najlepsze drużyny z Polski zdobędą atrakcyjne nagrody. Głównym celem tej inicjatywy jest zachęcenie uczniów do angażowania się w życie szkoły, partycypacji, współdecydowania i podejmowania działań prowadzących do zmian aranżacji i wystroju sali do nauk języka niemieckiego.

Przyznam się, że byłam dość sceptyczna, gdy czytałam o projekcie, jego idei, celach i założeniach. Nie byłam do końca przekonana do wzięcia udziału w całym przedsięwzięciu Goethe Institut, a dodatkowe „dobre rady” niektórych koleżanek po fachu typu: „Co to za fanaberie, jakieś ścian malowanie, klasy meblowanie, co to w ogóle ma wspólnego z niemieckim?” lub „Za moich czasów

nawet komputerów w szkole nie było, a wszyscy i tak na ludzi wyszliśmy, co to za wydziwianie?” nie napawały mnie optymizmem i nie mobilizowały do wzięcia udziału w konkursie. Dopiero wspaniałe warsztaty z panią Ewą Ostaszewską, koordynatorem „Deutsch hat Klasse”, inicjatorką całego projektu i jego najwspanialszą orędowniczką, przekonały mnie ostatecznie, że to jest właśnie TO!

W mojej szkole nie było sali do nauczania języka niemieckiego i każdy z nas, językowców, krążył w ciągu dnia po kilku klasach. Wiedziałam, że znalezienie optymalnej sali i przekonanie dyrekcji szkoły o potrzebie dość radykalnej zmiany nie będzie łatwe. Jednak nie taki diabeł straszny, jak go malują. Po znalezieniu chętnych uczennic i stworzeniu prawdziwego drem teamu, udało nam się przekonać pana dyrektora Grzegorza Machola o tym, że w grupie siła i że uda nam się – również dzięki jego pomocy i zaangażowaniu – stworzyć optymalną salę do nauki języka niemieckiego, w której uczniowie będą się czuli swobodnie, w której chętniej i efektywniej będą się uczyć tegoż języka. Do wzięcia udziału w projekcie udało mi się namówić 18 wspaniałych, kreatywnych, energicznych i chętnych do działania dziewczyn, głównie z klas pierwszych. Za-

Fot. archiwum szkolne

Nikola i Karola tworzą styrodurkowe ozdoby do sali.

Fot. archiwum szkolne

Planowanie

Fot. archiwum szkolne

Dziewczyny w akcji.

Kreatywność górą!

leżało mi na tym, aby uczennice jak najdłużej mogły się cieszyć swoim dziełem i być z niego dumne.

Warsztaty w Warszawie, adresowane do koordynatorów projektu uświadomiły mi wagę motta przewodniego „Deutsch hat Klasse”: „współpraca, współdziałanie, współodpowiedzialność”, dały mi też możliwość wymiany doświadczeń z innymi nauczycielami, dużą dozę inspiracji od prowadzących zajęcia i porządną porcją pozytywnej energii. Dzięki warsztatom uświadomiłam sobie, jak istotną rolę podczas realizacji projektu odgrywa planowanie wszystkich działań, wspólne podejmowanie decyzji i znajdowanie kompromisów.

Na pierwszych spotkaniach w naszej szkole uczennice zaangażowane w projekt miały szansę lepiej się poznać, zebrać pomysły oraz stworzyć plan działania na najbliższe kilka miesięcy. Byłam bardzo zdziwiona, że praktycznie nic im się nie podobało w starej klasie: kolory, plakaty, ułożenie ławek, firanki itd. Przyznam, nie było to łatwe... Musiałam dobrze się przygotować do tych spotkań. Z jednej strony chciałam przeforsować jak najwięcej niemieckiego, z drugiej – zachęcić dziewczyny i zmotywować do działań. Jak się post factum okazało, ta faza była dla mojego zespołu najtrudniejsza i najmniej atrakcyjna. One nie mogły się wprost doczekać DZIAŁANIA!

Amelii jak zwykle dopisuje dobry nastrój.

Podczas wycinania mapy krajów DACHu

Po zaplanowaniu wszystkich działań, podziale obowiązków i zadań wzięliśmy się ostro do pracy! Na początku kilka dziewcząt przedstawiło cały plan pracy panu dyrektorowi, opowiedziało o celach i założeniach projektu, inne szukały już w internecie adresów potencjalnych sponsorów oraz symboli typowych dla Niemiec. Uczennice wspólnie ustaliły, co podoba im się w klasie, a co nie, potem nagrałyśmy scenki (oczywiście w języku niemieckim) z argumentacją i uzasadnieniem chęci zmian. Stworzyłyśmy grupę na FB i tym samym umożliwiłyśmy sobie szybszą i łatwiejszą komunikację w zespole, nagrywałyśmy mini-filmiki, w których dziewczyny mówią, co chciałyby zmienić w klasie, przygotowałyśmy kosztorys i harmonogram działań. Jedna z uczennic zajmowała się robieniem zdjęć i kręceniem filmu, inne dziewczyny napisały list do potencjalnych sponsorów. Cały czas pracowałyśmy z fiszkami do nauki słownictwa, które przysłano nam z Goethe Institut. Do akcji udało nam się włączyć kilku rodziców, którzy bardzo się zaangażowali i wspierali nas podczas wszystkich działań. Dziewczyny znalazły również sposób na zebranie dodatkowych funduszy: upiekły ciasteczka bożonarodzeniowe i sprzedawały je na jarmarku zorganizowanym w naszej szkole. Kilka uczennic mogło wykazać się również umiejętnościami negocjacyjnymi oraz udowodnić sobie i innym,

Pani Ewa Ostaszewska i pan Andrzej Pomianowski podczas wizyty w ZSP w Sierakowicach

Otwarcie sali i przemówienie pana dyrektora ZSP w Sierakowicach Grzegorza Machola

że mają dar przekonywania. Dzięki zdolnościom interpersonalnym i motywacji oraz wierze w celowość projektu udało się przekonać wielu przedsiębiorców do wsparcia finansowego naszego projektu. Każda z dziewczyn mogła się sprawdzić w nowej, nietypowej roli. Uczennice po raz pierwszy szukały niezbędnych materiałów, mebli i gadżetów do aranżacji sali, miały możliwość podejmowania tak ważnych decyzji i współdecydowania o kształcie otaczającej je przestrzeni. Inne wyszukiwały odpowiednich tematów czy zagadnień gramatycznych, które mogłyby zostać zwizualizowane w sali, czy też pracowały nad mapą Niemiec z puzzli (z podziałem na poszczególne landy).

Po tych niezwykle intensywnych i pracowitych trzech miesiącach planowania, wyobrażania sobie idealnej sali oraz budowania koncepcji aranżacji, zebraniu pieniędzy od naszych cudownych sponsorów, wsparciu pana dyrektora i rodziców, nadszedł czas na... DZIAŁANIE! Można to ująć jednym zdaniem: nasz team nie nudził się w ferie zimowe! Nasz cudowny pan konserwator, Henryk Woźniak, zdemontował stare ławki i razem z panem dyrektorem oraz kilkoma uczennicami zajął się usuwaniem starej farby ze ścian, potem malowaniem i lakierowaniem oraz pomalowaniem części ściany farbą magnetyczną. Kilka dziewczyn przygotowało salę, inne zaś w tym czasie tworzyły plakaty i pomoce dydaktyczne. Team prętnie pracował nad dekoracjami (symbolami Niemiec), które potem zawisły w odnowionej sali językowej. Namalowałyśmy i wycięłyśmy na styrodurze symbole i niemieckie loga oraz napis „Deutsch hat Klasse”, który jest wyrazem tego, że dzięki projektowi oraz własnemu pomysłom stworzyłyśmy nową aranżację sali językowej. Dzięki pomocy pani Ewy Cybuli uczennice namalowały na ścianie symbol Niemiec i Berlina – Bramę Brandenburską, nadając tym samym naszej sali wyjątkowy i oryginalny charakter.

Dzięki wspólnemu zaangażowaniu właściciela firmy MebS, producenta Mebli Gdańskich z Sierakowic, pana Bartłomieja Jóskowskiego, udało nam się wspólnie wyrzeźbić w drewnie mapę państw niemieckojęzycznych, na której potem umieściliśmy nazwy i zdjęcia największych

Czy życie nie jest piękne?

oraz najpiękniejszych miast Niemiec, Austrii i Szwajcarii. W ciągu dwóch tygodni udało nam się pomalować salę, namalować Bramę Brandenburską, kupić, zawiesić i ozdobić nowe tablice korkowe oraz zawiesić na nich nowe, samodzielnie wykonane plakaty, kupić nowe ławki i krzesła, rolety, kwiaty do sali i kolorowe pufy do kąciaka relaksacyjnego, a także stworzyć wiele dodatkowych plakatów i pomocy dydaktycznych. Wszystkie nasze działania na bieżąco dokumentowałyśmy (oczywiście w języku niemieckim), robiłyśmy zdjęcia i filmowałyśmy.

Na początku lutego 2017 r. zespół projektowy „DHK” wziął udział w grze symulacyjnej, którą przeprowadziła pani Monika Łagowska z Goethe-Institu w Warszawie. Uczestnicy gry wcielili się w przedstawicieli dyrekcji, rady nauczycieli, rodziców i uczniów, aby następnie razem rozwiązać problem zaistniały w szkole – brak szkolnego sklepiku. Uczennice, pracując w małych grupach, zastanawiały się nad możliwością otwarcia szkolnej kawiarenki; musiały znaleźć kompromis i wypracować wspólne rozwiązanie. Podczas trwania gry miały możliwość formułowania własnych opinii, przedstawiania swoich poglądów, dyskusowania w sposób konstruktywny i podejmowania wspólnych decyzji. W grze pojawiły się również elementy języka niemieckiego, co umożliwiło zespołowi naukę poprzez działanie. Było to dla wszystkich ciekawe wyzwanie i dobra zabawa oraz okazja do refleksji nad sposobem działania w projekcie.

Przez kolejne dwa miesiące dopieszczałyśmy naszą salę. Udało nam się stworzyć przytulne miejsce w klasie do nietypowej nauki języka niemieckiego: kąciak relaksacyjny. Dzięki pomocy rodziców powstał też stolik z palet, stojak na mapy, nowy regał na pomoce dydaktyczne i materiały przydatne do nauki języka – puzzle, rozsypanki do układania zdań, memory i in.

W marcu odbyło się uroczyste otwarcie naszej Dwunastki, na którym swoją obecnością zaszczyciła nas m.in. pani starosta Janina Kwiecień. W kwietniu odwiedzili nas goście z Goethe-Institut: koordynator projektów edukacyjnych i projektów ds. szkolnictwa wyższego pani Ewa Osta-

Uroczysta gala finałowa w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie

szewska i jej współpracownik pan Andrzej Pomianowski. Podczas wizyty mieli okazję obejrzeć efekt końcowy naszej pracy, dokonując jej oceny. Po spotkaniu i rozmowie z panem dyrektorem, goście z Warszawy spotkali się z uczennicami z zespołu realizującego projekt. Dziewczęta opowiadały o wszystkich fazach projektu: planowaniu działań, realizacji swoich zamierzeń, trudnościach w wykonywaniu pewnych elementów dekoracyjnych i integracji oraz współpracy, która okazała się być bardzo istotna podczas realizacji wszystkich zadań.

Jedną z najpiękniejszych chwil podczas pracy nad projektem okazał się moment ogłoszenia finalistów – znaleźliśmy się w tej zaszczytnej grupie! Byłyśmy wniebowzięte i bardzo z siebie dumne, a wizja wyjazdu do Warszawy na uroczystość rozdania nagród i ogłoszenia zwycięzców w każdej z trzech kategorii była po prostu wspaniała! Aż w końcu, 1 czerwca 2017 r. w Kinie „Kinoteka” w Pałacu Kultury i Nauki odbyła się uroczysta gala podsumowująca cały rok pracy nad projektem „Deutsch hat Klasse”. W Pałacu przywitał nas Rolf Nickel – Ambasador Republiki Federalnej Niemiec, Cornelia Pieper – Kosul Republiki Federalnej Niemiec, Ulrike Würz – zastępca dyrektora Instytutu, dyrektor Działu Językowego, a także Ewa Ostaszewska – koordynator projektu oraz jej drużyna: Monika Łągowska i Andrzej Pomianowski. Po przedstawieniu idei, założeń i realizacji, jakie wykonano podczas projektu „Deutsch hat Klasse”, ogłoszono oficjalne wyniki. Spośród 96 szkół z całej Polski wyłoniono 10 finalistów, a w kategorii szkół ponadgimnazjalnych nasza drużyna z Sierakowice zajęła I MIEJSCE! Nagrodę odebrał nasz cały zespół wraz z dyrektorem Grzegorzem Macholą, który podczas swojej przemowy zaznaczył, jak dumny jest z nas i podkreślił, że chcieć znaczy móc. W ramach nagrody otrzymaliśmy wsparcie finansowe na wspólną realizację przedsięwzięcia związanego z językiem niemieckim, dyrektor Grzegorz Machola został zaproszony do udziału w wizycie studyjnej w Niemczech, ja otrzymałam stypendium na udział w kursie doszka-

Miałyśmy obawy, że spotkanie będzie nudną pogadanką, na której będziemy musiały tylko i wyłącznie słuchać. Na szczęście nasze obawy nie potwierdziły się. Nie tylko musiałyśmy słuchać, ale i słuchano nas. Było to niesamowite doświadczenie, mogłyśmy wcielić się w zupełnie inną postać i zobaczyć koleżanki w nowej roli. Zajęcia były świetne, wszystkie bardzo dobrze się bawiłyśmy i dużo z nich wyniosłyśmy. Nie tak łatwo było dojść do porozumienia i znaleźć kompromis, ale w końcu udało się.

*Monika Król,
kl. I TE*

To jest moje największe osiągnięcie szkolne. Każda z nas indywidualnie, podczas trwania projektu wyniosła jakąś cenną naukę, która będzie jej towarzyszyć przez całe życie. Ja nauczyłam się myśleć pozytywnie, szanować zdanie innych i nie wątpić w siebie. Na gali dopuszczałam do siebie myśli, że możemy zostać jedynie finalistkami (co i tak znaczy bardzo dużo i już było wymarzoną nagrodą), ale nie wątpiłam w to, że wygramy, ponieważ zasłużyliśmy na nagrodę, bo bardziej zgranej ekipy nigdy w życiu nie widziałam! Gdy przypomnę sobie moment, kiedy odbierałyśmy nagrodę, ciągle mam dreszcze, a zwłaszcza, gdy przypomnę sobie uśmiechy dziewczyn, a szczególnie pani Marty, bez której większość z nas nigdy nie zobaczyłaby Warszawy. To ona w nas nie wątpiła, zgadzała się na nasze pomysły, motywowała do pracy, a przede wszystkim zawsze przypominała nam, że ten projekt jest sukcesem nas wszystkich.

*Kamila Młyńska,
jedna z uczennic biorących udział w konkursie*

lającym organizowanym przez Goethe-Institut w Niemczech, zaś cała społeczność szkolna zyskała optymalną salę do bardziej efektywnej nauki języka niemieckiego i... nie tylko.

Przez te kilka miesięcy udziału w projekcie miałam okazję pracować z wyjątkowymi, kreatywnymi, mądrymi i utalentowanymi nastolatkami, które wraz z kolejnymi tygodniami pracy nabierały pewności siebie i uświadamiały sobie, jak wiele wspólnie potrafią zdziałać. Podczas trwania całego konkursu planowałyśmy, podejmowałyśmy różne decyzje, działałyśmy w grupach, zawierałyśmy kompromisy, szukałyśmy nowych, lepszych rozwiązań oraz zastanawiałyśmy się, jakie można podjąć działania, aby nasza klasa była przytulna, wyjątkowa i jak najbardziej sprzyjała nauce języka niemieckiego. Każda z nas mogła się wykazać w swojej dziedzinie – wspólnie rzeźbiłyśmy, malowałyśmy, tworzyłyśmy dekoracje, plakaty i pomoce dydaktyczne, wybierałyśmy materiały, a przy okazji uczyłyśmy się języka niemieckiego i fantastycznie bawiłyśmy. Nasza klasa została ukończona dzięki dużemu wysiłkowi i ogromnej pracy, jaką wspólnie wykonałyśmy oraz wsparciu pana dyrektora i wielu rodziców oraz pomocy finansowej ze strony lokalnych przedsiębiorców.

Prowadzenie zajęć w nowej sali jest dla mnie czystą przyjemnością. Chce się w niej być, nauczać, po prostu spędzać czas. Czuć w niej pozytywną atmosferę i dobrą energię, jest w niej mnóstwo inspiracji do nauki. Dzięki ustawieniu ławek częściej pracuję w grupach, moi uczniowie mogą łatwiej uczyć się w parach, tworzyć dialogi, prezentować swoje prace. Słynny szary papier stał się moim sojusznikiem. A co najcenniejsze: oddałam więcej przestrzeni uczniom, nie eksploatuję się już tak bardzo, wierzę, że dzięki większej samodzielności i tylko mojej koordynacji, będą potrafili sięgnąć gwiazd.

„Deutsch hat Klasse” to najpiękniejsza przygoda, jaką przeżyłam na przestrzeni wszystkich lat mojej pracy zawodowej i jedno z najwspanialszych doświadczeń w moim życiu. Brałam udział w wielu różnych inicjatywach, ale ta jest naprawdę WYJĄTKOWA, to niewątpliwie METAPROJEKT: stawia na ludzi i zmienia perspektywę, uczy pokory, współpracy, solidarności, otwartości i... pozwala na przekierowanie swojej energii na uczniów i zawierzenie im, że potrafią. Projekt pozwolił 18 skromnym nastolatkom z małej miejscowości na Kaszubach uwierzyć, że drzemie w nich ogromny potencjał, że same mogą kształtować otaczającą rzeczywistość i wychodzić poza schemat. Uczennice przekonały się nie tylko o tym, że w grupie tkwi siła, ale również, że są mądre, zdolne, kreatywne i dzielne! A przy okazji odkryły, iż uczenie się może być przyjemnością oraz przygodą! Polecam wzięcie udziału w projekcie „Deutsch hat Klasse” – naprawdę WARTO!

Marta Młyńska – nauczyciel dyplomowany języka niemieckiego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sierakowicach, trener, pasjonatka ludzi, egzaminator maturalny i gimnazjalny, laureatka i finalistka konkursów o zasięgu ogólnopolskim zorganizowanych m.in. przez Goethe Institut („Deutsch hat Klasse”, „Schule im Wandel”), przewodnicząca Wojewódzkiej Komisji Konkursowej; fascynuje ją neurodydaktyka i rozwijanie kompetencji trenerskich; prywatnie – fanka podróży z rodziną i przyjaciółmi, uczy się słów life i mindfulness.

Konsulat Generalny
Republiki Federalnej Niemiec
w Gdańsku

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Uczniowie Conradinum na BALTEXPO 2017

Anna Wasilewska

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych morskich i okrętowych ze Szczecina, Kołobrzegu oraz Gdańska, w tym Szkół Okrętowych i Ogólnokształcących CONRADINUM, brali udział w tegorocznych XIX Międzynarodowych Targach Morskich BALTEXPO, odbywających się w dniach 11-13 września 2017 r. Podczas ostatniego dnia imprezy uczestniczyli w konferencji pt. *Obecne i przyszłe wyzwania w zakresie kształcenia kadr dla przemysłów morskich i możliwości ich realizacji. Jaki model kształcenia?*, zorganizowanej przez Zarząd Targów Warszawskich S.A.

Młodzi mogła wysłuchać interesującej dyskusji panelowej poświęconej tematyce kształcenia zawodowego/branżowego, w której wzięli udział przedstawiciele stoczni, wyższych uczelni morskich, Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Krajowej Izby Gospodarki Morskiej oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku. Tematyka edukacyjna była także przedmiotem rozważań w czerwcu br. podczas 5. Międzynarodowego Kongresu Morskiego w Szczecinie.

Pracodawcy zwracali uwagę na fakt, że pomimo zatrudnienia w sektorze związanym z gospodarką morską ok. 135 000 osób (ok. 7,5% osób czynnych zawodowo w regionie nadmorskim), to przedsiębiorstwa gospodarki morskiej nadal wykazują zapotrzebowanie na specjalistyczne kadry. Firmy zajmujące się produkcją i remontami statków potrzebują wykształconych, wykwalifikowanych pracowników, którzy będą brali udział w procesie produkcyjnym. Problem braku rąk do pracy występuje w przedsiębiorstwach i firmach na każdym poziomie, najbardziej odczuwalny jest w bezpośredniej produkcji. Spada liczba osób bezrobotnych i wyczerpują się zasoby ludzkie. Zadano pytanie: jaką mamy ofertę edukacyjną dla osób przybywających z innych krajów? Jesteśmy świadkami dużej migracji ludności, do Polski przybywają obywatele innych

krajów, tu pracują i tu kształcą swoje dzieci. Bardzo ważnym jest zapewnienie im odpowiedniej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach edukacji. Jednak napływ obcokrajowców nie rozwiąże wszystkich problemów rynku pracy.

W ostatnich dziesięcioleciach pojawił się stereotyp, że kształcenia zawodowe (poziom technikum i zasadniczej szkoły zawodowej – od 1 września szkoły branżowej I stopnia) jest gorsze od ogólnego, że osoby po szkołach zawodowych „do niczego się nie nadają”. To fałszywy pogląd. Właśnie do kształcenia zawodowego, w tym do szkół branżowych różnego szczebla, idą i muszą iść najlepsi. Pamiętajmy, że szkolnictwo zawodowe (branżowe) wywodzi się z naszego wspaniałego, o wielowiekowych tradycjach rzemiosła, które to później zostało przejęte przez zakłady pracy.

Fot. Archiwum szkolne

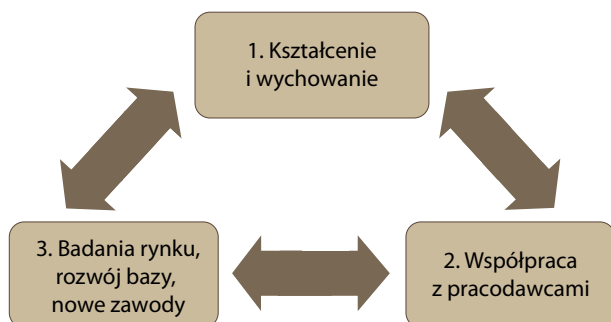
Fot. Archiwum szkolne

Podczas konferencji podkreślono, że z punktu widzenia obecnych i przyszłych potrzeb kadrowych gospodarki (szczególnie zapotrzebowania na pracowników w bezpośredniej produkcji – opinia pracodawców) niewłaściwy jest udział procentowy liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych, tj. obecnie ok. 50% młodych ludzi w liceach ogólnokształcących, ok. 37% w technikach i ok. 17% w szkołach branżowych i zasadniczych szkołach zawodowych (od 1 września 2017 r. – szkołach branżowych I stopnia). W szczególnie trudnej sytuacji są absolwenci liceów ogólnokształcących, którzy po ukończeniu szkoły rejestrują się jako osoby bezrobotne, ale nie mają żadnych kwalifikacji i trudno jest im się odnaleźć na wymagającym rynku pracy. A tu poszukiwani są fachowcy, osoby posiadające wiedzę techniczną i umiejętności (świetnie, jeżeli są one certyfikowane). Taki kandydat na pracownika jest konkurencyjny, a rynek pracy jest coraz bardziej wymagający. Pamiętajmy, że skok technologiczny, jaki jest naszym udziałem, dynamiczny rozwój nowych technik i technologii wymaga najlepszych kandydatów do kształcenia zawodowego.

Jakie są wobec tego oczekiwania pracodawców w stosunku do szkolnictwa zawodowego? Podkreślają oni konieczność:

- położenia nacisku na kształcenie dualne, zwiększenia liczby godzin warsztatów, pracowni i praktyk zawodowych, także dodatkowego certyfikowania umiejętności uczniów;
- zacieśnienia współpracy z pracodawcami;
- wprowadzenia doradztwa zawodowego już na poziomie szkoły podstawowej, aby w przyszłości uniknąć sytuacji, że absolwent rejestruje się w PUP, bo jednak nie chce pracować w wyuczonym zawodzie;
- kształcenia ustawicznego (na przestrzeni najbliższych 20 lat zniknie szereg zawodów).

Szkoła kształcąca specjalistyczną kadrę funkcjonuje w trzech obszarach, przedstawionych na poniższym diagramie:

Kształcenie i wychowanie to funkcje realizowane przez szkołę od zarania istnienia tej instytucji. Zwróćmy uwagę na dwa kolejne obszary.

Szkoła zawodowa nie może funkcjonować bez współpracy z pracodawcami, bez zaplecza technicznego, jakie oni posiadają. Kształcimy przecież na potrzeby pracodawców, na potrzeby rynku pracy. Stąd też cenne są porozumienia partnerskie, umowy o współpracy, czy też umowy patronackie.

Współczesna szkoła zawodowa musi nadążać za zmianami zachodzącymi na rynku pracy, w naszej rzeczywistości społeczno-ekonomiczno-gospodarczej. Ogromną rolę w zmianie mentalności ludzi i ich poglądów na szkolnictwo zawodowe mogą odegrać media. Ponadto, należy śledzić nowości w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, prowadzić analizę potrzeb pracodawców w ramach współpracy, dbać o systematyczny rozwój bazy technodydaktycznej szkół oraz wprowadzać kształcenie w nowych zawodach. Chociaż w tym ostatnim zakresie duża odpowiedzialność spoczywa na organach prowadzących szkoły.

Szkoły zawodowe przetrwały ciężki okres, ochroniły w większości swoją tożsamość, dorobek dziesięcioleci oraz kadrę techniczną. Dużą w tym zasługą samorządów, organów prowadzących, które nie poszły na skróty i nie zlikwidowały jednym podpisem kształcenia zawodowego na swoim terenie. Jeden z uczestników panelu podsumował to słowami: Chwała tym samorządom i dyrektorom, którym udało się utrzymać szkoły techniczne zawodowe; teraz są realizowane działania mające na celu odtworzenie potencjału technicznego szkół.

Tak więc, może przyszłość szkolnictwa zawodowego jest świetlana? Mimo wszystko, bądźmy optymistami. ■

Anna Wasilewska – nauczyciel przedmiotów zawodowych, dyrektor Szkół Okrętowych i Ogólnokształcących CONRADINUM w Gdańsku; absolwentka Wyższej Szkoły Morskiej w Gdyni oraz Politechniki Gdańskiej; nauczyciel dyplomowany z tytułem edukatora nadanym przez MEN; autorka ponad 90 publikacji z zakresu energetyki okrętowej oraz problematyki edukacyjnej; Członek Honorowy Stowarzyszenia Elektryków Okrętowych; wieloletni prezes i wiceprezes Stowarzyszenia Oświatowego CONRADINUM.

biblioteka pedagogiczna

Edukacja przyrodnicza

zestawienie bibliograficzne

oprac. Klaudia Malinowska,
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny PBW w Gdańsku

Zestawienie bibliograficzne odnotowuje zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku w wyborze za lata 2014-2017 oraz aktualne źródła elektroniczne. Podzielone jest ze względu na rodzaj dokumentów na 3 części: książki, artykuły z czasopism, oraz źródła internetowe. W ich obrębie publikacje uszeregowano alfabetycznie według tytułu publikacji.

Książki

1. Edukacja przyrodnicza w przedszkolu / Krystyna Żuchelkowska. – Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2015. – ISBN 978-83-8018-012-3
2. Jak krówka Stokrotka nauczyła się szanować przyrodę / ilustracje Pauline Casters ; tekst Adrienne Heymans ; projekt typograficzny Jérémy Lurquin ; [przekład Iwona Janczy]. – Gdańsk : Wydawnictwo Adamada, 2015. – ISBN 978-83-7420-617-4
3. Starsze przedszkolaki : jak skutecznie je wychowywać i kształcić w przedszkolu i w domu : praca zbiorowa / pod red. Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej ; [aut.: Edyta Gruszczyk-Kolczyńska, Ewa Zielińska, Jan Amos Jelinek]. – Kraków : CEBP 24.12 Sp. z o.o., 2014. – ISBN 978-83-64631-06-1
4. W dziką stronę : rozmowy o edukacji w przyrodzie / [redakcja Agnieszka Gaszyńska, Gosia Świderek]. – Łódź : Ośrodek Działań Ekologicznych Źródła, 2016. – ISBN 978-83-64595-07-3

Artykuły z czasopism

1. Badania mechanizmów naprawy DNA / Paulina Kryńska, Marzena Jankowska-Anyszka // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 1, s. 6-11. – ISSN 0137-8031
2. Brawo Polska! / Piotr Skura // *Głos Nauczycielski*. – 2016, nr 50, s. 3. – ISSN 0017-1263

3. Bociana Ostoja Warmińska : scenariusz zajęć świetlicowych / Beata Godyla, Marta Rydzewska // *Świetlica w Szkole*. – 2015, nr 4, s. 13-16. – ISSN 1897-9890
4. Co do szkoły przyniesie szcudra Pani Jesień? // *Życie Szkoły*. – 2016, nr 7, s. 40-42. – ISSN 0137-7310
5. Co grozi Bałtykowi? / Anna Michniuk // *Życie Szkoły*. – 2015, nr 4, s. 38-40. – ISSN 0137-7310
6. Co piszczy w trawie? : świat przyrody pod lupą / Natalia Brehmer // *Świetlica w Szkole*. – 2014, nr 02, s. 23-24. – ISSN 1897-9890
7. Co to za drzewo? / Katarzyna Kulus // *Biologia w Szkole*. – 2017, nr 4, s. 46-50. – ISSN 0137-8031
8. Co ukrywają meksykańskie jaskinie? / Katarzyna Nowosad // *Świetlica w Szkole*. – 2014, nr 03, s. 5-6. – ISSN 1897-9890
9. Dlaczego jabłko nie zawsze jest słodkie? : przemiany cukrów w owocu rzekomym jabłoni / Marek Ples // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 6, s. 59-63. – ISSN 0137-8031
10. Drzewa nie umierają / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły*. – 2015, nr 9, s. 36-40. – ISSN 0137-7310
11. Dzień Ziemi / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły*. – 2015, nr 4, s. 35-37. – ISSN 0137-7310
12. Dziewięć mitów o rekinach : scenariusz zajęć świetlicowych / Małgorzata

- Namsółek // *Świetlica w Szkole*. – 2014, nr 6, s. 17-18. – ISSN 1897-9890
13. Edukacyjne walory zajęć prowadzonych w lesie / Aneta Baranowska // *Wychowawca*. – 2016, nr 4, s. 10-11. – ISSN 1230-3720
14. Efektywna edukacja przyrodnicza / Elżbieta Barbara Ostrowska, Urszula Poziomek, Dominik Marszał, Andrzej Tarłowski // *Dyrektor Szkoły*. – 2016, nr 7, s. 72-76. – ISSN 1230-9508
15. Jak badamy pogodę? / Katarzyna Kulus // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 6, s. 50-54. – ISSN 0137-8031
16. Jak niebezpieczne potrafią być kleszcze? / Alicja Matysiak // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 5, s. 21-24. – ISSN 0137-8031
17. Jak odżywiają się kwiaty? : doświadczenia // *Nauczycielka Przedszkola*. – 2017, nr 123, s. 28. – ISSN 1669-905X
18. Jak przygotować zajęcia terenowe? : od założeń norweskich do polskiej praktyki szkolnej / Anna Witkowska-Tomaszewska // *Nauczanie Początkowe*. – 2016/2017, nr 4, s. 56-63. – ISSN 0239-7579
19. Jak rośnie roślina : z przyrodą za pan brat // *Nauczycielka Przedszkola*. – 2017, nr 122, s. 27. – ISSN 1669-905X
20. Kasztanowiec zwyczajny, ale niezwykły / Marek Ples // *Biologia w Szkole*. – 2017, nr 4, s. 56-61. – ISSN 0137-8031

21. Kropelki deszczu tańczą pod chmurami – jesienną muzyką bawią się dziś z nami : propozycje aktywności pomocne w trakcie planowania pracy wychowawczo-dydaktycznej dla dzieci młodszych na październik / Gabriela Gąsienica [i 5 in.] // *Bliżej Przedszkola : wychowanie i edukacja.* – 2016, nr 9, s. 31-38. – ISSN 1642-8668
22. Kształtowanie umiejętności poznawania przyrody : scenariusz zajęć z dziećmi 6-7-letnimi / Miroslava Gašparová, Mirosława Parlak, Ružena Tomkuliaková // *Nauczanie Początkowe.* – 2015/2016, nr 1, s. 88-90. – ISSN 0239-7579
23. Legwan morski : niezwykle mieszkawiec Wysp Galapagos / Alina Bączkiewicz // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 6, s. 13-15. – ISSN 0137-8031
24. Majowe zajęcia terenowe / Alina Jakubowska // *Biologia w Szkole.* – 2017, nr 3, s. 48-51. – ISSN 0137-8031
25. Matematyczne wędrówki ścieżkami polskiej przyrody : scenariusz dnia aktywności w klasie III / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły.* – 2016, nr 4, s. 37-40. – ISSN 0137-7310
26. Metody doświadczalne i eksperymentalne / Ewa Sowa-Behtane // *Edukacja i Dialog.* – 2016, nr 1/2 s. 38-41. – ISSN 0866-952X
27. Miejsce edukacji leśnej w procesie kształcenia w świetle doświadczeń Nadleśnictwa Babki / Joanna Ziemkowska // *Wychowanie na co Dzień.* – 2014, nr 6, s. 46-48. – ISSN 1230-7785
28. Motyle dzienne : jako grupa modelowa w nauczaniu biologii / Marek Bąkowski // *Biologia w Szkole.* – 2017, nr 4, s. 51-55. – ISSN 0137-8031
29. Mrówki w szkole : pomysły na szkolną hodowlę / Michał Michlewicz // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 5, s. 59-64. – ISSN 0137-8031
30. My, ekoludki : scenariusz zajęć dzieci czteroletnich z zakresu edukacji przyrodniczej / Feliksa Piechota, Emilia Szymczak // *Wychowanie w Przedszkolu.* – 2017, nr 2, s. 11-13. – ISSN 0137-8082
31. Nasz wspaniały bocian biały : scenariusze zajęć dla klas I-III / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły.* – 2015, nr 3, s. 33-37. – ISSN 0137-7310
32. Naturalne mumie z bagien : i inne sekrety torfowisk / Katarzyna Winnicka, Iwona Melosik // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 5, s. 4-8. – ISSN 0137-8031
33. Niecodzienne świętowanie, czyli Światowy Dzień Jaja : sytuacje edukacyjne dla pięcioletków / Agnieszka Kornacka // *Bliżej Przedszkola : wychowanie i edukacja.* – 2016, nr 7-8, s. 68-70. – ISSN 1642-8668
34. Nowoczesna edukacja przyrodniczo-ekologiczna dzieci w młodszym wieku szkolnym / Mirosława Parlak, Agata Rusin // *Nauczanie Początkowe.* – 2016/2017, nr 4, s. 106-109. – ISSN 0239-7579
35. O chłopcu w skórze węża, czyli nasza wędrówka do Australii : scenariusz zajęć świetlicowych / Joanna Hoffmann // *Świetlica w Szkole.* – 2014, nr 06, s. 15-16. – ISSN 1897-9890
36. Odkrywamy tajemnice kwiatów / Agnieszka Bukowińska Szymczak // *Wychowanie w Przedszkolu.* – 2016, nr 7, s. 20-22. – ISSN 0137-8082
37. Od źródła do oceanu : tajemnice przyrody // *Nauczycielka Przedszkola.* – 2016, nr 111, s. 20-21. – ISSN 1669-905X
38. Ogród botaniczny w Krzemieńcu / Jan Skłodowski // *Spotkania z Zabytkami.* – 2017, nr 3-4, s. 35-37. – ISSN 0137-222X
39. O jodle pospolitej / Marek Stajszczyk // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 6, s. 16-21. – ISSN 0137-8031
40. Opis jesiennego bukietu : scenariusz zajęć dla klasy III / Halina Marewska // *Życie Szkoły.* – 2015, nr 8, s. 37-39. – ISSN 0137-7310
41. Orlik krzykliwy / Marek Stajszczyk // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 5, s. 16-20. – ISSN 0137-8031
42. Ornitologia dla najmłodszych : scenariusz zajęć lekcyjnych / Agnieszka Pejkwowska // *Biologia w Szkole.* – 2015, nr 1, s. 28-29. – ISSN 0137-8031
43. O rudym lisie... chytrusie? Edukacja przyrodnicza w klasach I-III / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły.* – 2015, nr 2, s. 11-14. – ISSN 0137-7310
44. Outdoor education jako innowacyjne podejście w edukacji przyrodniczo-ekologicznej / Aleksandra Suska, Milena Stolarczyk // *Nauczanie Początkowe.* – 2016/2017, nr 4, s. 22-29. – ISSN 0239-7579
45. Podstawa programowa edukacji przyrodniczej w Norwegii / Anna Witkowska-Tomaszewska // *Nauczanie Początkowe.* – 2016/2017, nr 4, s. 7-21. – ISSN 0239-7579
46. Poznajemy życie motyli : zabawy ruchowe / Piotr Wilczewski // *Życie Szkoły.* – 2015, nr 5, s. 34-36. – ISSN 0137-7310
47. Przedszkolak poznaje rośliny i zwierzęta : materiały do realizacji podstawy programowej / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // *Wychowanie w Przedszkolu.* – 2015, nr 3, s. 12-16. – ISSN 0137-8082
48. Przyjaciele z Zielonego Lasu – seria o zwierzętach i przyrodzie : w świecie przyjaciół z Zielonego Lasu / Sabina Ćwikała // *Guliwer.* – 2015, nr 2, s. 35-42. – ISSN 0867-7115
49. Rok Rzeki Wisły : scenariusz zajęć dla dzieci młodszych / Agnieszka Pejkwowska // *Poradnik Bibliotekarza.* – 2017, nr 3, s. 35-37. – ISSN 0032-4750
50. Różne oblicza uczniów, różne oblicza pantofelków / Alicja Wywrocka ; rozm. Urszula Rybicka // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 6, s. 43-45. – ISSN 0137-8031
51. Scenariusz zimowy : zabawy naukowo-badawcze // *Nauczycielka Przedszkola.* – 2014, nr 88, s. 24-25. – ISSN 1669-905X
52. Stopa w wielu wydaniach : fascynująca różnorodność autopodium posterius u ssaków / Michał Gruss, Marta Lewandowska // *Biologia w Szkole.* – 2016, nr 6, s. 4-9. – ISSN 0137-8031
53. Szanuj przyrodę! : materiały do realizacji podstawy programowej / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // *Wychowanie w Przedszkolu.* – 2015, nr 4, s. 12-16. – ISSN 0137-8082
54. Ścieżki dydaktyczne : poznajemy uroki polskiej przyrody / Sylwia Budasz // *Życie Szkoły.* – 2015, nr 6, s. 33-34. – ISSN 0137-7310

55. Święteczne odkrycia / Alina Jakubowska // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 6, s. 55-58. – ISSN 0137-8031
56. Tajemnice podwodnego świata, czyli Matematyka w przyrodzie / Beata Bugajska-Jaszczołt, Aneta Gogół // *Nauczanie Początkowe*. – 2016/2017, nr 4, s. 77-90. – ISSN 0239-7579
57. Trochę Zielona Szkoła : pomysł na powtórzenie w terenie / Alina Jakubowska // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 5, s. 50-55. – ISSN 0137-8031
58. Tropem orła : projekt edukacyjny / Anna Krusiewicz, Ewa Łuniewska-Peda // *Meritum*. – 2016, nr 3, s. 67-74. – ISSN 1896-2521
59. Warsztaty techniczno-przyrodnicze na studiach podyplomowych / Karolina Czerwiec, Renata Staśko // *Edukacja Ustawiczna Dorosłych*. – 2016, nr 4, s. 133-140. – ISSN 1507-6563
60. Wesołe zabawy ze strusiem : scenariusz zajęć świetlicowych / Joanna Hoffmann // *Świetlica w Szkole*. – 2014, nr 6, s. 19-20. – ISSN 1897-9890
61. W jesiennym lesie / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły*. – 2015, nr 8, s. 33-36. – ISSN 0137-7310
62. W Krainie Płazów : proponowany temat Dnia Aktywności w kl. III / Alina Jakubowska // *Życie Szkoły*. – 2015, nr 6, s. 35-38. – ISSN 0137-7310
63. Woda i jej właściwości / Katarzyna Kulus // *Biologia w Szkole*. – 2017, nr 3, s. 35-40. – ISSN 0137-8031
64. Wycieczka do zoo : sytuacje edukacyjne dla pięcio- i sześciolatków / Paulina Guzera // *Bliżej Przedszkola: wychowanie i edukacja*. – 2016, nr 7-8, s. 7-8. – ISSN 1642-8668
65. Wykorzystanie koncepcji outdoor education we współczesnej szkole (na podstawie doświadczeń zdobytych podczas pobytu w Hiszpanii i Danii) / Aleksandra Suska, Milena Stolarczyk // *Nauczanie Początkowe*. – 2016/2017, nr 4, s. 45-50. – ISSN 0239-7579
66. Zajęcia w lesie : realizowane przez nauczyciela / Łukasz Tyburski // *Biologia w Szkole*. – 2016, nr 5, s. 46-49. – ISSN 0137-8031
67. Złota jesień do parku zawitała,

- pod drzewami skarby rozsypała : propozycje aktywności pomocne w trakcie planowania pracy wychowawczo-dydaktycznej dla dzieci młodszych na październik / Gabriela Gąsienica [i 5 in.] // *Bliżej Przedszkola : wychowanie i edukacja*. – 2016, nr 9, s. 39-45. – ISSN 1642-8668
68. Zmiany w życiu roślin i zwierząt : materiały do realizacji podstawy programowej / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // *Wychowanie w Przedszkolu*. – 2015, nr 5, s. 10-12. – ISSN 0137-8082
69. Z przyrodą za pan brat / Jarosław Cieśla // *Psychologia w Szkole*, – 2015, nr 3, s. 124-125. – ISSN 1731-836X
70. Zwierzęta, dziewczynki i Einstein / Monika Gryboś // *Sygnal*. – 2016, nr 10, s. 14-15. – ISSN 2299-7199
71. Zwierzęta z odległych krain : przyroda wokół nas // *Nauczycielka Przedszkola*. – 2016, nr 114, s. 20-21. – ISSN 1669-905X

Źródła internetowe

1. Ciekawi świata – edukacja przyrodnicza (klasa 1) [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <http://innovacja.sfera.lublin.pl/materialy/Scenariusze%20lekcji%20do%20edukacji%20przyrodniczej%20do%20klasy%201.pdf>
2. Edukacja przyrodnicza dla klas I-III / Margareta Krauze, Angelika Tchórzewska [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/pozostale-materialy/szkola-podstawowa/edukacja-przyrodnicza/>
3. Edukacja przyrodnicza elementem procesu wychowania / Elżbieta Buchcic // *W: Studia Ecologiae et Bioethicae UKSW* [online], z. 12(2014)2, s. 27-43. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: http://www.seib.uksw.edu.pl/sites/default/files/tom_12_2_2_elzbieta_buchcic_edukacja_przyrodnicza_elementem_procesu_wychowania.pdf
4. Edukacja przyrodnicza w terenie : w stronę pedagogiki zrównoważonego rozwoju / pod red. Józefy Bałachowicz

- i Ligii Tuszyńskiej [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: http://www.fss.org.pl/sites/fss.org.pl/files/development/pl/2014/06/edukacja_przyrodnicza_w_terenie_-_w_strone_pedagogiki_zrownowazonego_rozwoju.pdf
5. Podstawy programowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych w wybranych krajach / Wojciech Grajkowski, Barbara Ostrowska, Urszula Poziomek [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <http://eduentuzjasci.pl/przyrodnicze-podstawy-programowe>
6. Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna : poradnik / Urszula Poziomek [i in.] // *W: Edukacja biologiczna i środowiskowa* [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <http://ebis.ibe.edu.pl/docs/ebis-poradnik-2016.pdf>
7. Scenariusze dla klas I-III [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <https://www.scenariuszelekcji.edu.pl/scenariusze/dla-klas-i-iii/edukacja-przyrodnicza>
8. Scenariusze dla klas IV-VIII [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: <https://www.scenariuszelekcji.edu.pl/scenariusze/dla-klas-iv-viii/przyroda-biologia>
9. Uczymy się czegoś po coś! : po co dzieciom edukacja przyrodnicza? / Anna Boboryk [online]. – [Dostęp 06.09.2017]. – Dostępny w Internecie: http://czasdzieci.pl/domowa-akademia/rodzice-artykuly/id,506-uczmy_sie_czegos.html

rozmowy o edukacji

Rozmowa jubileuszowa (część I)

oprac. Ewa Furche,
wicedyrektor CEN

W bieżącym roku Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku obchodzi 65-lecie powołania wojewódzkiej placówki doskonalenia nauczycieli. Z tej okazji zaprosiłam pracowników merytorycznych Centrum do rozmowy nt. doświadczeń związanych z edukacją.

Ewa Furche: Sir Ken Robinson powiedział, że wyobraźnia jest źródłem wszystkich ludzkich osiągnięć. Co myślicie o tym?

Magdalena Urbaś: Wyobraźnia to za mało; myślę, że należałoby wymienić także ciekawość, odwagę, czasem nawet desperację, a także potrzebę, która daje wyraźny impuls wyobraźni. Można by się także zastanowić, jak właściwie rozumiemy „osiągnięcie” – czy jako zmianę technologiczną, wiersz, piosenkę, umiejętność życia w zgodzie ze sobą, gromadzony w trakcie życia kapitał emocji i wspomnień, czy może jeszcze inaczej?

Joanna Aleksandrowicz: Dla mnie wyobraźnia to wolność, a wolność to kreatywność. Kreatywność wyzwala się wtedy, kiedy nie mamy zbyt dokładnie narysowanego wzoru.

Sylwia Kilanowska-Męczykowska: Jest w tym stwierdzeniu dużo prawdy, ale – jak zwykle w przypadku takich cytatów, które w skondensowanej formie chcą ująć rzeczywistość – nie jest to pełna odpowiedź na pytanie o źródła osiągnięć człowieka. Gdybym miała wybrać jedną cechę i dodać do wypowiedzi Robinsona, wskazałabym na pracowitość.

Elżbieta Formela: Zgadza się. Wszyscy mamy wyobraźnię, ale niekoniecznie tak samo rozwiniętą, jednak można nad tym pracować, rozwijać kreatywność.

Marzena Kozłowska: Myślę, że to prawda, bo bez wyobraźni nic nie osiągniemy. Będziemy tylko mechanicznie wykonywać polecenia. Wyobraźnia daje przestrzeń do dobrych myśli i planów, a w przyszłości – ich realizacji.

Barbara Szymańska: Myślę, że źródłem ludzkich osiągnięć jest miłość, a wyobraźnia – jednym z narzędzi.

Sebastian Pilich: Zgadza się ze stwierdzeniem Robinsona – każda droga do osiągnięcia celu to droga realizowania własnych pomysłów powstałych w wyobraźni. To kwestia czasu (czasem bardzo długiego).

Aleksandra Grzybowska: Jak w powiedzeniu, że „dziecko coś zrobi, bo nie wie, że się nie da” – jeśli czegoś chcemy, osiągniemy sukces, ale by chcieć, trzeba umieć sobie wyobrazić cel.

Andrzej Cyliwik: Słusznie. Bez wyobraźni i bez marzeń nie mielibyśmy jako ludzkość motoru napędowego dla naszej cywilizacji. Istotne jednak, by rozwój naszej cywilizacji, nowych technologii i naszego postępowania

odbywał się z jak najmniejszym uszczerbkiem dla naszej planety, znikających codziennie istot i gatunków.

Jolanta Kijakowska: Tak, wyobraźnia może być nieograniczona, każdy pomysł może być zrealizowany w momencie, kiedy znajdziemy odpowiedni środek wyrazu dla jego realizacji. Stwierdzenie to doskonale można przełożyć na edukację. Szablonowe kształcenie młodego pokolenia nie rozwine kreatywności. Zadaniem nauczycieli jest wyedukować uczniów na różnych etapach edukacji, tak aby mogli sobie poradzić w przyszłym życiu osobistym, spełniać się w pracy zawodowej w zawodzie, którego być może jeszcze nie znają. Ważne jest, aby im nie przeszkadzać w rozwoju, a jednocześnie ukierunkować zgodnie z indywidualnymi potrzebami. Nie jest to zadanie proste. Potrzebny jest taki model edukacji, który pozwala wspierać i rozwijać kreatywność oraz przedsiębiorczość uczniów. Duża się mówi o rozwijaniu kompetencji personalnych i społecznych – szczególnie w kształceniu zawodowym na potrzeby rynku pracy. Takie kompetencje można kształtować w działaniu, dając przestrzeń dla realizacji przedsięwzięć, projektów, pomysłów i działań innowacyjnych, podejmowanych z inicjatywy samych uczniów, a także w rozwoju samorządności uczniowskiej.

Ewa Furche: Czy pamiętacie, które doświadczenie Waszej biografii zadecydowało, że wybraliście zawód nauczyciela / trenera / edukatora?

Mirosława Janowska: Wiele czynników złożyło się na podjęcie takiej właśnie decyzji.

Marzena Kozłowska: W szkole średniej pracowałam jako wolontariusz w domu dziecka, a także na różnych wyjazdach. Pomyślałam, że praca z dziećmi to jest właśnie to, co chcę robić w życiu.

Elżbieta Formela: Odkąd poszłam do szkoły, wiedziałam, że będę nauczycielką. Nie wiedziałam tylko, czego będę uczyła. Wzorem była moja wychowawczyni, ta sama od klasy I do VIII.

Aleksandra Grzybowska: Pracować w szkole chciałam zainspirowana pracą przedszkolanki. Rozwijało się to we mnie wraz z wiekiem – od przedszkolanki przez nauczycielkę I-III, po nauczyciela matematyki.

Joanna Aleksandrowicz: Nie pamiętam szczególnego doświadczenia, ale zawsze chciałam pracować z ludźmi.

Po szkole średniej zdecydowałam, że chcę pracować z małymi dziećmi, ponieważ uznałam, iż to one są osobami najbardziej otwartymi i ciekawymi świata.

Sylwia Kilanowska-Męczykowska: Nie było to na pewno jedno doświadczenie, ale suma różnych czynników: zainteresowań, cech charakteru, napotkanych ludzi i przypadku.

Sebastian Pilich: Ponieważ zajmowałem się tworzeniem narzędzi marketingu internetowego, które następnie wymagały wyjaśnienia sposobu funkcjonowania, więc ten etap nastąpił – można powiedzieć – samoczynnie. Głęboko wierzę, że jako osoba dzieląca się wiedzą, robię to w sposób ładny i klarowny.

Luiza Zgirska-Bądź: W moim przypadku nie było takiego szczególnego doświadczenia. Myślę, że o wyborze zawodu zdecydował swoisty „gen nauczycielski” występujący w mojej rodzinie pochodzenia. Moja śp. mama pracowała m.in. jako nauczyciel akademicki, ponadto przez cały okres życia zawodowego zajmowała się dziećmi i młodzieżą, pracując jako psycholog m.in. w zakładzie opiekuńczo-wychowawczym, poradni wychowawczo-zawodowej, zakładzie poprawczym, następnie zaś w placówce zajmującej się opieką nad nieletnimi oraz wydającej w ich sprawach opinie na potrzeby sądów. Chociaż mój tata nauczycielem nie jest, to również i z tej strony rodziny można dostrzec „obciążenie dziedziczne genem nauczycielskim”. Oboje moi śp. dziadkowie ze strony ojca byli przedwojennymi nauczycielami. Nieśli kaganek oświaty na kresach wschodnich, gdzie w latach 1925-1927 otrzymali nakaz pracy. Po wojnie pracowali zawodowo w Elblągu – dziadek uczył w technikum, zaś babcia w szkole podstawowej. Podsumowując, sądzę, że przede wszystkim to właśnie obcowanie z moimi członkami rodziny sprawiło, że obrałam ten, a nie inny kierunek zawodowy.

Ewa Furche: Co CENiliście w swoich nauczycielach najbardziej?

Mirosława Janowska: Każdy nauczyciel to inna osobowość, styl pracy. Zawsze ceniłam tych z pasją. Potrafili zaciekać przedmiotem.

Sebastian Pilich: Imponowała mi u moich nauczycieli zawsze umiejętność empatii. I ich wiedza sama w sobie. Ale głównie sposób przekazywania tej wiedzy (co w parze idzie ze wspomnianą empatią).

Magdalena Urbaś: Sprawiedliwość połączoną z życzliwością. Ci, którzy łączyli obie te cechy, zapisali się na trwałe w mojej pamięci.

Dominika Ringwelska: Czuję wielki szacunek myśląc o nauczycielach, którzy wywarli na mnie największy wpływ. Posiadali wiele cech, które – w moim odczuciu – wyróżniały ich z całego grona pedagogicznego. Choć relacje nauczyciel-uczeń dawniej i dziś wyglądają inaczej, wiedziałam, że mogę liczyć na ich wsparcie i pomoc. Nauczyciel powinien być wymagający, konsekwentny, ale jed-

nocześnie otwarty na ucznia. Powinien uważnie słuchać oraz pozwalać na subiektywne sądy i opinie. Odrzucanie schematów i ram dawało nam swobodę myślenia i pole do dyskusji. Nauczyciel był przewodnikiem, ale jednocześnie nie ograniczał, tylko naprowadzał i podpowiadał. Właśnie taką mądrość, umiejętność prowadzenia rzeczowej rozmowy i życzliwość cenię w moich nauczycielach.

Sylwia Klanowska-Męczykowska: Po latach myślę, że była to pasja, którą dzielili się ze światem, i uśmiech na twarzy.

Joanna Aleksandrowicz: Poczucie humoru, pasję, ciekawe pomysły, uśmiech, otwartość, przyjazny stosunek do uczniów.

Andrzej Cylwik: Zachęcanie do rozwijania swojej wiedzy w ulubionej tematyce, np. poprzez podawanie przykładowej literatury, filmu itp.

Barbara Szymańska: Uwaga, życzliwość, umiejętność doceniania. Dążenie do kontaktu. Inteligencję i wiedzę.

Beata Symbor: Miałam szczęście trafić w swoim życiu na kilkoro nauczycieli, którzy nie tylko wzbudzili we mnie zainteresowanie nauczaniem przedmiotem, ale potrafili zarazić mnie pasją, którą obecnie mam okazję dzielić się z innymi. Jest nią książka, biblioteka i hmm... myślenie, bo szybko zorientowałam się, że niewprawnym szkodzi. Rozkochana jestem po dziś dzień w geografii, fizyce, informatyce i historii. Nie jest tajemnicą, że moją miłością od dzieciństwa są szachy. Czym mnie ujęli moi nauczyciele? Każdy z nich chyba czymś innym, ale pamiętam, że na ich lekcjach zawsze było swobodnie, skutecznie i twórczo. Dawali mi oparcie, inspirowali i zawsze we mnie wierzyli. Jestem zwolenniczką przede wszystkim dobrego przygotowania, autentyczności, szacunku, życzliwości, krytycznej refleksji, a do tego poczucia humoru i zdrowego dystansu. Nie pojmuję braku jasnych zasad, pozorantwa i nieszczerości.

Aleksandra Grzybowska: To, że nauczanie było dla nich pasją oraz że starali się traktować wszystkich jednakowo – nie było lepszych i gorszych.

Marzena Kozłowska: To, że szanowali swoich uczniów, że potrafili wskazywać, co w życiu jest ważne, potrafili zrozumieć i byli obok wtedy, kiedy to było najbardziej potrzebne.

Jolanta Kijakowska: Głównie cechy osobowościowe, tj. cierpliwość, spokój, opanowanie i sprawiedliwość. Niezwykle ważne były oczywiście względy merytoryczne, CENiłam bardzo umiejętność przekazania przez nauczycieli wiedzy w przystępny i zrozumiały sposób. Niestety za czasów mojej edukacji to nie było powszechne. Najbardziej utkwił mi w pamięci ci nauczyciele, którzy byli wymagający i konsekwentni w swoich działaniach.

Urszula Kornas-Krzyżykowska: U tych, którzy mnie uczyli ceniłam pasję do przedmiotu i to, że widzieli w uczniach ludzi.

Elżbieta Formela: Różne rzeczy, w zależności od etapu edukacyjnego ważne było dla mnie sprawiedliwe traktowanie, zaangażowanie w pracę, poczucie humoru, „ludzkie” podejście do człowieka.

Luiza Zgirska-Bądź: U tych spośród moich nauczycieli, których postrzegam jako dobrych, mających wpływ zarówno na mnie, jak i na moich rówieśników, najbardziej ceniłam empatię, życzliwe i sprawiedliwe podejście do uczniów. Nauczyciele ci wyróżniali się ponadto zdolnością do zrozumiałego przekazywania wiedzy z dziedziny, którą się zajmowali, cierpliwością oraz docenianiem wkładania przez uczniów wysiłku w czynienie postępów w nauce, nawet gdy wysiłki te nie zawsze przynosiły wyraźne, wymierne efekty.

Ewa Furche: Jakie teorie, idee, nurty, paradygmaty pedagogiczne, psychologiczne czy edukacyjne są dla Was w edukacji kluczowe? Dlaczego?

Elżbieta Formela: Paradygmat konstruktywistyczny. Podejście konstruktywistyczne, zakładające współodpowiedzialność ucznia za proces kształcenia, zmniejsza ciężar odpowiedzialności nauczyciela za realizację niemożliwego obecnie zadania – bycia dostarczycielem informacji. Narzuca natomiast odpowiedzialność za postęp w zakresie rozwoju dojrzałości intelektualnej, budowania wiedzy we współpracy społecznej i umiejętności samodzielnego przetwarzania oraz selekcjonowania informacji w kierunku tworzenia z nich wiedzy, a potem mądrości.

Joanna Aleksandrowicz: Dla mnie najważniejsze są idee przyświecające i będące źródłem inspiracji pedagogiki antyautorytarnej, czyli humanizm, tolerancja, demokracja i wolność. W teorii antyautorytarnej koncentrujemy się na dziecku, szanujemy jego autonomię i godność osobistą, tworzymy mu szansę na rozwijanie własnych możliwości oraz na uwolnienie tkwiącego w nim potencjału.

Aleksandra Grzybowska: Istotna jest dla mnie zasada spiralności nauczania mojego przedmiotu i indywidualizacja pracy z dzieckiem, koncepcja wychowawcza J. Juula.

Magdalena Urbaś: Patrząc na edukację jako na pewien sformalizowany system, przypomina mi się czasem zasada ekonomii myślenia, czyli brzytwa Ockhama.

Urszula Kornas Krzyżykowska: Autor Jan Jakub Rousseau – pajdocentryzm, który przyjmuje z założenia swobodny rozwój człowieka, dziecka, gdzie w relacjach człowiek – społeczeństwo ważniejsza jest jednostka, dziecko. Dlaczego? Każda planowa, nauczona interwencja w edukacji blokuje indywidualność dziecka i zamyka jego rozwój. Pedagog powinien akceptować dziecko takim, jakie jest, stwarzać możliwości rozwoju indywidualnego, przedstawiać możliwości rozwoju.

Barbara Szymańska: Podoba mi się idea szkoły demokratycznej, ponieważ sądzę, że człowiek uczy się siebie poprzez doświadczanie siebie w świecie i relacjach oraz działanie i eksperymentowanie. Sądzę, że szkoła

powinna stwarzać taką szansę i być otwarta nawet na najdziwniejsze opcje rozwojowe i życiowe, jeśli wypływają one z czyjegoes wnętrza.

Mirosława Janowska: Zdecydowanie nauczanie języków obcych ukierunkowane na komunikację językową. Efekty są widoczne.

Marzena Kozłowska: Co do paradygmatów, to zgadzam się z myśleniem, że kluczem do przyszłości jest myślenie dywergencyjne, które akceptuje wszystkie możliwe rozwiązania, jest zdolne do ujmowania związków pomiędzy faktami pozornie od siebie oddalonymi, gotowe na eksperymentalne błędzenie. Myślenie dywergencyjne, chociaż związane z procesem twórczym, nie jest synonimem kreatywności, ale zdolnością, która kreatywność warunkuje. W dzisiejszych czasach rozwijanie takiego myślenia jest ważne, bo nie jesteśmy w stanie przewidzieć nawet tego, jak będzie wyglądać przyszłość za 10-20 lat, a co dopiero później. W kontekście edukacji jest to ważne, bo dzisiaj kształcimy uczniów, którzy będą żyć w przyszłości, a przyszłość przestaje być przewidywalna.

Sebastian Pilich: Staram się kierować zawsze tym samym przedziałem myślowym – przekazać wiedzę w taki sposób, by z jak najmniejszą ilością pytań wrócił do mnie mój uczeń. Co za tym idzie – by jak najwięcej informacji było dla niego zrozumiałych lub by w taki sposób zarazić go wiedzą, aby sam chciał poszukiwać rozwiązań.

Ewa Furche: *Wielkim kunsztem wykazuje się nauczyciel, który potrafi sprawić, że twórcze wyrażanie siebie i nabywanie wiedzy staje się źródłem radości (A. Einstein). Parafrazując słowa Einsteina, w jakich momentach, wykonując pracę nauczyciela / trenera / edukatora, odczuwacie największą radość?*

Magdalena Urbaś: Najradośniejsze momenty to takie, w których u uczestników szkolenia powstają nowe przekonania, kiedy można towarzyszyć nauczycielom w ich małych-wielkich odkryciach.

Dominika Ringwelska: Największą radość i satysfakcję odczuwałam, kiedy moi uczniowie odnosili sukces. Mam tu na myśli nie tylko wygrywanie konkursów, osiąganie najwyższych wyników, celujące oceny, rewelacyjnie zdane egzaminy. Sukces to także przełamywanie swoich ograniczeń, przecież nie każdy rodzi się humanistą. To zmaganie się z tekstami, które sprawiają trudność, ale ostatecznie stają się jasne i klarowne. To odkrywanie ukrytych znaczeń, metafor, symboli pozornie nieobecnych, a mówiących bardzo wiele. To słowa „Jednak to widzę! Rozumiem!” były dla mnie zawsze największą nagrodą.

Elżbieta Formela: Otrzymując informację zwrotną o sensowności podejmowanych działań.

Joanna Aleksandrowicz: Kiedy widzę na twarzy ucznia zaciekawienie.

Aleksandra Grzybowska: Kiedy w niespodziewanych momentach okazuje się, że pomimo wrażenia zamknięcia

się uczniów na wiedzę, oni wiele umieją i rozumieją. Kiedy się przestanie uczyć jakiegoś ucznia, a on na ulicy przyjdzie się przywitać lub jego rodzic mówi „Gdyby nie pani, to byłoby gorzej” itp.

Marzena Kozłowska: Jak widzę, że udało się zainteresować tematyką, kiedy uczestnicy szkoleń dzielą się własnymi doświadczeniami, analizują je i wymyślają nowe rozwiązania.

Sebastian Pilich: Radość sprawia mi, gdy obserwuję u swoich uczniów ich radość, ich fascynację poruszaną tematyką i chęć poszerzania horyzontów wiedzy.

Mirosława Janowska: Kiedy widzę efekty pracy, sukcesy i zadowolenie ucznia.

Sylwia Kilanowska-Męczykowska: Odczuwałam radość, gdy widziałam w oczach uczniów pasję, autentyczną fascynację lub zaskoczenie jakąś rozpatrywaną na zajęciach kwestią. Cieszyłam się, gdy już po lekcjach samodzielnie drążyli jakiś temat. Lubiłam też te chwile, gdy uczeń wchodził w polemikę ze mną lub z kolegami i potrafił uargumentować swoje zdanie.

Ewa Furche: Co jest dla Was największą wartością w pracy nauczyciela / trenera / edukatora?

Mirosława Janowska: Możliwość wpływania na rozwój w bardzo szerokim znaczeniu tego słowa.

Jolanta Kijakowska: Rozwój, współpraca, uczciwość w relacjach i zaangażowanie.

Elżbieta Formela: Profesjonalizm i autentyczność.

Sylwia Kilanowska-Męczykowska: Kontakt z drugim człowiekiem i możliwość nieustającego uczenia się.

Dominika Ringwelska: Myślę, że tych wartości jest wiele. Nie potrafię chyba wskazać jednej, dominującej. Nauczyciel ma przekazywać wiedzę, pokazywać ścieżki jej zdobywania – jest to długotrwały proces, dlatego dla obu stron powinien być atrakcyjny, budzący ciekawość, chęć poznania. Jednocześnie mamy świadomość, że stoi przed nami uczeń – młody człowiek, czasami mający sprecyzowane plany i cele, czasami poszukujący. Dlatego uważam, że budowanie relacji opartej na szacunku, wzajemnym zaufaniu, ale jednocześnie stawiającej poprzeczkę, z którą trzeba się zmierzyć (przecież życie stawia przed nami wymagania) to wartości ważne dla nauczyciela. Dlatego zawsze towarzyszyły mi słowa, które jak motto kierowałam do moich uczniów: „Wiercie w siebie! / Miejcie wiarę w siebie / i starajcie się rosnąć / wysoko i prosto (jak drzewa)” (William Wharton).

Marzena Kozłowska: Dialog i szacunek.

Sebastian Pilich: Szczera i prawdziwa chęć dzielenia się wiedzą.

Aleksandra Grzybowska: Możliwość dzielenia się doświadczeniem i uczenia się od innych.

Joanna Aleksandrowicz: Możliwość dzielenia się tym, co uważam za wartościowe i ważne.

Magdalena Urbaś: Na pewno ważne są dla mnie wartości zapisane w koncepcji pracy CEN. Gdybym miała wymienić tylko jedną wartość, to byłaby nią możliwość ciągłego uczenia się.

Ewa Furche: Czym są dla Was wartości, które chcemy urzeczywistniać, realizując naszą koncepcję pracy: otwartość, profesjonalizm, rozwój – wszystkie razem, każda z osobna lub jedna z nich?

Andrzej Cylwik: Otwartość, gdyż musimy być otwarci i bardzo elastyczni na zapotrzebowanie środowiska nauczycielskiego. Nasze wsparcie udzielane nauczycielom i dyrektorom musi być profesjonalne. Musimy być pewni, że naprawdę w danej tematyce wiemy dużo lub też korzystamy z dobrze przygotowanych ekspertów zewnętrznych.

Magdalena Urbaś: Te trzy pojęcia – otwartość, profesjonalizm, rozwój – w swoich wzajemnych relacjach przypominają mi trochę rosyjskie matryoski. Gdy próbujemy zajrzeć do wnętrza pojęcia „profesjonalizm”, znajdujemy tam „rozwój”; gdy chcemy zdefiniować „rozwój”, wyłania nam się „otwartość”. Otwartość na inne: myśli, spojrzenia, perspektywy, konfrontację z nowymi ideami, gotowość do weryfikacji swoich utrwalonych postaw, poglądów, sposobów postępowania.

Joanna Aleksandrowicz: Każda z tych trzech wartości jest dla mnie równie ważna i cieszę się ogromnie, że te same wartości wskazali wszyscy pracownicy CEN-u.

Elżbieta Formela: Identyfikuję się ze wszystkimi.

Jolanta Kijakowska: Wszystkie te wartości są bardzo istotne i uzupełniają się nawzajem.

Marzena Kozłowska: Są one bardzo ważne dla mnie w całym moim życiu – są spójne z moim osobistym systemem wartości.

Aleksandra Grzybowska: Należy być otwartym na nowości, profesjonalnie przygotowanym i rozwijać siebie.

Sebastian Pilich: Każda osobno lub wszystkie razem – jako przewodnik lub latarnia w drodze nauczania i rozwoju.

Beata Symbor: Praca konsultanta to zajęcie, które wymaga posiadania wielu różnorodnych cech. To trochę taki człowiek orkiestra, który nie tylko przekazuje nauczycielom swoją wiedzę, ale posiada także spore umiejętności organizatorskie i dobrze rozwinięte kompetencje społeczne. W tym szerokim wachlarzu niezbędnych wartości istnieje kilka, które mi przyświecają w sposób szczególny. Są nimi: otwartość, profesjonalizm i rozwój. Wszystkie razem dają mi poczucie spełnienia zawodowego i misyjności tego, czym się zajmuję. ■

II część rozmowy ukaże się w numerze 85 „Edukacji Pomorskiej”

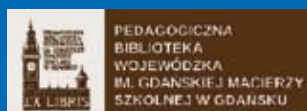
I Pomorska Uczniowska Konferencja Naukowa

Szanowni Uczniowie, Nauczyciele i Dyrektorzy Szkół województwa pomorskiego!

Serdecznie zapraszamy wszystkich zainteresowanych do wzięcia udziału w I Pomorskiej Uczniowskiej Konferencji Naukowej „Sztuczna inteligencja – nadzieje, wyzwania, perspektywy” która odbędzie się 18 listopada 2017 roku na Politechnice Gdańskiej.

Konferencja będzie wyjątkowa, ponieważ referaty i postery zostaną zaprezentowane przez uczniów. Młodzi prelegenci będą również brali udział w dyskusjach ze słuchaczami. Obok wystąpień uczniów zaplanowano też wykłady nauczycieli i ekspertów, wybitnych pracowników naukowych, którzy zgłębiają temat sztucznej inteligencji.

I Pomorska Uczniowska Konferencja Naukowa to przede wszystkim możliwość nawiązania relacji z innymi młodymi ludźmi, którzy pasjonują się nauką. Na uczestników czekają specjalne atrakcje, zostaną m.in. otwarte nowoczesne laboratoria Politechniki Gdańskiej. Będzie też możliwość zapoznania się z działalnością kół naukowych na PG oraz uznanych firm prowadzących działalność naukowo-edukacyjną.

Udział w konferencji jest bezpłatny. Zapraszamy nauczycieli oraz uczniów – począwszy od VII klasy szkoły podstawowej – do zgłaszania uczestnictwa do 10 listopada 2017 r. przez strony:

<https://pbwgdansk1.evenea.pl/> i www.pbw.gda.pl

Więcej informacji o konferencji i projekcie „Zdolni z Pomorza” znajduje się na stronach:

www.zdolnizpomorza.pomorskie.eu i www.pbw.gda.pl

Informacji szczegółowych udzielają:

Ewa Podumis: epodumis@pbw.it.pl, tel. 58 341 87 47 w. 106
(Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku)

lub Urszula Abucewicz: u.abucewicz@pomorskie.eu, tel. 58 32 68 395
(Departament Edukacji i Sportu, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego).